

Riječ

mh

maticahrvatska
OGRANAK WIESBADEN

glasnik hrvatske kulturne zajednice wiesbaden

DAS WORT - MITTEILUNGSBLATT DER KROATISCHEN KULTURGEMEINSCHAFT WIESBADEN

25. Obljetnica rada
Hrvatske kulturne
zajednice Wiesbaden

Materinski jezik
Svjetski dan knjige

Europawoche

Matica hrvatska

Kultur als Lebenshilfe
Selbsthilfegruppe

Vatroslav Jagić

Prosvjeta i znanost

Vijeće stranaca 2016

Predstavljanje Riječi

Dubrovnik

broj 50
rujan
2016.

Josip Škerlj - Sveti Vlaho, 2015.

Sehr geehrte Mitglieder und Freunde der Kroatischen Kulturgemeinschaft

Mit der neuesten Ausgabe des Mitteilungsblattes *Das Wort / RIJEČ* bieten wir Ihnen auf 88 Seiten über fünfzig Beiträge, die von mehr als 20 Autorinnen und Autoren für diese 50. Jubiläums-Ausgabe - für Sie/für Dich verfasst wurden.

Das Wort spiegelt die Arbeit, die Aktivitäten aber auch die Interessen unserer Mitglieder und Freunde wieder. Über 1300 Kroatinnen und Kroaten leben alleine in der Hauptstadt des Landes Hessen - Wiesbaden - und in der Umgebung. Klar sind wir nicht dafür da, jeden einzelnen zu vertreten, aber dennoch maßen wir uns nach 25 Jahren Arbeit an, die Kroatische Kultur an interessierten Leser heranführen zu können. Selbstverständlich ist uns bewusst, dass es auch anders, womöglich auch besser geht. Und gerade hierfür brauchen wir auch Ihre/Deine Mitarbeit an der Bewältigung dieser Aufgabe: *Alle Leserinnen und Leser die uns mitteilen oder berichten, was anders oder besser zu machen wäre, sind uns sehr willkommen!* Auch nach 25 Jahren Redaktionsarbeit sind wir immer noch gerne bereit neue Wege zu gehen, neue Ideen zur Vervollständigung des Inhalts zu verwirklichen oder auch eine andere anspruchsvollere Form zu suchen, um unsere Zeitschrift zu präsentieren.

Zugegebenermaßen wurde unserem Magazin in den ersten Jahren keine so große Bedeutung beigemessen. Doch im Laufe der Zeit hat sich das geändert. Durch Vor- und Nachberichte zu Veranstaltungen, durch Kurzberichte und Aufsätze über Historisches und Politisches, durch Interviews und Projektvorstellungen sowie die entsprechenden Bilder haben wir immer in Rahmen unserer Möglichkeiten möglichst zeitnah und beständig berichtet. Ein ausführlicher Bericht zum 25. Jubiläum der Kroatischen Kulturgemeinde e.V. ist in dieser Ausgabe unserer Zeitschrift enthalten.

Ivica Košak
Vereinsvorstand, für die Redaktionsleitung

*Dragi članovi i prijatelji Hrvatske kulturne zajednice
Wiesbaden, pred Vama se nalazi jubilarni – 50. broj Riječi.*

Ovaj jubilarni broj Riječi odraz je predanog rada članova i prijatelja Zajednice te članova redakcije koji su za vas odabrali mnogobrojne zanimljive teme. Proteklo razdoblje bilo je ispunjeno značajnim događanjima za našu Zajednicu: obilježena je 25. godišnjica našeg postojanja, održana je izborna skupština, sudjelovali smo na Interkulturalnom tjednu u Idsteinu, prisustvovali smo predavanju profesora Ivana Đikića, ostvareni su projekti grupe za samopomoć.

O svemu tome možete pročitati na stranicama ovog broja Riječi. Ono što je osobito obilježilo ovu godinu bilo je priznavanje statusa ogranka Matice hrvatske Hrvatskoj kulturnoj zajednici Wiesbaden. Taj status je značajno postignuće za našu Zajednicu jer nam otvara mogućnosti za predstavljanje našeg rada većem broju ljudi te bolju suradnju s kulturnim institucijama i udrugama u domovini. Valja izdvojiti i predavanje profesora Damira Barbarića o kompleksnosti kulture, jezika i čitanja koje je održano u sklopu obilježavanja Dana materinskog jezika te predstavljanje knjige Ono malo duše Emila Cipra koja je dotakla duše svih prisutnih. Na stranicama ovog broja nalaze se i članci Aleksandre Brnetić, Sonje Breljak, Marijane Dokoze i Katice Kiš koje svojim tekstovima redovito obogaćuju Riječ. Takoder možete saznati što o znanosti, školi i migraciji misle sveučilišne profesorice Nina Mažar i Marijana Erstić.

Uživajte u čitanju ovog jubilarnog broja.

Ana Kramarić
glavna urednica

Inhalt - Kazalo

- I. Naslovica: Josip Škerlj: *Sveti Vlaho. 2015.* Objavljujem s ljubaznom dozvooom autora.
- II. Ivica Košak: *Grußwort*
 1. Ana Kramarić: *Uvodna riječ*
 2. Kazalo/Inhalt
 3. Irena Mihalić: *Grußwort*
 4. Ivica Košak: *Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden proslavila 25. obljetnicu rada*
 7. Ana Kramarić: *XXVI Sabor - Das Protokoll*
11. Ivica Košak: *Integriranost i rasporedenost hrvatskih iseljenika na primjeru Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadnu*
14. Stärkung der Zivilgesellschaften
16. Marijana Erstić: *Preisverleihung für die besten Absolventen*
17. Klaudija Sabo: *Ikonen der Nationen*
18. Kulturna zajednica Wiesbaden postala je *ogranak Matice hrvatske*
19. Pravilnik o odnosu središnjice i ogrankaka Matice hrvatske iz van Republike Hrvatske
20. Mudro slovo o jeziku, osjećaju i narodu
21. Predstavljanje knjige, *Damir Barbarić i Franjo Zenko, Franjo Zenko, Hrvatska filozofija u XX. stoljeću*
22. Ivica Košak: *Čitanje kao herba znanja*
23. Damir Barbarić: *Was heißt „lesen“?*
28. Glavna skupština *Matice hrvatske*, Sinj
29. PREGLED RADA HKZ-WI / Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu
30. Marijana Dokoza: U Wiesbadenu predstavljena knjiga: *Ono malo duše*
31. Sonja Breljak: *Za iseljeničkim trgovinama*
33. Ivica Košak: *Štivo, štioci i pregaoci na Svjetski dan knjige i autorskih prava*
34. Predstavljanje knjige, Janjka Jokić-Ernst, *Ženska seksualnost*
35. Hommage à Emil Cipar - *Ein Hauch von Seele*
36. Emil Cipar : Auszug aus der Geschichte: *Meine Story*
37. Prije sto godina, *Bilješka o Ivanji Brlić Mažuranić*
38. Buchbesprechung: Jagić, Vatroslav: *Ein Beitrag zur Erforschung der altkirchenslavischen Evangelientexte*
39. Predstavljanje knjige, Bojana Meandžija: *Trči, ne čekaj me...*
41. Ljiljana Tadić-Adžamić: Dvije priče
43. Sonja Breljak: *Ono malo duše - taklo duše*
45. Europawoche 2016, öffentliche Veranstaltung: *Fremdenangst und die Entstehung von Xenophobie*
46. Ivica Košak: *Misli na sebe i dozvoli drugima da imaju tu privilegiju*
48. Ivica Košak: *U svijetu više jezične baštine*
51. Ivica Košak: Der internationale Tag der Krawatte
53. Ivica Košak: *O znanosti, medicini i Hrvatskoj*
56. Znanost, škola i migracija: *Razgovor s Marijanom Erstić i Ninom Mažur*
62. Johanna Beimdieke: *Unter dem Stern von Niedergang und Katastrohe*
66. Krsto Šafranić: *Pisci i književnost, Međunarodni natječaj u poeziji*
67. Marijna Dokoza: *Za tebe dragi*
68. Zdravko Luhurić: *Pjesme*
70. Katica Kiš: Mainz, *Karnaval 2015.*
71. Janika Ernst: *Kultura životne održivosti*
73. Vesna Ljiljančić: *Kultur als Lebenshilfe - Luisenforum 2015*
74. Hans Körner: *Diabetes-Schulungsurlaub Ostern 2016 in Istrien*
76. Janika Ernst: *Gruppendynamik fördert Gesundheit*
77. Mediterrane Esskultur - Neueintrag in UNESCO-Liste des immateriellen Kulturerbes
78. Warum gilt die kroatische Küche als gesundheitsfördernd?
79. Aleksandra Brnetić: *Što je njemačko u Njemačkoj? - Nova knjiga Jagode Marinić: Made in Germany. Was ist deutsch in Deutschland?*
82. Ivica Košak: *Kultura stranaca nije strana kultura*
84. Aleksandra Brnetić: *N otvorenju II. hrvatskog iseljeničkog kongresa u Šibeniku*
85. Marin Ivanović: *Godina svetoga Vlaha u Dubrovniku*
87. Vesna Ljiljančić: *Riječ u Dubrovniku*
88. Impressum
- III. Kultur als Lebenshilfe
- IV. Ivan Meštrović: Vatroslav Jagić (Fotoarhiv)

Grußwort von Irene Mihalić MdB zur 50. Ausgabe von „das Wort - Riječ“

Heimat mitten in Europa

2015 wurde das 25-jährige Bestehen der kroatischen Kulturgemeinschaft in Wiesbaden gefeiert und nun gibt es das nächste wichtige Jubiläum für den Verein: Die 50. Auflage der Zeitschrift „Das Wort - Riječ“.

Seit der ersten Ausgabe in 1992 hat „Riječ“ erfolgreich der Versuchung widerstanden, nationalistische Emotionen und Denkmuster zu bedienen. Vielmehr haben Redakteure und Autoren die Leserinnen und Leser zum intensiven Nachdenken über historische Prozesse, über Literatur, Philosophie und natürlich Politik angeregt. Damit bringt sich „Riječ“ offensiv in die Debatte hier in Deutschland ein und leistet einen wichtigen Integrationsbeitrag.

Um die 400.000 Menschen in Deutschland haben genau wie ich selber kroatische Wurzeln. Die Mehrheit dieser Menschen lebt hier in großer Selbstverständlichkeit, bringt sich ein im gesellschaftlichen Leben, hat hier Arbeit, hat hier Kinder und Kindeskinder. Gleichwohl haben wir meistens vitale Bezüge nach Kroatien, wo noch viele Verwandte leben, die wir regelmäßig besuchen - die wunderschöne Landschaft, das Meer und die Sonne erleichtern natürlich die Kontaktpflege. Das heißt, dass wir natürlich Anteil nehmen an der Situation in Kroatien, an der politischen Entwicklung, auch daran, wie es unseren Freunden und Verwandten dort geht. Gleichzeitig leben wir im Hier und Jetzt und engagieren uns im demokratischen Diskurs dieser Gesellschaft. Genau dafür steht auch „Riječ“.

Die Zeitschrift zeigt uns als Menschen mit kroatischen Wurzeln, wo wir herkommen, gibt uns historische Verortungen. Sie betreibt jedoch keine billige folkloristische Traditionspflege, sondern trägt dazu bei, die Rolle Kroatiens in Europa in Gegenwart und Geschichte einzuordnen. Das hilft Menschen mit kroatischem Background bei der Auseinandersetzung mit der eigenen Identität. Aber auch für Frauen und Männer ohne kroatische Wurzeln ist die Lektüre ein Gewinn. Denn wer etwas über die Geschichte und Kultur des kleinen Kroatiens aus diesem interessanten Blickwinkel liest, lernt nicht nur etwas über die schwierigen und konfliktreichen Konstellationen am Balkan. Wer sich mit Kroatien auseinandersetzt, lernt zugleich etwas über Europa, über den langen Weg der Integration und den bis in die jüngere Geschichte noch nicht gefestigten Pfad der friedlichen Entwicklung. Seit 2013 ist Kroatien Mitglied der EU.

Ich glaube, dass gerade wir als Menschen mit einem kroatischen Hintergrund in der aktuell schwierigen Lage der EU nach dem Brexit besonders authentisch über die Vorzüge und Chancen eines geeinigten Europas sprechen und schreiben können. Wir wissen: Europa hat das Potential den Nationalismus zu überwinden und ist gleichzeitig die Grundvoraussetzung dafür, dass kulturelle Vielfalt in Frieden gelebt werden kann. Genau für diese Botschaft steht „Riječ“ seit nun 25 Jahren und sie ist heute aktueller denn je. Nicht nur deshalb wünsche ich mir, dass die Zeitschrift noch lange fortbesteht und einen immer größeren Leserkreis anspricht - ob mit oder ohne kroatische Wurzeln.

Irene Mihalić MdB

HRVATSKA KULTURNA ZAJEDNICA WIESBADEN PROSLAVILA 25. OBLJETNICU RADA

Sa svečanom akademijom obilježen je dvadesetpetogodišnji rad Hrvatske kulturne zajednice u glavnom gradu pokrajine Hessen. Na svečanosti je preko 120 uzvanika i učesnika sudjelovalo u večernjem programu i gotovo četverosatnom susretu.

Četvrt stoljeća

Prošlo je već četvrt stoljeća od 2. ožujaka 1990. i osnivačke skupštine Kulturne zajednice u Wiesbadenu kada se učlanilo 82 budućih suradnika, ali od kojih su nažalost samo malobrojni bili prisutni na „srebrenom piru“ Zajednice. Konstituiranje osnivačkog odbora za udruživanje Hrvata u Wiesbadenu započelo je još u jesen 1989. godine. Inicijativa je krenula od strane suradnika socijalne službe Caritasa, dakle od ljudi koji su imali pregled pučanstva i znali potrebe.

U Wiesbadenu živi preko 1300 Hrvata

U gradu Wiesbadenu, u kojem živi preko 1300 građanki i građana hrvatskoga podrijetla, Kulturna zajednica pronalazi cilj

i sadržaj svog rada. Zajednica sada ima 120 članova, a oko 20 do 30 - naravno, ne uvijek istih - redovito se okuplja.

Prva predsjednica Zajednice bila je Maja Runje, slijede Biserka Andrijević, Ivo Andrijević, Ante Marinčić, Ljubica Turić, a Ivici Košaku teče treći mandat.

Jubilarna 25. godišnjica rada
Jubilarna 25. godišnjica rada, zalaganja i nesobičnog doprinosa na očuvanju, razvoju i stvaranju kulture u hrvatskom migrantskom okruženju glavnog grada Savezne pokrajine Hessen u Njemačkoj, pokazala je kako bez rada na očuvanju i izgradnji kulturnog identiteta Hrvatica i Hrvata, hrvatskih državljana u Njemačkoj, ne bi bilo zajedništva, a još manje pozitivnog odraza u svijetu u kojem živimo.

A kolika je taj odraz prepoznat i pozitivan u gradu Wiesbadenu, upečatljivo je iznijela predstavnica poglavarstva, gospođa Christa Knauer, koja je uz pozdrave gradonačelnika, predala i donaciju kao priznanje grada Wiesbadena. Ispred gradskog parlamenta okupljene je pozdravila i gospođa Renate Kienast (CDU).

Suradnja s predstavništvom RH u Njemačkoj

Posebnu vrijednost rada kulturnih zajednica istaknuo je generalni konzul Republike Hrvatske

Ivica Košak, Christa Knauer

BB RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

iz Frankfurta/M., gospodin Vladimir Duvnjak i izrazio spremnost konzularnog tijela na suradnji u nastavku te unapređivanju rada.

Za Hrvatsku kulturnu zajednicu - HKZ - Wiesbaden, ovaj jubilarni susret bila je samo jedna od brojnih prilika za djelovanje, okupljanje i druženje koje traje već dva i pol desetljeća - rekao je Ivica Košak, predsjednik Zajednice.

S preko osamdeset javnih nastupa u proteklih pet godina, Hrvatska kulturna zajednica u Wiesbadenu svrstava se među najaktivnije zajednice hrvatskih državljana izvan Republike Hrvatske.

Nije lako niti jednostavno biti Hrvaticom ili Hrvatom

A to se ne događa ni spontano niti slučajno. Nije lako niti jednostavno biti Hrvaticom ili Hrvatom, biti ponosan na hrvatsko porijeklo pored ne samo teškog bremena povijesti nego i objektivnih teškoća i svako-dnevnih kriza u društvu. Hrvatske kulturna zajednica ostvaruje već 25 godina rada, doprinosa i razmjene u kulturi, umjetnosti te rada u okviru opće društvenih potreba zajednice iseljenika u Wiesbadenu, jer, ... *dak je srca bit će i Croatia!* Tim riječima A. G. Matoša, hrvatskoga pjesnika koji je okusio gorku sudbinu emigranta, završio je svoj pozdravni govor dr. Ante Bilokapić, voditelj katoličke misije za Hrvate u Wiesbadenu i aktivni član Hrvatske kulturne zajednice.

Živila Hrvatska

Glazbeni okvir ovog jubilarnog susreta Hrvatica i Hrvata u

Ana Kramarić

Wiesbadenu pružio je muški njemačko-hrvatski zbor Rhein-Main. Hrvatski članovi doprinijeli su da ovaj zbor, a čije se osnivanje bilježi daleke 1865. godine postane izvrsnim primjerom europske kulturne integracije i multikulturalne tradicije.

Izvođenjem pjesme Živila Hrvatska, a za koju je glazbu skladao legendarni Ivan pl. Zajc

Gloria Turić

na tekst Augusta Šenoe. I Zajc i Šenoa potječu iz europske migracije, koja je već u 19. stoljeću bila i multikulturalna, a predstavljala i značajan doprinos nacionalnoj kulturi Hrvata.

Gosti i uzvanici, uz profesionalnu podršku članova zbora izveli su zajedno kanon: *Cum Canto Populorum Unico - Jedinstvo naroda ostvaruje se u pjesmi*, moglo bi se slobodno prevesti. Kanon je oduševio ne samo Hrvatice i Hrvate nego zanio i njemačke goste uz sudjelovanje Indijaca, Marokan-ča te gostiju iz Irana.

Vijeće stranaca

Član Vijeća stranaca, Julius Gomes pozdravio je okupljene: Potječem iz Indije, 35 godina živim u Wiesbadenu i pet godina pratim rad Hrvatske kulturne zajednice. Smatram da je jako dobro dolaziti na njene priredbe i vidjeti kako uvijek iznova nešto radi, prezentira i nastoji održati kulturu, oživjeti je i nadograditi. Držim da je to vrlo dobro i to podržavam.

Poseban čar večeri, na veliko zadovoljstvo publike nastupio je ansambel omladinskog folklora Katoličke misije za Hrvate u Wiesbadenu, a koji vodi student teologije, Ivan Čotić. Gospodin Čotić rođen je u Wiesbadenu i pripada drugoj generaciji hrvatskog iseljeništva u Njemačkoj.

Za vsaku dobru reč

A pjesme kao da nikad nije dosta, potvrđio je nastup mlade sopranistice Glorije Turić koja je u solo nastupu otpjevala poznatu *Za vsaku dobru reč*. Ova pjesma iz pera hrvatskoga pjesnika Dragutina Domajnića iz prve polovice dvadesetog

stoljeća poznata je i kao Fala koja se rado pjevuši, tako da je mnogi zbog opće popularnosti smatraju prastarom i tradicionalnom na-rodnom pjesmom.

Zajednica u kontinuitetu izdaje časopis „Riječ“. Ana Kramarić, učiteljica u Hrvatskoj nastavi u Hessenu i glavna urednica časopisa, predstavila je novi broj - 48/49 broj: Izuzetno me veseli što smo uspjeli objaviti ovaj dvobroj u godini kada naša Zajednica obilježava dvadeset i pet godina rada.

U njemu donosimo Vam mnogo zanimljivih članaka iz različitih područja: književnosti, povijesti, kiparstva, filmske umjetnosti. Predstavljene su tri knjige: Vilinska vrata Radoslava Katičića, 260 dana Marijana Gubine i Obnova segregacija Josipa Majmarića.

U ovom dvobroju predstavljena su i dva filmska naslova *Ničije dijete* i *Goli* koja su dobila mnogobrojne pohvale i priznanja na filmskom festivalu *goEast* koji se održava u Wiesbadenu. Nastavili smo i predstavljanje značajnih povijesnih ličnosti. U ovom broju predstavljen je jedan od najvećih mecenata hrvatske znanosti i umjetnosti Josip Juraj Strossmayer.

Sajam knjiga u Frankfurtu

Osvojnuli smo se i na proteklih dvadeset i pet godina rada te posebno na događanja u ovoj godini. Osobito značajno za našu Zajednicu i časopis Riječ bilo je predstavljanje Riječi na ovo-godišnjem Sajmu knjiga u Frankfurtu. Prvi put otkad Republika Hrvatska sudjeluje na tom sajmu predstavljen je jedan časopis koji se objavljuje u Njemačkoj.

Bila nam je izuzetna čast i zadovoljstvo predstaviti našu Riječ na takvom događaju.

Riječ

Časopis je, u svojim dobrim godinama, kada je postojala veća potreba za komunikacijom i održavanjem međusobnih veza, izlazio tri puta godišnje. Mi pokušavamo održati tradiciju sa dva broja. Rado bismo to pretvorili u četverobroj, međutim, ono što je održivo, to su dva broja godišnje, - komentirao je odgovorni urednik Košak. Veliki posao - za našu malu redakciju! Naravno, u časopisu, kao i u radu udruge, središnje mjesto zauzima kultura. Proteklih pet godina održano je više od 80 javnih nastupa. Većina njih bile su literarne večeri. I ne samo izložba knjiga iz 19. stoljeća u ediciji Matice hrvatske, nego i pozitivan odaziv na izjašnjavanje prisutnih. Na upit da li je potrebno da se Kulturna zajednica u Wiesbadenu organizira i kao ogrank Matice hrvatske? - pozitivno je svojim potpisom potvrdilo četrdesetak članova i prijatelja. To je podrška inicijativi da se kroz čvršću vezu sa kulturnim ustanovama u Domovini pristupi organiziranoj razmjeni kulturnih sadržaja i nacionalne baštine.

Izložba

Posebnu atrakciju večeri predstavljala je izložba slike likovne umjetnice Jele Šare. Njezin rad resio je već i naslovnicu časopisa Riječ broj 47. Uz djela i nazočnost gospode Šare predstavljeni su, u vidu male prezentacije i originalne grafike umjetnika Dragutina Trumbetaša i Vladimira Kirina.

Kultur als Lebenshilfe

Povezanost i suradnja Hrvatske kulturne zajednice iz Wiesbadenu sa sličnim društvima iz regije je naša potvrda i na ovoj svečanosti. Hrvatska kulturna zajednica iz Mainza, predvođena predsjednicom Katicom Kiš uručila je vrijedan poklon domaćinima u Wiesbadenu. Vrijednost tog poklona ima posebnu poruku i sadržaj, uzvratio je sa zahvalnošću predsjednik Košak, jer povezanost u radu na ostvarivanju zajedničkih ciljeva predstavlja ne samo motivaciju nego bitan doprinos opstanku kulturnoga rada u manjinskim zajednicama migranata u svijetu. Nužnost takve suradnje vidljiva je i kroz aktivnosti radne grupe za saropomoć, a koja je registrirana pri Povjerenstvu za zdravstvo grada Wiesbadena pod nazivom *Kultur als Lebenshilfe*. Strukovni sastav zajednice dozvoljava napredni i aktivni doprinos, ne samo duhovnom nego i tjelesnom zdravlju članova i suradnika zajednice - naglasio je dr. Asghar Fassihi iz Irana. Vjerni i dobar prijatelj Hrvatske kulturne zajednice, gospodin dr. Fassihi je gosti i predavač na skupovima zajednice, a i jedan od autora u časopisu Riječ.

Zadovoljstvo gostiju je bila naša plaća, izjavili su na kraju vrijedni, aktivni učesnici u pripremi domaćih jela i slastica, koji su bili jednostavan i ukusan dar svima koji vole Hrvatsku ili se zanimaju za nju i žele znati kako ih HKZ-Wiesbaden može još bolje upoznati s Hrvatskom.

Ivica Košak

Protokoll der XXVI Mitgliederversammlung der Kroatischen Kulturgemeinschaft e. V. Wiesbaden

Die Jahresmitgliederversammlung der **Kroatischen Kulturgemeinschaft e. V.** wurde am Sonntag, den 14. Februar 2016, um 17:00 Uhr im Raum „Dom kardinala Kuharića“ der Kroatischen Katholischen Gemeinschaft in Wiesbaden, Holsteinstr. 15 A, abgehalten.

Anwesende:

- Vorstandsmitglieder(8) der Kroatischen Kulturgemeinschaft e. V.: Ana Kamarilla, Ivica Košak, Jakov Rimac, Ivan Matotek, Slaven Ljiljanic, Ružica Matanić, Nada Višak, Branko Višak.

Abwesende:

Frau Slivija Šljivić wurde entschuldigt.

- Weitere 10 Mitglieder der Kroatischen Kulturgemeinschaft e. V.: Dr. Ante Bilokapić (zeitweise), Ana Štambuk, Juraj Štambuk, Nina Wartmann, Wilfried Wartmann, Janika Ernst,

Toni Ernst, Jela Šare, Iva Matas, Marta Rimac.

- der Generalkonsul der Republik Kroatien in Frankfurt am Main, Herr Vladimir Duvnjak
- Frau Ulricke Bargon, stellvertretende Vorsitzende der AGAH Wiesbaden, Herr Julius Gomes, Mitglied der AGAH,

Die Mitgliederversammlung wurde von Ivica Košak geleitet.

Das Protokoll wurde von Ana Kramarić geführt.

Tagesordnung:

1. Eröffnung und Begrüßung
2. Geschäftsbericht des Vorstandes
3. Kassenbericht
4. Diskussion über den Bericht des Vorstandes und über den Kassenbericht
5. Entlastung des Vorstandes und

des Kassenwartes

6. Vorstandswahlen entsprechend der Vereinssatzung § 3 Abs. 5

7. Pause

8. Verschiedenes mit Diskussion über die Ausrichtung der zukünftigen Vereinstätigkeiten

TOP 1. Eröffnung und Begrüßung

Der Vorsitzende der Kroatischen Kulturgemeinschaft Wiesbaden e. V., Ivica Košak, begrüßte alle Anwesenden und stellte fest, dass die Einladung zur Jahresmitgliederversammlung fristgerecht versandt worden war.

Der Generalkonsul der Republik Kroatien in Frankfurt am Main, Herr Vladimir Duvnjak, begrüßte alle Anwesenden und äußerte sich lobend über die Tätigkeit der Kroatischen Kulturgemeinschaft in Wiesbaden. Die Anwesenden nahmen die Tagesordnung einstimmig an.

TOP 2. Geschäftsbericht des Vorstandes

Der Geschäftsbericht wurde von der Vorsitzenden Herrn Ivica Košak: Die Kroatische Kulturgemeinschaft e.V. hat im Jahre 2015 folgende (s.u.) Projekte und Maßnahmen durchgeführt und publizistisch im Mitteilungsblatt „Rijeć - Das Wort“ Nr. 47 und 48/49 erfasst und dargestellt.

Im Einzelnen sind es folgenden Veranstaltungen:

1. Gibt es noch Chancen für Frieden? Vortrag und Diskussion mit Dana Regev (Journalistin) Dienstag, 22. September 2015, 19.30 Uhr Evangelisches Gemeindehaus, Albert-Schweitzer-Str. 4, 65510 Idstein: Idstein ist(s)t vielfältig!

2. am Samstag, den 26. September ab 13:00 Uhr essen wir in der Weiherwiese zusammen EINE GROSSE TAFEL MITTEN IN DER STADT - UND ALLE MENSCHEN IN IDSTEIN SIND HERZLICH EINGELADEN, DARAN GEMEINSAM ZU ESSEN UND ZU FEIERN!

3. Erzählcafé: MIR GEHTS GUT IN DEUTSCHLAND Menschen erzählen aus ihrem Leben in Deutschland Am Dienstag, den 29. September 2015 um 19:30 Uhr Café Alter Markt, Weiherwiese 2, Idstein Idsteiner Mittwohsgesellschaft

4. BUCHBESPRECHUNG MIT DISKUSSIONUNGLÄUBIGES STAUNEN über das Christentum von Navid Kermani Mittwoch, den 30. September 2015 im Hotel zur Traube / China Restaurant Golden Lotus, Rodergasse 27 - 65510 Idstein/Ts. um 19:00 Uhr Referent: Dr. Asghar Fassihi

5. BUCHMESSE Frankfurt/M. Präsentation der Zeitschrift: Rijeć - Das Wort Kroatischer

Gemeinschaftsstand, Halle 5.0
D117 Samstag, den 17. Oktober 2015 12.00 - 13.00 Uhr
PROGRAMM BUCHMESSE 2015

6. Internationales Sommerfest Wiesbaden - Einmal im Jahr wird der Schlossplatz vor dem Rathaus zur "Weltbühne". Am Samstag, den 12. September 2015, ab 10:00 Uhr veranstaltet der Ausländerbeirat sein traditionelles Sommerfest, in diesem Jahr bereits zum 40. Mal. Die Kroatische Kulturgemeinschaft ist wie immer mit Kultur und mediterraner Küche dabei. Neben Folklore, touristischen Informationen, Weinproben und kulinarischen Spezialitäten erwarten Sie gesprächsbereite Menschen mit guter Laune.

7. Ein Naturspaziergang der anderen Art findet am Sonntag, den 21. Juni 2015 statt. Die kroatische Kulturgemeinschaft lädt zum Treffen auf der Platte in Wiesbaden /An der B417 um 14:00 Uhr. <http://www.lebenshilfe.hkzw.de/haupt.html>

8. GoEast 15. Festival des Mittel- und Osteuropäischen Films 22.04. - 28.04.2015 Wiesbaden goEAST

9. Internationales Sommerfest Idstein am Samstag, den 13. Juni 2015, ab 12:00 Uhr. König-Adolf-Platz Einmal im Jahr wird der König-Adolf-Platz zur "Weltbühne". Am Samstag, 13. Juni 2015 veranstaltet der Ausländerbeirat der Stadt Idstein sein traditionelles Sommerfest.

10. BILDUNG FÜR NACHHALTIGE ENTWICKLUNG VON EUROPA Führung durch die Ausstellung INTEGRATION IST EIN GENUSS am Dienstag, den 5. Mai 2015 um 18:00 Uhr im Schaufenster Stadtmuseum Ellenbogengasse 3 bis 7, 65183 Wiesbaden und anschließend ab 19:00 Uhr

11. Buchvorstellung mit Diskussion mit Alida Bremer: Olivas Garten im Kirchenfenster Schwalbe 6, Schwalbacher Strasse 6, 65183 Wiesbaden

12. ANLÄSSLICH DES WELTTAGES DES BUCHESUND DES URHEBERRECHTS BUCHAUSSTELLUNG UND VORSTELLUNG DER NEUESTEN AUSGABE DER ZEITSCHRIFT „RIJEĆ“ am Donnerstag, den 23. April 2015, in der - Hochschule RheinMain Gebäude A - Raum 112 Kurt-Schumacher-Ring 18 65197 Wiesbaden, um 18:00 Uhr Programmpunkte: Spiegelung der Indischen Kultur in der kroatischen Literatur seit dem 13. Jh. Mit einer Musikperformance des Künstlers Senad Ajanović(Gitarre) Kronotop - Eine Geschichte der kroatischen Performance im 20. Jh. Rijeka wird zur Fiume - Apotheosen und Epiphanien Gabriele d'Annunzios. Mit Autorenlesung (Dr. Sc. Marijan Erstić, Uni-Siegen) Der Radikalisierungsprozess in der Theologie von Matthias Flacius Illyricus Bilderausstellung der Mahlerin Jela Šare.

13. Am 29. November 2015 werden die Ausländerbeiräte in Hessen neu gewählt. Die Ausländerbeiräte leisten seit vielen Jahren einen wichtigen Beitrag zur kommunalen Integrationspolitik: Sie ermöglichen politische Teilhabe über das Wahlrecht hinaus, sie bringen Anregungen in die Kommunalpolitik ein. Sie setzen sich nachdrücklich für die Verbesserung der Lebenslagen von Migrantinnen und Migranten ein. Die Ausländerbeiräte sind überethnisch, arbeiten überparteilich und überkonfessionell. Aber sie nehmen Partei gegen Rassismus und Diskriminierung. Sie sind das Sprachrohr der Migrantinnen und Migranten, ihre

RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

Interessenvertretung in Ihrer
Kommune!

14. Der Radikalisierungsprozess
*Theologian of Sin and Grace The
Process of Radicalization in the
Theology of Matthias Flacius
Illyricus* am Mittwoch, den 4. März
2015, um 19:00 Uhr in der
Hotelloobby des Hotels zur
Traube & China Restaurant Golden
Lotus, Rodergasse 27 65510
Idstein/Ts. Ausstellung im
Schaufenster Stadtmuseum 27.
Februar bis 24. Mai 2015

15. „Integration ist ein Genuss“
Kulturelle Vielfalt genießen in
Wiesbaden gestern und heute
Öffnungszeiten: Di-So 11-17 Uhr
Ellenbogengasse 3-7, Wiesbaden
Ausstellung zum Themenkomplex
Integration und Migration, die von
einem 25-köpfigen Kuratorenteam
aus mehr als 15 Ländern kuratiert
wird.

16. Mit jeder Sprache, die aus-
stirbt, wird ein Bild des Menschen
ausgelöscht. Octavio Paz (1914 -
1998). Internationaler Tag der
Muttersprache mit Unterstützung
der Deutschen UNESCO-
Kommission e.V. am Sonntag, den
21. Februar 2015 um 18:30 Uhr
Holsteinstr. 15 A, Wiesbaden

17. Jahresversammlung am
Sonntag, den 21. Februar 2015, um
18:00 Uhr Holsteinstr. 15a, (Ecke
Waldstrasse).

18. Die Idsteiner
Mittwochsgesellschaft lädt zum
Vortrag und zum Diskussions-
abend ein *PSYCHOLOGIE DER
MASSEN nach Gustave Le Bon*
am Mittwoch, den 4. Februar 2015,
um 19:00 Uhr in der Hotelloobby
des Hotels zur Traube & China
Restaurant Golden Lotus,
Rodergasse 27 65510 Idstein/Ts.

19. Die Idsteiner
Mittwochsgesellschaft lädt zum
Vortrag und zum Diskussionsabend
ein *G E W A L T F R E I Why Civil
Resistance Works* am Mittwoch,
den 28. Januar 2015, um 19:00

Uhr in der Hotelloobby des Hotels
zur Traube & China Restaurant
Golden Lotus, Rodergasse 27
65510 Idstein/Ts.

20. Kein Platz für Hass und
Gewalt NO-PEGIDA-
SPAZIERGANG MONTAG
19.01.2015 19 UHR
BAHNHOFSPLATZ - WIESBADEN
Für Vielfalt, Offenheit,
Demokratie und Solidarität.

21. Referat: Das Phänomen Tesla
Paradebeispiel für die Entstehung
von Wissenschaftsmythen am
Montag, den 12. Januar 2015, um
18:00 Uhr Holsteinstr. 15a, (Ecke
Waldstrasse) Wiesbaden

Durch die Unterstützung war es uns
möglich, unser Mitteilungsblatt
„RIJEĆ - DAS WORT“ heraus-
zugeben was u.a. das Ziel hat, die
Sprachkompetenz zu fördern
und die Ausübung der Öffentl-
keitsarbeit, der Information und
Kommunikation im Internet für
Senioren, Sprach- und Kulturflege
im interkulturellen Milieu der
kroatischen Kulturgemeinschaft
selbst zu fördern sowie auch die
Kulturgüter in interkulturellen Raum
darzustellen.

Die Ergebnisse der Vereinsarbeit
sind im Mitteilungsblatt publiziert
und der Öffentlichkeit vorgestellt
sowie im Internet veröffentlicht
worden.

Unsere publizistische Tätigkeit
bietet nicht nur die dauerhafte
Archivierung von Ergebnissen der
Vereinsarbeit sondern stärkt auch
die Sprach- und Kommunikations-
kompetenz der Teilnehmer.
Die Aufwendungen für redaktionelle
Tätigkeiten sind gleichzeitig ein
Beleg für den Beitrag jedes
Einzelnen im Verein, aber auch ein
Mittel zur Präsentation der eigenen
Kulturkompetenz nach außen. Um im
multikulturellen Milieu ebenbürtig
agieren zu können, sollte unsere
zukünftige Arbeit über nationalen
Kulturgrenzen hinweg ausgeweitet
werden.

Die vorhandene Dokumentation
könnte leider nicht konsequent
mehrsprachig (Deutsch und
Kroatisch) geführt werden. Dazu
haben entweder die finanziellen
Mittel, die für eine durchgehenden
Übersetzerarbeit oder entsprech-
ende Autorenhonorare notwendig
wären.

Der Geschäftsbericht wurde
einstimmig angenommen.

TOP 3. Kassenbericht

Der Kassenwart Herr Branko Višak
trug den Kassenbericht für 2014
vor. Die Ein- und Ausgaben wurden
graphisch präsentiert.

Gegenüberstellung der Einnahmen
und Ausgaben:

Abrechnungszeitraum:

01.01.2015- 31.12.2015

* Einnahmen 11593,70 €

* Ausgaben 8720,73 €

Differenz 2.872,97 €

Der Kassenprüfer Herr Wilfred
Wartmann berichtete über die
Kassenprüfung. Es wurde
festgestellt, dass alle Bewegungen
korrekt verbucht wurden. Alle
geprüften Positionen waren durch
Belege nachgewiesen. Alle
Bankkonto-Auszüge waren vorhanden
und wurden nachvollzogen.

TOP 4. Diskussion über den Bericht des Vorstandes und über den Kassenbericht

Alle Berichte wurden einstimmig
akzeptiert.

TOP 5. Entlastung des Vorstandes und des Kassenwartes

Der Vorstand und der Kassenwart
wurden mit zwei Stimmen Enthalt-
ung, ohne Gegenstimmen, mehrheit-
lich entlastet.

TOP 6. Vorstandswahlen entsprechend der Vereinssatzung § 3 Abs. 5

In geheimer Wahl wurden die neuen
Vorstandsmitglieder gewählt.
Als Mitglieder der Wahlkommission
wurden Frau Marta Rimac, Herr Ivan

RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

Matotek und Herr Branko Višak von der Versammlung bestellt und per Akklamation einstimmig bestätigt. Die 17 anwesenden Mitglieder der Gemeinschaft wählten die neuen Vorstandsmitglieder.

Herr Ivica Košak wurde als Vorsitzenden-Kandidat vorgeschlagen und er nahm die Kandidatur an.

Mit 17 Stimmen von angegeben 17 Wahlzettel wurde Herr Ivica Košak zum Vorsitzenden in geheimer Wahl gewählt.

Herr Ivica Košak nahm die Wahl an. Die Kandidaten für die 8 Mitglieder des Vorstandes waren:

1. Ana Kramarić -12 Stimmen
2. Jela Šare - 14 Stimmen
3. Ružica Matanić - 14 Stimmen
4. Janika Ernst - 15 Stimmen
5. Slaven Ljiljanic - 15 Stimmen
6. Jakov Rimac - 10 Stimmen
7. Toni Ernst - 9 Stimmen
8. Nina Wartman - 11 Stimmen
9. Silvija Šljivić - 9 Stimmen
10. Nada Višak - 10 Stimmen

Zu neuen Vorstandsmitglieder wurden in geheimer Wahl gewählt:
Janika Ernst, Ružica Matanić, Ana Kramarić, Slaven Ljiljanic, Jakov Rimac, Jela Šare, Nina Wartman, und Nada Višak gewählt.

Die gewählten Mitglieder nahmen die Wahl an.

PAUSE - Die neu gewählten Vorstandsmitglieder zogen sich in der Pause zur 1. konstituierenden Sitzung zurück.

TOP 8. (Die Versammlung nahm ihre Arbeit wieder auf.) **Verschiedenes mit Diskussion über die Ausrichtung der zukünftigen Vereinstätigkeiten**

Der Vorsitzende Herr Ivica Košak teilte der Versammlung die neu verteilten Aufgaben des Vereinsvorstandes mit. Die Aufgabenteilung wurde einstimmig beschlossen,

protokolliert und die Vorstandsmitglieder nahmen die ihnen zugesprochenen Aufgabe an. Die Aufgaben sind wie folgt verteilt:

1. Ana Kramarić, 1. stellvertretende Vorsitzende
2. Slaven Ljiljanic 2. stellvertretender Vorsitzender
3. Jela Šare, Geschäftsführerin
4. Nina Wartman, Kassenwartin
5. Ružica Matanić, Beisitzerin

- 2016
9. Beteiligung am Internationalen Sommerfest in Wiesbaden im September 2016.
10. Buchvorstellung und Diskussionsveranstaltung in der Interkulturellen Woche 2016.
11. St. Martinstag - Vereinsausflug unter Beteiligung der Arbeitsgruppe für Selbsthilfe im November 2016.
12. Betreuung der

Jela Šare, tajnica, Slaven Ljiljanic, potpredsjednik, Jenika Ernst, Ana Kramarić, potpredsjednica, Ružica Matanić, Ivica Košak, predsjednik, Nina Wartmann, blagajnica, Nada Višak, Jakov Rimac

6. Ivan Matotek, Beisitzer
7. Jakov Rimac, Beisitzer
8. Nada Višak, Beisitzerin

Zum Planung und Ausführung sind folgender Aktivitäten vorgeschlagen:

1. Herausgabe des Mitteilungsblattes „Riječ - Das Wort“ Nr. 50 und Nr. 51 für das Jahr 2016
2. Pflege der Internet-Präsenz
3. Veranstaltung anlässlich des „Internationalen Tages der Muttersprache“ der UNESCO am 21.02.2016
4. UN-Tag des Wassers am 22. März 2016.
5. Welttag des Buches und des Urheberrechts am 23. April 2016
6. EUROPAWOCHE 2016, Podiumsdiskussion und Workshop anlässlich der EU-Woche
7. Vereinsausflug auf die Platte am 21. Juni 2016.
8. Beteiligung am Internationalen Sommerfest in Idstein am Juni

Selbsthilfegruppe „Kultur als Lebenshilfe“

Durch die verstärkte **Akquisition / Fundraising** für Bildung und Kultur sollen die Vereinsaufgaben in Zukunft noch besser unterstützt und erfolgreicher gestaltet werden.

In Anschluss fand ein gemütliches Beisammensein statt mit Spezialitäten aus der kroatischen Küche.

Die Versammlung endete um 21:00 Uhr.

Ana Kramarić

Protokollführerin: Ana Kramarić

Ivica Košak

Vorsitzender: Ivica Košak

Wiesbaden, den 14. Februar, 2016

Integriranost i raspoređenost hrvatskih iseljenika na primjeru Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadnu

S pozivnicom na godišnji sabor koji je održan 14. veljače 2016. godine u Wiesbadenu, članovima Kulturne zajednice upućen je upitnik o stavu prema ostvarenom vlastitom položaju u migraciji, a u relaciji prema vlastitim očekivanjima.

Postavljena su pitanja:

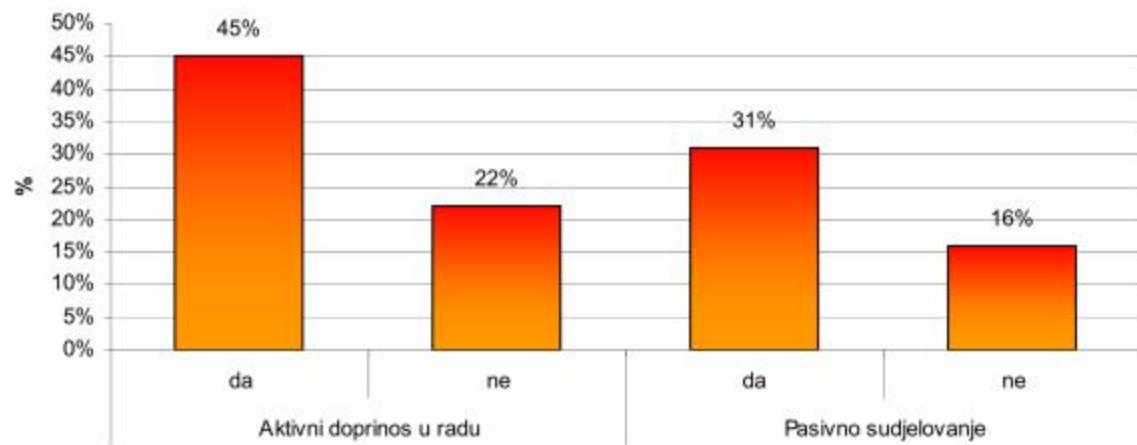
1. *Kako ocjenjujete Vaš novi život u SR Njemačkoj?*
2. *Da li ste u Njemačku došli zbog?*
3. *Što biste savjetovali izbjeglicama koji danas dolaze u Njemačku?*
5. *Jeste li u vezi s porodicom u domovini?*
6. *Želite li se vratiti u domovinu?*
7. *Ostvarujete li Vaše želje zbog kojih ste napustili domovinu?*
8. *U Njemačkoj sam došao/la zbog?*

Odgovori su kategorizirani u tri grupe i mogu se opisati kao a) pozitivan stav zadovoljnih i uspješnih, b) ravnanje prema uglavnom skromnim mogućnostima te c) nezadovoljni s premisom otuđenosti. Na upitnik je odgovorilo 30% učesnika godišnje skupštine, a što je također izraz jednog stava koji se može tumačiti i kao neraspoloženje prema konstruktivnoj suradnji. To potvrđuje i činjenica kako je nasuprot proslavi 25. godišnjice rada s preko 120 uzvanika u studenom 2015. godine, na godišnjoj skupštini 2016. godine učestvovalo manje od 20% članova Zajednice.

Po strani predumijevanja kako se tek manji postotak stanovnika okuplja u građanskim društvima, ionako se interesne sfere tih građana u javnosti predstavljaju upravo kroz takvu vrstu udruživanja. U našem primjeru, na području kulturnoga rada, interes je slab, a neodaziv posvemašnja pojava.

Dosadašnja ispitivanja u okviru HKZ-Wi donose upozoravajuće rezultate.

Aktivni doprinos i sudjelovanje u radu na primjeru Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu Vrednovanje ispitivanja u HKZ-Wi u svibnju 2010.

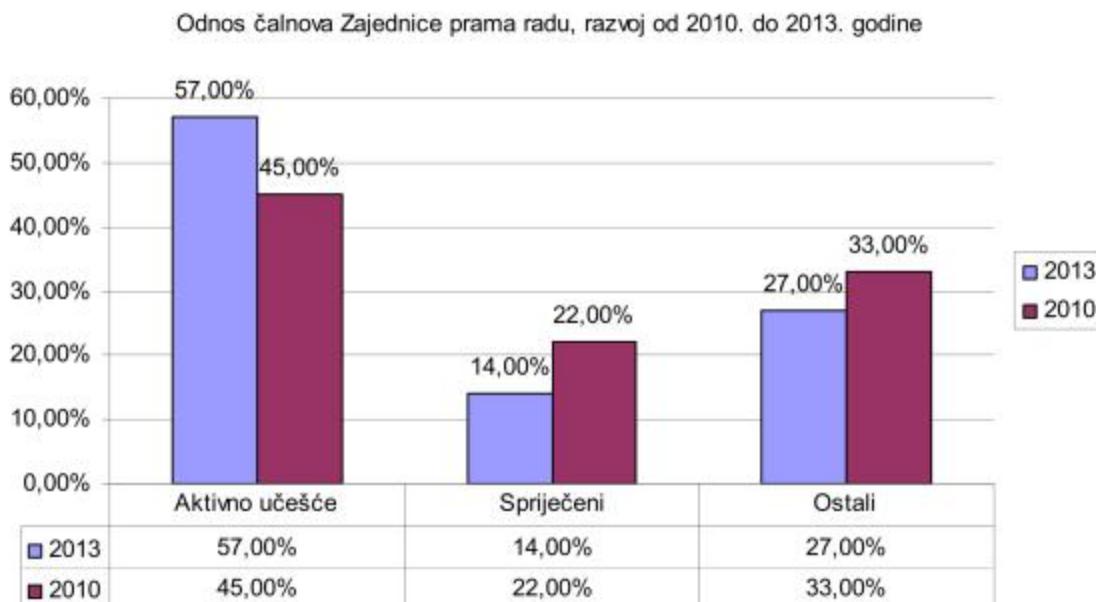

Izvor: HKZ-Wi 2010.

Samo 45% sudionika skupa u povodu Europskoga tjedna 2010. godine izrazilo je spremnost da aktivno sudjeluje u radu *Zajednice*. A i od onih koji su se izjasnili za pasivno sudjelovanje, 16% je izrazilo je negativan stav prema općem radu *Zajednice*.

BB RIJEČ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

Prirodno je da određen broj sudsionika jedne priredbe nije posve zadovoljan s ponuđenim sadržajem. Međutim, u evaluaciji upitnika o prijedlozima za rad HKZ-Wi u 2013. godini pokazalo se kako niti jedna od predloženih aktivnosti i niti u jednom slučaju nije ocijenjena kao nepotrebna (nije ili ne bi trebala biti zadaća Zajednice).

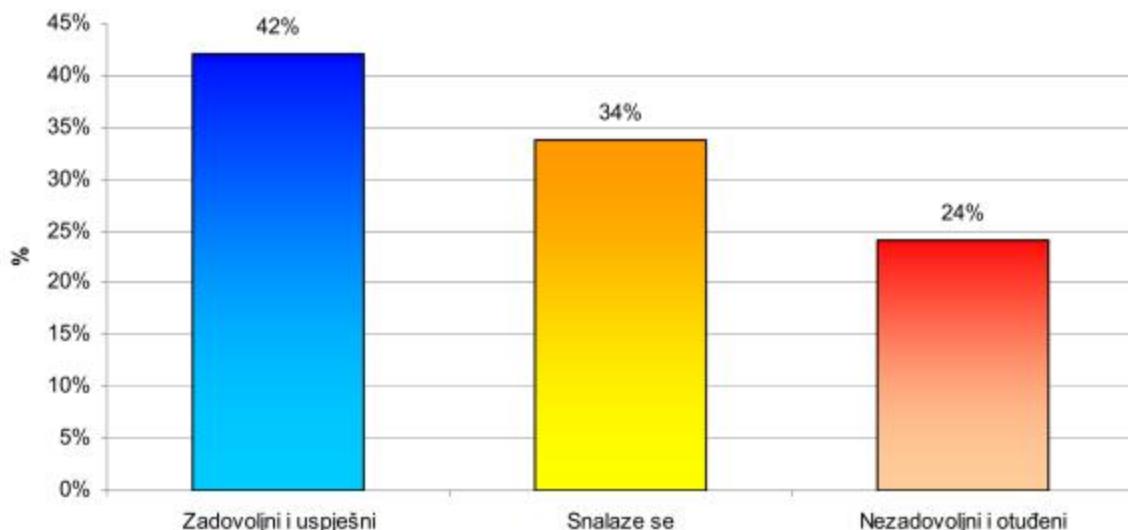

Izvor: HKZ-Wi 2013.

1. Nitko od ispitanika nije se izjasnio: - *kako nešto od predloženoga ne bi smjelo ili ne bi moglo ući u rad Zajednice*. Odnosno niti u jednom pojedinačnom prijedlogu nije izraženo kako on/ona: - *ne može ili ne želi sudjelovati osobno*.
2. Kod 57% odgovora ispitanika navedeno je, kako on/ona žele sudjelovati u bar jednoj od navedenih točaka u programu. 2010. godine taj je udio iznosi 45%. A samo 14% odgovora da su spriječeni sudjelovati. To je 7% manje od sličnog rezultata u 2010. godini.
3. Za 27% projekata, nije dobiven nikakav odgovor. To relativira gornju (točka 1) i postavku, kako nitko nema ništa protiv nijedne točke predloženog programa, unatoč tome što se taj rezultat poboljšao za 6% u odnosu na 2010. godinu
4. Izleti, putovanja i veselice su, ili bili, ili bi bili najbolje prihvaćeni. U pravilu, 100% ispitanika najavljuju svoje sudjelovanje na takvim manifestacijama (izleti, putovanja i veselice). Izuzetno niski „rating“ (25%) imaju prijedlozi literarnih sadržaja ili aktivnosti od opće-društvene koristi (*gemeinnützig*).

Ova analiza iz 2013. godine dobiva jednu novu dimenziju kroz ispitivanje integriranosti i raspoređenosti hrvatskih iseljenika, a koja je provedena u 2016. godini. Za razliku od dosadašnjih upitnika koji su se isključivo odnosili na rad unutar Zajednice i odnose prema projektima u njoj, u upitniku u 2016. godini, učinjen je iskorak prema van. Takav pristup ostvaren je već u javnoj tribini u 2014. godini, pod naslovom „**Raspoređenost društvenih krugova hrvatskih migranata**“. Ova tribina održana je u okviru Europskoga tjedna 2013. godine i na njoj se pristupilo promatranju odnosa članova Zajednice prema položaju migranata u njemačkom društvu. Premda se u našem slučaju radi o tek relativno malom broju učesnika i ograničuje na zajednicu lokalnog karaktera, ipak podulje razdoblje ispitivanja dozvoljava zanimljivu diskusiju rezultata. Ta diskusija postaje posebno zanimljiva u diskusiji s raspoređenošću društvenih krugova hrvatskih migranata u Njemačkoj, a u usporedbi sa studijom objavljenom na portalu HKZ-Wi: <http://www.hkz-wi.de/aktivnosti/25-godisnjica/versuch-der-verortung-von-kroatischen-migranten-milieus.html>: Sinus Sociovision (2007): *Migranten-Milieus. Qualitative Untersuchung der Lebenswelten von Menschen mit Migrationshintergrund in Deutschland*.

**Integriranost i raspoređenost hrvatskih iseljenika
na primjeru Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu**

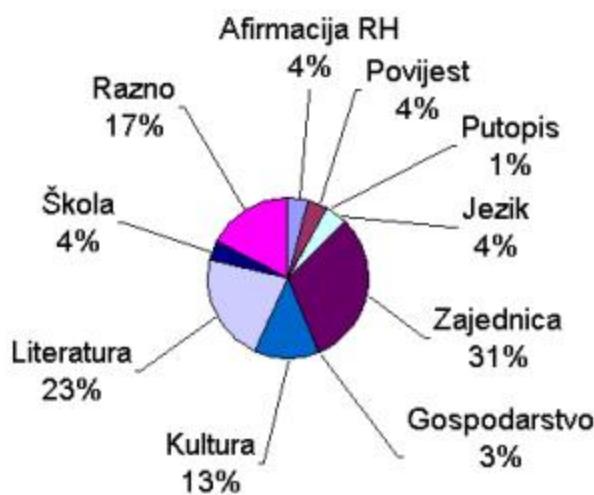
Vrednovanje ispitivanja u HKZ-Wi od 14.02.2016.

Izvor: HKZ-Wi 2016.

Ispitivanje u 2016. godini ukazuje kako je udio zadovoljnih i uspješnih u društvu tek 42 posto. Dakle manje od polovice ispitanika izražava se povoljno o migraciji i njenom uspjehu. A gotovo četvrtina ispitanika je izrazito nezadovoljna (neuspješna) i osjeća se otuđeno.

Naravno, ponavljam, mali broj ispitanika i lokalni karakter ne dozvoljavaju generalne ili generalizirane zaključke. To nije bio niti cilj ovih ispitivanja. Naprotiv osnovna zadaća organizacije hrvatskih migranata (u Wiesbadenu) potvrđuje opravdanost statuta društva: §1.2 „*Svrha je udruge poticati odnos obzirnosti i uvažavanja na svim područjima uljudbe i razumijevanja među narodima...*“

Koliko je HKZ-Wi uspješna i koji sadržaj ona nudi u svom radu, možda se najbolje zrcali u pregledu sadržaja časopisa *Riječ* u izdanju HKZ-Wi:

Izvor: HKZ-Wi 2016.

Časopis *Riječ* je glasilo Hrvatske kulturne zajednice e.V., Wiesbaden, a izlazi u novom tečaju od 2011. godine. U razdoblju od 2011. do 2015. godine tiskani su brojevi 41-49 na ukupno 372 stranice, s 109 autorica i autora, a koji su napisali 237 naslova.

Ivica Košak

STÄRKUNG DER ZIVILGESELLSCHAFTEN *Kulturelle Aktivitäten sind eine hilfreiche Methode dazu*

Im Januar 2016 startete Rüdiger Geis, ein Journalist aus der Politik- und Nachrichtenredaktion des Mittelhessischen Druck- und Verlagshauses GmbH & Co. KG, eine Umfrage zum Stand der Integration von Mitbürgerinnen und Mitbürger aus Südosteuropa. Die Redaktion *Rijeć* nutzte diese Befragung als Anregung für eine offene Diskussion. Mitglieder und Freunde der Kroatischen Kulturgemeinschaft sind aufgerufen, diesen Dialog und die Diskussion fortzusetzen.

RIJEĆ: War die Integration der als Gastarbeiter aus dem ehemaligen Jugoslawien gekommenen Menschen in Deutschland ein schwieriger Weg?

Ivica Košak: Das Verlassen der gewohnten Umgebung, zu der auch die eigene Kultur und Sprache gehören, ist nie leicht. Auch dann nicht, wenn durch Vesprechungen geweckte Wünsche einen zu diesem Schritt bewegen. Die Wohlstandsangebote können zwar die prekäre Lebensweise in der verlassenen Heimat verdrängen aber nicht die Heimat ersetzen. Es entstehen neue Probleme, wie der slowenische Autor Anton Kovačič bereits 1986 schrieb: *Suppe genug, aber die Seele kaputt.*

Eine einheitliche Wegbeschreibung gibt es aber nicht. Dazu waren die jugoslawischen Gastarbeiter zu unterschiedlich. Natürlich, ein Grossteil der Immigranten, die hierzulande als Landbevölkerung plötzlich zu In-

dustriearbeitern in urbanem Milieu geworden sind, konnten ihr Glück nicht fassen, aber auch nicht zum Ausdruck bringen. Fehlende Sprachkenntnisse machten dieses Milieu unmündig. Dagegen erfuhren viele jugoslawischen Akademiker - auch mit guten Deutschkenntnissen - einen Frust, denn nicht wenige mussten Beschäftigungs-verhältnisse eingehen, die weit unter ihrem Ausbildungsniveau lagen. Die relativ gute Bezahlung konnte sich alleine in der alten Heimat als Vorteil zeigen, denn dort war die Kaufkraft infolge des ungünstigen Verhältnisses der jugoslawischen Währung zu den harten Devisen dafür verantwortlich, dass Emigranten geradezu ein paradiesisches Konsumverhalten in der alten Heimat pflegen könnten. Mit der so geschaffenen „Neuen Klasse der Deviseninhaber“ kamen weder die Gesellschaft noch der einzelne zurecht. Viele Wirtschaftsflüchtlinge aus Jugoslawien haben sich selbst

gerne als politische Emigranten ausgegeben. Besonders gern wurde die vermeintliche Religionsunfreiheit in der alten Heimat angeführt. Zu bedenken ist aber, dass dieser Personenkreis die neue Freiheit weder für die geistige, kulturelle noch für die humanistische Entfaltung nutzte, sondern eher einen ungehinderten Revanchismus gegenüber den in der alten Heimat hinterbliebenen „Regime-Treuen“ pflegte. Das führte zum exzessiven Nationalismus unter vielen jugoslawischen Gastarbeitern, die das „Syndrom des Verlorenen Nests“ jetzt viktimologisch zum eigenen Opfersein verwendeten.

RIJEĆ: Was würden Sie den Menschen raten, die heute als Flüchtlinge nach Deutschland kommen und sich hier eine neue Existenz aufbauen wollen?

Ivica Košak: Ähnlich wie die jugoslawischen Flüchtlinge in den 90-er Jahren, die nach der

Beendigung des Krieges nach Hause zurückkehrten, ist auch jeder neue Kriegsflüchtling vor die Frage zu stellen, wo er/sie ihr/ihre Leben fortführen kann/können.

Zurückgreifend auf den UN-Aufruf zum *Resettlement Program*, das neue Lebensräume für den Personenkreis schaffen sollte, der nicht mehr zurückkehren kann, sollte im Rahmen der globalisierten Weltwirtschaft auch ein globales Siedlungsprogramm beschlossen werden.

Den Flüchtlingen sollte dazu verholfen werden, darüber Klarheit zu gewinnen was es bedeutet, das Leben in einem fremden Land (in einer fremden Kultur) auf Dauer fortzuführen.

Im Zweifelsfall sollte man sich /die Flüchtlinge sich auf Artikel 13 und 14 aus der *Allgemeinen Erklärung der Menschenrechte* berufen können.

RIJEĆ: Hat sich der Konflikt, der 1989/90 deutlich wurde und 1991 in einen Krieg mündete, damals auf das Zusammenleben und die Kontakte der verschiedenen Volksgruppen aus dem ehemaligen Jugoslawien hier in Deutschland ausgewirkt?

Ivica Košak: Ja, gravierend.

RIJEĆ: Wenn ja: Was hat sich gegenüber vorher geändert?

Ivica Košak: Das Zusammenleben und Zusammenwirken (z.B. in Vereinen) ist empfindlich gestört worden, denn:

- Die nationalistischen und vor allem revisionistischen Meinungsäußerungen sind salonzfähig geworden.
- Die Verlierer und die „Gewinner“ des Krieges sind mit der neuen Situation in der alten Heimat unzufrieden.

- Eine fiskalische Übervorteilung der Devisenbringer ist hinfällig geworden. Eine Verschlechterung der Wirtschaftslage infolge des Krieges und der Aufteilung des gemeinsamen Marktes in allen ex-jugoslawischen Republiken macht eine Rückkehr unattraktiv. Eine neue Welle der Wirtschaftsmigranten aus Balkanländern rollt an.

RIJEĆ: Wie war die Entwicklung der Beziehungen zwischen Kroaten und Serben im Laufe der vergangenen 25 Jahre seit Ausbruch des Krieges in Kroatien aus Ihrer Sicht?

Ivica Košak: Auf der Regierungsebene geben sich alle gerne staatsmännisch. Aber die Durchschnittsbevölkerung hat extreme Versorgungsgängpässe zu bewältigen und sieht sich von Frieden und Wohlstand weit entfernt. Die Konsum- und Verbrauchermentalität bestimmt den Alltag.

Die *Warlords* oder gemeinen Kriegsgewinnler sind in radikalen populistischen Lagern vertreten, die weiterhin eine Angst- und Hetzpropaganda betreiben, nicht zuletzt um ihre eigene Daseinsberechtigung zu legitimieren.

RIJEĆ: Gibt es heute freundschaftliche Beziehungen zwischen Ihrer Kulturgemeinschaft und serbischen Gemeinden, Verbänden oder Institutionen?

Ivica Košak: Die Anzahl der inhaltlich bestimmten Kulturgemeinschaften ist rapide gesunken, auch aufgrund dessen, dass diese eine öffentlichen Unterstützung kaum noch finden. Die Menschen, Arbeitskollegen oder Nachbarn gehen umgänglich miteinander um, aber in den Organisationen / Vereinen finden

sich immer „Störenfriede“, die mit den Anderen nichts zu tun haben möchten. Um des Friedens willen in der eigenen *Community* löst man solche völkergemeinschaftliche Beziehungen lieber aus.

RIJEĆ: Wie schätzen Sie die Möglichkeiten des Zusammenlebens zwischen Serben und Kroaten in der Republik Kroatien ein, das immer noch von großem gegenseitigem Misstrauen geprägt ist?

Ivica Košak: Das gegenseitige Misstrauen ist kein sonderliches Phänomen in den ex-jugoslawischen Ländern. Das Problem stellen die Warlords oder gemeinen Kriegsgewinnler dar. Die sind es, die die Leute in radikale populistische Lager spalten. Ihre Angst- und Hetzpropaganda (um ihre eigene Daseinsberechtigung zu legitimieren) ist auch kein internes Kroato-Serbisch-Muslim-Albano-Südslawisch-Problem. Eine Internationalisierung des Gebiets von Ex-Jugoslawien, also die Aufnahme aller dieser Länder in die EU wird den Menschen nicht nur eine bessere wirtschaftliche Perspektive bieten, sondern auch die national-populistischen Kräfte ins Abseits bringen.

RIJEĆ: Ist eine Aussöhnung möglich und wenn ja, wie?

Ivica Košak: Ausgehend von der Beobachtung, dass die Nachkriegs-Enkelgeneration radikaler als deren Väter auftritt, muss man annehmen, dass die Zeit nicht alle Wunden heilt. Eine Stärkung der Arbeit von Zivilgesellschaften, insbesondere die Stärkung von Menschenrechten halte ich für unabdingbar. Kulturelle Aktivitäten sind hierzu eine gute Methode.

Red. []

PREISVERLEIHUNG FÜR DIE BESTEN ABSOLVENTEN

Am 24.06.2016 hat in der Kroatischen Botschaft in Berlin eine Preisverleihung stattgefunden, die die langjährige Dozentin an der Universität Siegen, Dr. phil. Marijana Erstić, ins Leben gerufen, organisiert und moderiert hat. An den deutschen Universitäten studiert nämlich eine große Anzahl an Studierenden mit kroatischem Hintergrund, die ihre Abschlussarbeiten häufig zu den Themen aus der kroatischen Kultur und Gesellschaft verfassen. Aber auch deutsche und andere Studierende z.B. der Kroatistik schreiben ihre Abschlussarbeiten zu kroatischen Themen. Diese Abschlussarbeiten entstehen auf Bachelor- und/oder Masterebene, aber auch als Doktorarbeiten und als Habilitationen.

Von links nach rechts: Herr Ranko Vilović, Botschafter der Republik Kroatien in Berlin, Dr. phil. Marijana Erstić, M.A. Mira Soldo, Dr. phil. Klaudija Sabo, Dr. phil. Daniel Lalić i B.A. Katarina Stjepandić.

Das Ziel des Vorhabens war eine Preisverleihung an die besten Arbeiten der kroatischen Studierenden, bzw. der Studierenden, die ihre Arbeiten zu den Themen aus der kroatischen Kultur und Gesellschaft geschrieben haben. Es handelte sich dabei um Arbeiten, die die Noten 1,0-1,5 erhalten haben, bzw. um hervorragende Arbeiten (bei den Dissertationen die Note *summa* und *magna cum laude*).

Mit der Preisverleihung wurden nicht nur die einzelnen Arbeiten ausgezeichnet, sondern es wurde eine noch bessere Verbindung der kroatischen Migranten und der an Kroatien interessierten Studierenden mit Kroatien erreicht. Die Preisverleihung soll wiederholt werden.

Die diesjährigen Preisträger sind Frau B.A. Katarina Stjepandić (Eberhard Karls Universität Tübingen/Freie Universität Berlin, Politikwissenschaften), Frau M.A. Mira Soldo (Humboldt-Universität Berlin, Slawistik/Kroatistik), Frau Dr. phil. Klaudija Sabo (Universität Wien, Geschichte) und Herr Dr. phil. Daniel Lalić (Universität Passau, Geschichte). Die Preise hat in einem feierlichen Akt der Botschafter der Republik Kroatien in Berlin, Herr Ranko Vilović überreicht.

IKONEN DER NATIONEN

Die Arbeit zeigt, dass politische Heldenfiguren auch noch nach Tito in Kroatien und Serbien ein wesentlicher Bestandteil des gesellschaftlichen Selbstverständnisses sind. Hierbei wird deutlich, dass die von Tito hinterlassene visuelle Lücke und die vielfachen Heldenberzählungen, die über PartisanInnenfilme und statische Bilder vermittelt wurden, mit neuen/alten Erzählungen und Visualisierungen von Heldenfiguren nach dem Tode Titos aufgefüllt wurden und nach wie vor werden. Damit fand im Gegensatz zu Deutschland nach dem Zweiten Weltkrieg kein Bruch innerhalb der Heldenabstierung statt und leitete auch nicht das sich in westlichen Kreisen im Diskurs befindliche, „Postheroische Zeitalter“

ein.¹ In Deutschland sowie auch in anderen westeuropäischen Staaten riefen die Erfahrungen kollektiver Gewalt in heroischen Gesellschaften, wie bspw. im Faschismus, den Wunsch nach Gewaltlosigkeit und Pazifismus hervor. Innerhalb dieser Gemeinschaften war zu beobachten, wie sich eine Distanz gegenüber heroischen Werten wie Ehre oder Opferbereitschaft entwickelte und entwickeln musste, womit das Kriegerische keinen besonderen Stellenwert mehr inne hatte und damit auch nicht mehr im Zentrum des gemeinschaftlichen Selbstverständnisses stand. Folglich versteht es sich für diese Gemeinschaften, die Armee nicht als kriegsführendes Mittel einzusetzen, sondern als den Frieden bewahrendes Schutzschild. Damit kommt den einzelnen Soldaten eine neue Rolle zu: sich nicht zu opfern, sondern Opfer zu vermeiden.² Opferbereitschaft war jedoch ein inhärenter Teil des PartisanInnenkampfes im ehemaligen Jugoslawien gegen den Faschismus,

was durch eine Vielzahl von Filmen und Bildern gestützt und ausgeschmückt wurde. Auch nach dem Tode Titos wurde diese Idee der Opferbereitschaft und das damit verknüpfte Heldenamt weitergeführt. Die Zelebrierung von Kriegshelden blieb als Notwendigkeit bzw. als Machtinstrumentarium bestehen. Anders ist nunmehr, dass die visuelle und narrative Leerstelle Titos und seinen PartisanInnen mit neuen alten Heldenfiguren aufgefüllt wird, die nunmehr kein ethnisch-gemischtes, sondern ein ethno-national homogenes Gemeinschaftsgefühl kreieren sollen.

tisierungsprozesse langsamer entwickeln und diese behindern, so wie es in den 90er Jahren in Kroatien und Serbien zu beobachten war.

Das heroische Zeitalter scheint für die beiden Staaten noch nicht vorbei zu sein und wird nach wie vor ungebrochen weiter fortgeführt, womit sich die in den jeweiligen Staatssystemen bestehende Notwendigkeit nach heldenhafte Identifikationsfiguren zeigt.

Nach wie vor findet sich keine wissenschaftliche Arbeit, die sich vergleichend mit der Darstellung von mythischen HeldInnenfiguren im ex-

Diese sich in Kroatien und Serbien in den 90er Jahren als demokratisch bezeichnenden Gemeinschaften distanzierten sich zwar vom sozialistischen Staatssystem und den dazugehörigen Symboliken, nicht aber von der Konstruktion soldatischer und zumeist ethnisch konnotierter Heldenfiguren. Der exzentrische Held steht jedoch in einer demokratisch geprägten Gesellschaftsverstellung im Widerspruch zu den grundlegenden Ideen von Gemeinschaftlichkeit, Gleichheit und Gerechtigkeit. Diskutabel bleibt die Frage, inwiefern sich in Staaten mit politischen Heldenfiguren Demokra-

jugoslawischen Raum auseinandersetzt und die visuellen Transferprozesse künstlerischer Produktionen berücksichtigt. Die sich darin abzeichnende Forschungslücke soll anhand dieser Arbeit geschlossen werden, womit ein wichtiger Beitrag zu der Erfassung und dem Einsatz von Mythen und dessen Ikonen (HeldInnenfiguren) geleistet wird, welche eine entscheidende Rolle im Prozess der Nationsbildung im exjugoslawischen Raum in den 90er Jahren und nach wie vor in der Gegenwart spielen.

Klaudija Sabo

¹ Herfried Münkler: Der Wandel des Krieges, Von der Symmetrie zur Asymmetrie, Weilerswist 2006, 310.

² Markus Metz, Georg Seelblau: Wenn Helden nicht mehr nötig sind. Heldenlämmung: Anmerkungen zur postheroischen Gesellschaft, in: http://www.deutschlandradio-kultur.de/postherosmus-wenn-helden-nicht-mehr-noetig-sind.976.de.html?dram:article_id=299526

Kulturna zajednica postala je

Ogranak Matice hrvatske u Wiesbadenu¹

Hrvatska kulturna zajednica u Wiesbadenu (HKZ-Wi) devedesetih je godina bila umrežena u zajednicu društva koje su pojedinačno nosile naslov *Član Matice hrvatske*. Niz manifestacija i kulturno literarnih programa održano je upravo u vidu suradnje jačanja kulturnoga rada u iseljeništvu kao i suradnje s institucijama za kulturu u RH.

Časopis *Riječ broj 47* koji je promoviran, u četvrtak 23. travnja 2015 u povodu *Svjetskog dana knjige i autorskih prava* u visokoj školi RheinMain u Wiesbadenu postao je iskorak u revitalizaciji suradnje s kulturnim zajednicama ne samo lokalno u Njemačkoj i Hrvatskoj, nego i šire. U tom broju objavljen je samostalni rad o odrazu indijske kulture u hrvatskoj književnosti, a koji je nastao u suradnji s **Maticom hrvatskom** iz Zagreba. Prikaz stranih kultura u hrvatskoj književnosti kao i pronalaženje odraza hrvatske kulture u stranoj literaturi trebao bi postati trajna zadaća kulturnoga rada hrvatskoga iseljeništa. – Komentirao je taj istup gospodin **Stjepan Sučić**, potpredsjednik MH. Ovu zadaću nije moguće riješiti niti ispuniti u jednoj lokalnoj zajednici. Nužno povezivanje i suradnja s instanicama hrvatskih društvenih i kulturnih institucijama je potrebna jednakо kao i umrežavanje s kulturnih društva iseljenih hrvatskih građana.

Nužno povezivanje i suradnja s instanicama hrvatskih društvenih i kulturnih institucija potrebno je jednakо kao i umrežavanje s kulturnih društva iseljenih hrvatskih građana, zaključeno je na sastanku predsjedništva HKZ-Wi od 28. veljače 2016. godine.

Prisutnima je uručen prijedlog nacrta *Ugovora o priznavanju statusa ogranka Matice hrvatske Hrvatskoj kulturnoj zajednici u Wiesbadenu*, a predsjedavajući je izvjestio kako u Zajednici (HKZ-Wi) postoji načelna i formalna spremnost kolektivnom pristupanju Matici hrvatskoj u svojstvu ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu. Postojeća udruga HKZ-Wi, organizirana kao pravno tijelo i registrirana pri općinskom sudu u Wiesbadenu, jeste udruga stranaca u Njemačkoj koja okuplja hrvatske građanke i građane s ciljem poticanje obzirnosti i uvažavanja na svim područjima uljudbe i razumijevanja među narodima.².

Na sastanku u povodu *Međunarodnog dana materinskog jezika*, 28. veljače u Wiesbadenu, a na kojem je prisustvovao i prof. dr. Damir Barbarić, voditelj Odbora za ogranke u MH, postignut je dogovor kako će HKZ-Wi ubuduće nositi naslov:

Hrvatska kulturna zajednica sa statusom ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu.

Zamolbi koja je 28. 12. 2015. upućena *Glavnom odboru Matice hrvatske* u Zagrebu za priznavanje HKZ-Wi kao **Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu**, pozitivno je odgovoren i potvrđeno na otvorenoj sjednici predsjedništva HKZ-Wi u petak, 13. svibnja 2016. godine, kada je potpisana i *Ugovor o priznavanju statusa ogranka Matice hrvatske Hrvatskoj kulturnoj zajednici u Wiesbadenu*.

Članovi predsjedništva pozdravili su i formalni akt potpisivanja ugovora.

¹ <http://www.matica.hr/ogranci/Wiesbaden/najave/>

² [http://de.hkz-wi.de/über-uns/satzung.html](http://de.hkz-wi.de/uber-uns/satzung.html)

maticahrvatska

10000 Zagreb, Ulica Matice hrvatske 2 - Strossmayerov trg 4
Telefon: 01/48-78-360 | Telefaks: 01/48-19-319 www.matica.hr | e-mail: matica@matica.hr

PRAVILNIK O ODNOSU SREDIŠNICE I OGRANAKA MATICE HRVATSKE IZVAN REPUBLIKE HRVATSKE

Zagreb, 24. ožujka 2015. Broj:
108/15.

Zbog velikih troškova novčanih transfera iz inozemstva u Hrvatsku i obratno, Predsjedništvo MH odlučilo je da se u slučaju ogranaka Matice hrvatske izvan Republike Hrvatske tim ograncima dopusti da novac prikupljen od članarina ne šalju u Središnjicu nego ga koriste za priređivanje predstavljanja nekog od programa Središnje u svojem ogranku najmanje jednom godišnje uz gostovanje predstavnika Središnje. Osim tog predstavljanja, od ogranaka će se zahtijevati da trajno promiču Matičinu službenu WEB-stranicu, da s njom povezu svoje vlastite stranice i da u dogовору i suradnji sa Središnjicom važnije obavijesti i druge tekstove sa stranice Središnje povremeno objave na svojim stranicama u prijevodu na jezik država u kojima djeluju.

Na temelju ovog Pravilnika, Predsjedništvo MH za svaki ogrank izvan Republike Hrvatske donijet će posebnu odluku o njegovu djelovanju i obvezama, koja mora sadržavati obvezu ogranka o redovitom slanju godišnjih izvješća Središnjici MH o broju uplaćenih članarina, na temelju čega svaki ogrank prema Pravilima MH ostvaruje pravo na slanje svojih zastupnika na Glavnu skupštinu MH. Kao i kod drugih ogranaka, i članovi tih ogranaka morali bi prema Pravilima MH potpisati pristupnice u članstvo MH, a njihova pravila odnosno statuti morali bi proći provjeru Predsjedništva i biti od njega potvrđeni.

Ogranci na koje se odnosi ovaj Pravilnik jednom godišnje putem svojih predstavnika trebaju posjetiti Središnjicu, kako bi u njoj predstavili nešto iz svojega programa ili barem održali radni sastanak sa članovima Predsjedništva MH.

U zemljama u kojima nije zakonski moguće osnovati ogranke MH, primjenit će se članak 40. Pravila MH: „Predsjedništvo Matice hrvatske može Glavnom odboru predložiti da status ogranka Matice hrvatske stekne i druga hrvatska kulturna udruga izvan Republike Hrvatske koja je po svome programu srodnna Matici hrvatskoj, o čemu se potpisuje poseban ugovor.“

H. Da

akademik Stjepan Damjanović
Predsjednik Matice hrvatske

OIB:79893058381
Kunski ţiro račun kod Kreditne banke Zagreb d.d.: 2481000-1110106604 Devizni račun
u Zagrebačkoj banci, Zagreb: 2360000-2100055459

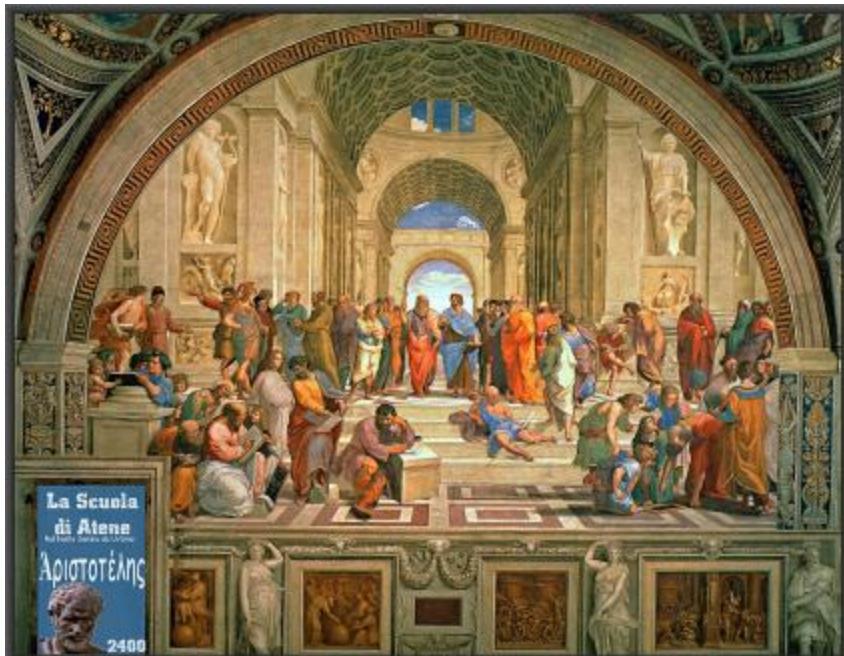
Moj najbolji prijatelj je
čovjek koji želeći mi dobro,
želi to samo zbog mene.

Aristotel

MUDRO SLOVO O JEZIKU, OSJEĆAJU I NARODU

Wiesbaden, 17. 03. 2016. godine. *Hrvatska kulturna zajednica* u Wiesbadenu je kraj *Mjeseca hrvatskog jezika* obilježila javnim nastupom o filozofskom sučeljavanju s životnim zahtjevima. Povod za ovakav pristup jeste obilježavanje 2400 godina rođenja Aristotela – grčko-makedonskog znanstvenika i osnivača Atenske filozofske škole. U povodu 2400-te godišnjice rođenja Aristotela, UNESCO je objavio *2016. godinu međunarodnom godinom Aristotela*. Zbog ove godišnjice *Hrvatska kulturna zajednica* u Wiesbadenu našla jeza shodno prirediti javni nastup pod naslovom *Filozofija u praksi*.

A poklon knjiga *Hrvatska filozofija u XX stoljeću*¹ i *Zbližavanja*,² koje je profesor dr. Damir Barbarić iz središnjice Matice hrvatske u povodu *Međunarodnoga dana materinskoga jezika 2016.* godine uručio *Hrvatskoj kulturnoj zajednici* u Wiesbadenu bio je dobar povod za filozofsku raspravu u okviru radne grupe zajednice: – *Kultura u rješavanju životnih problema* (njem. *Kultur als Lebeshilfe*). Novovje-

kovno određenje praktične filozofije kao refleksije onoga što bi trebalo biti, za razliku od teoretske filozofije koja se bavi onim što jeste. I noviji pojmovi praktične filozofije, kako je to bilo predstavljeno u izlaganju, izražavaju sadržaj filozofske prakse koji u fokus svojih razmatranja stavlja odnos znanja i interesa, stavova i znanja pojedinačne ili kolektivne usmjerenosti.

Za razliku od klasičnog, Aristotelovog poimanja praktične filozofije kao bavljenje etikom i estetikom, praktična filozofija, prema G. Achebachu (*Philosophische Praxis*, 1981) uključuje također korištenje filozofije i filozofskih tehniki u svrhu rješavanja svakodnevnih proble-

ma. Referent javne tribine, Ivica Košak član je *Međunarodnog društva za praktičnu filozofiju* (*Internationale Gesellschaft für Philosophische Praxis - IGPP*).

Iako se u pravilu smatra, kako je ono što čovjeka brine i zaukljaja u svakodnevnom životu potpuno različito od onog čime se bavi filozofija, ali činjenica jest kako se u posljednjih 2,500 godina filozofija bavila upravo konkretnom raščlambom međuljudskih odnosa i zajednica, naglasio je Ivica Košak. Povijest filozofije je višestoljetni niz pokušaja da se uvijek nanovo razmotre jednostavna pitanja ljudskog života i društva. Jedno od njih je izraženo u zahtjevu da svaki čovjek ima neotuđivo pra-

¹ Damir Barbarić : Franjo Zenko. Franjo Zenko: Hrvatska filozofija u XX. stoljeću, Matica hrvatska Zagreb, 2008.

² Ozren Žunec i Petar Šegedin: *Zbližavanja* Zbornik povodom 60. obljetnice života Damira Barbarića, Matica hrvatska Zagreb, 2012.

BB RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

vo žudit za srećom, kako to stoji u predgovoru američke (USA) deklaracije o nezavisnosti: *Life, Liberty and the pursuit of Happiness*.

Učešće u filozofskoj raspravi ne podrazumijeva poznavanje filozofije. Članovi radne grupe u Zajednici pokazali su kako se filozofska rasprave može razviti u krugu običnih ljudi, onima koji nemaju posebno filozofsko obrazovanje i da je moguće diskutirati u javnosti, s okupljenima u opuštenoj, prijateljskoj atmosferi. Diskusija je bila zasnovana na konkretnim filozofskim metodama i govorilo se o idejama iz domena širokog ljudskog iskustva.

Naša sklonost je da uvijek nano-vo gubimo sposobnost procjene o tome što je bitno, a što nije, naglasio je Košak. A periodično gubimo i perspektivu. Gubljenje perspektive se može lako dokazati na nekim osnovnim idejama kao što su hrabrost, pravda ili

uspeh. Primjena filozofije za prepoznavanje promjene perspektive usmjerena je suštinski na učvršćivanje ideja (vrijednosti) koje upravljanju našim životima.

Filozofiranje u grupi se pokazalo kao praktičan način upoznavanja s filozofskim načinima razumijevanja i rješavanja problema ili rada na obogaćivanju sadržaja vlastitog života. koji pitanje odnosa filozofije i hrvatskog jezika u Hrvatskoj kulturnoj zajednici postavlja u širi kontekst pitanja odnosa filozofije i naroda, te njemu pripadnog jezika.

Postavilo se pitanje je li i kako je: moguć susret onog hrvatskog i filozofije, a to znači i kako je moguć hrvatski jezik kao jezik filozofije?

Predstavljeni rad: *Hrvatska filozofija u XX. stoljeću* upućuje na događaj osnutka hrvatskoga sveučilišta u 19. stoljeću, kada je filozofija u Hrvata, u okviru

kršćansko-teologijske koncepcije sveučilišta, imala značajan položaj utoliko što je kroz Filozofski fakultet, odnosno sveučilišni studij filozofije na hrvatskom jeziku, bila shvaćena kao jedan od stupova duhovnoga obrazovanja, u svrhu dovršenja samouspostave i samootještenja hrvatske nacije. Oblikanje hrvatskog jezika kao jezika filozofije prepostavlja istinsku potrebu za filozofijom. Zbiljsko filozofiranje koje proizlazi iz te potrebe istom omogućuje istinsko duhovno *rođenje-preporod* i očuvanje naroda u njegovoj narodnosti, tj. rada u filozofskom kružoku kao načinu vraćanja filozofije njenoj prvobitnoj funkciji osiguravanju misaone hrane i ohrabrivanja ljudi da preispituju vlastite živote.

Ivica Košak

Damir Barbarić i Franjo Zenko, Franjo Zenko,
Hrvatska filozofija u XX. stoljeću,
Matica hrvatska Zagreb, 2008.

"Hrvatska filozofija u XX. stoljeću" zbornik je radova sa istoimenoga znanstvenog skupa što je održan u zagrebačkoj palači Matrice hrvatske u ožujku 2006. Godine. Radovi objavljeni u zborniku pružaju širok, premda ne i cijelovit pogled u razvoj i mijene hrvatske filozofije, od zamisli ideje hrvatske nacionalne filozofije do razvoja pojedinačnih filozofskih disciplina.

O hrvatskoj filozofiji općenito, o ideji hrvatske nacionalne filozofije u 20. stoljeću, o razvoju hrvatskih filozofskih institucija i časopisa, o hrvatskoj filozofskoj terminologiji, o razvoju estetike, logike, filozofije religije, neoskolastike, povijesti filozofije, antičke filozofije, o odnosu filozofije i religije u Hrvatskoj tijekom 20. stoljeća, o recepciji filozofijske hermeneutike i recepciji mišljenja hrvatskih renesansnih filozofa

te Martina Heideggera pišu: Franjo Zenko, Tvrtko Jolić, Tomislav Bracanović, Zlatko Posavac, Srećko Kovač, Stipe Kutleša, Josip Oslić, Ivan Koprek, Željko Pavić, Erna Banić-Pajnić, Petar Šegedin, Mihaela Girardi-Karšulin, Branka Brujić, Ivan Kordić i Damir Barbarić.

Red. []

Hrvatska kulturna zajednica
Međunarodni dan materinskog jezika 2016.

Čitanje kao berba znanja

Wiesbaden, nedjelja 28. veljače 2016. godine *Hrvatska kulturna zajednica* u glavnom gradu pokrajine Hessen je u povodu *Međunarodnog dana materinskog jezika* priredila javnu tribinu pod visokom pokroviteljstvom povjerenstva za UNESCO. Ovo je bio peti i već tradicionalni susret koji *Kulturna zajednica priređuje* za članove i prijatelje društva, a koji radi na unapređenju i čuvanju kulturne baštine. **Materinski jezik** je prvi jezik naučen u ranom djetinjstvu izvan formalne nastave. Korijeni tog prvog jezika sa svojom strukturom glasova i gramatike su tako duboki, da je njegovo govorjenje automatizirano. Odlučujući ulogu u procesu učenja materinskog jezika ima sredina u kojoj se dijete kreće. Tako će ono u istom obimu savladati prevladavajući jezik kao i prijašnje generacije, ako ne postoji neka posebna jezična slabost.

UNESCO je 1999. Godine na 30. zasjedanju Glavne skupštine proglašio dan 21. veljače: *Međunarodnim danom materinskog jezika*. Važnost toga dana potvrđena je aklamacijom 2001. godine na 31. Glavnoj skupštini. Tada je usvojena Deklaracija o kulturnoj različitosti, gdje u članu 5. piše: *...svakoj se osobi mora omogućiti izražavanje i stvaranje djela na jeziku koji izabere, posebice na materinskom jeziku...* - naglasio je predsjednik *Zajednice*, Ivica Košak.

Gost predavač, prof. dr. Damir Barbarić, potpredsjednik Matice hrvatske izložio je važnost i vrijednost materinskog jezika kao bitnog čimbenika kulturnog određenja jednog naroda. Matica hrvatska koja će sljedeće godine slaviti 175 godišnjicu rada najstarija je hrvatska institucija koja već gotovo dva stoljeća ispunjava zadaću unapređenja nacionalne kulture i skrbi za nju. Po osnivanju Matice, u začetku polaganja temelja za izgradnju moderne nacije na prosvjetiteljskim načelima stvoreni su uvjeti za osnivanje Akademije znanosti i nauke kao Sveučilišta.

Osnovana prepostavka za stvaranje vlastiti kulture je učenje materinskoga, ali i drugih jezika koje nadovezuje znanja dalnjih jezika kao preduvjet za komunikaciju sa sredinom.

Osim uloge komunikacijskog sredstva i prijenosnika društvenih vrijednosti i identiteta, jezici mogu utjecati i na kulturni te gospodarski razvoj. *Održavanje jezika, njegovo usavršavanje jest prvorazredna kulturna zadaća* – naglasio je profesor Barbarić. - *Kultura nije samo nešto rubno i sporedno u cjelini života. Ona je skrb za sam temelji smislena života kako svakog pojedinca tako i svake ljudske zajednice.*

Ponuda ali i izazov multimedijalne kulture doprinosi da se danas sve manje čita. Zašto je tako u ovome je trenutku manje bitno, važno je da nesklonost spram čitanja ne proizlazi iz prirode suvremene djece

tehnološko-digitalne ere (čime se tumače njihove nesimpatije prema knjizi), već iz krive prepostavke kako je čitanje dosadno, nezanimljivo, naporno i nekorisno. Isto kao što su naučili ne voljeti čitanje, mogu ga naučiti voljeti, stoga je korisno osvijestiti i artikulirati što je to privlačno u čitanju i zašto je ono korisno za um i duh.

Ključ za usaćivanje istinske ljubavi prema čitanju pronalazi profesor Barbarić metodi koju otkriva staro jezično poimanje čitanja kroz izraz *brati*. Ova stara hrvatska riječ za čitati koristi se još u suvremenom slovenskom jeziku. Pa se tako na slovenskom za čitati kaže brati. Razumijevanje ovog pojma (brati) koji nas upućuje na saznanje da je čitanje sakupljanje znanja, berba smisla. Ne samo kao berba plodova (usp. njem. *Weinlese*) nego uranjaju u pisani riječ kao u druge dimenzije, s užitkom u virtuoznosti jezične arhitekture, a i da iz svega toga uistinu crpi hrana za jačanje duha te prikuplja, *ubire* materijal za izgradnju vlastite osobnosti.

Tridesetak nazočnih članova i prijatelja *Zajednice* sudjelovali su u živoj diskusiji, raspravljajući o novostećenim saznanjima, ali i dogovoru o sljedećem susretu *Hrvatske kulturne zajednice*, a koji će biti održan u povodu *Svjetskog dana knjige i autorskih prava* 23. travnja u Wiesbadenu.

Ivica Košak

Ein Leben mit Büchern ist ein reiches Leben. Lesen ist großes Kino im Kopf, denn das Wissen hat Grenzen, die Fantasie nicht. Und Lesen ist Freiheit. Das Land, in dem Bücher nicht verboten und nicht verbrannt werden, ist ein freies Land. Ein unschätzbarer Wert für die, die es anders erleben mussten. Lesen und Leben sind nicht von ungefähr nur einen Buchstaben voneinander entfernt.

Helga F. Weisse
In Riječ Nr. 48/49, 2015

Was heißt „lesen“?

Wiesbaden, 27. Februar 2016.
Vortrag anlässlich des UNESCO
- Welttages der Muttersprache.

Schon längst, seit Jahrhunderten, erscheint dem Menschen sein Leben ohne Lesen unvorstellbar. Wir lesen unaufhörlich, auch wenn wir es nicht wollen, und sogar dann, wenn wir uns dessen gar nicht bewusst sind. Der Schrift und des Lesens beraubt, gingen unsere vielfältigen Lebenstätigkeiten auch der mindesten Orientierungsmöglichkeit verlustig. Man wüsste in einem solchen Fall nicht mehr ein und nicht mehr aus. Wir sind in unserem Alltag so stark durch das Lesen bedingt und mit dem Lesen so innigste verwachsen, dass die an sich naheliegende Frage „was ist das Lesen?“ im Gesichtskreis unserer täglichen Interessen nie aufkommt. Lassen wir uns jedoch auf diese einfache Frage ein. Um sie zu beantworten, hören wir zunächst auf die Sprache. Wir sprechen unaufhörlich, der Sprache bedienen wir uns ständig und ohne

irgendwelches Zögern. Wir schätzen sie zwar als das wichtigste und mächtigste unter allen Mittel, die wir uns bereitgestellt und gebildet haben. Und trotzdem hören wir ganz selten zu dem, was sie, gleichsam sich selber überlassen, lautlos und unauffällig ankündigt. Vielleicht aber könnte uns eben ein solches Hinhören zur Einsicht bringen, dass die Sprache eine uralte und tiefe Weisheit in sich bewahrt und dass wir in der eilenden

Unruhe unserer vielfältigen Lebensbeschäftigungen es unterlassen, diese geheimnisvolle Schatzkammer zu beachten und zu würdigen. Was liegt also im Wort *lesen* bewahrt? Was bedeutet dieses einem jeden wohl bekannte Zeitwort?

Das kroatische Wort für *lesen* lautet *čitat*, in einer älteren Fassung auch *štiti*. Dieselbe Bedeutung hat aber auch ein noch älteres Wort, nämlich *brati*, das zum Unterschied vom Slowenischen etwa, im heutigen Kroatischen nicht mehr die Bedeutung des Lesens hat. Dieses aufschlussreiche Zeitwort *brati* bedeutet eigentlich sammeln, zusammenbringen und -fügen, aber auch nehmen, auf- und übernehmen. Diese Bedeutung spricht heute noch im kroatischen Namen *sabor*, der die „Versammlung“, als das, was durch das Sammeln entsteht, bezeichnet. Dessen Gegensatz wird wiederum durch das kroatische Wort *razbor* ausgedrückt, das ursprünglich nicht „Verstand“ heißt, wie heute, sondern schlicht den „Unterschied“, offensichtlich verstanden als das

Ivica Košak, dr. Damir Barbarić 2016

Ergebnis der Trennung und Aus-einanderlegung. Das Ergebnis des Sammelns bezeichnen auch beide andere wichtige kroatische Namen *zbor* und *zborenje*, die leitende Ausdrücke für die Art und Weise eines ausgezeichneten Sprechens, des feierlichen nämlich. Diesem Befund entnehmen wir einen ersten, anfänglichen Hinweis darauf, dass das Verb *lesen* im Wesentlichen dasselbe heißt wie „sammeln“, wie z.B. wenn von der Weinlese oder Spätlese gesprochen wird, die im kroatischen Wort *berba* die vollkommene Entsprechung haben.

Dieselbe Bedeutung des ursprünglichen Sammelns hat das lateinische Zeitwort *legere*, aber auch das verwandte indische Zeitwort *bhárti*, das nicht nur „sammeln“ sondern auch „tragen“ und „bringen“ heißt. Das Gesammelte und zum Tragen Übernommene heißt auf Kroatisch *breme*, was etwa die „Last“ besagt. Allem dem ist der folgende Hinweis zu entnehmen: Das, was durch das Lesen erhalten, erworben und angeeignet wird, ist jenes Gesammelte, das

es gilt auf sich zu nehmen, weiter zu tragen, und den anderen zu vermitteln. Und eben das ist der eigentliche Sinn dessen, was auf Lateinisch *tra-ditio*, auf Deutsch die „Über-lieferung“, auf Kroatisch *pre-daja* heißt, worin jedes mal dasselbe Wesen der Geschichte zum Ausdruck kommt, allerdings wenn sie wesentlich, d. h. als Geistesgeschichte, verstanden wird.

Das Lesen, diese Tätigkeit, die uns als die selbstverständlichste aller gilt, ist zweifelsohne ein Geschehen. Darin ereignet sich etwas, etwas wird vollbracht. Was geschieht im Lesen? Nach allem Gesagten wird im Lesen eine Sammlung vollzogen, allem voran das Sammeln des Menschen auf sich selbst, und zwar zurück aus seiner alltäglichen vielfältigen Zerstreuung. Das Wesentliche, das Tragende und Leitende des Lesens ist die Sammlung. Worauf sammelt sie den Menschen? Einerseits auf das Geschriebene, auf das im Schrift Gesagte, andererseits, und gleichzeitig damit, auf ihn selbst in seinem eigentlichen Wesen.

Das Lesen ist die Sammlung des Menschen auf sein Wesen und auf das Wesentliche in Allem. Dieses Wesentliche trägt seit den alten Griechen einen ausgezeichneten Namen, nämlich *logos*. Der Bedeutungsreichtum dieses tiefgründigen Wortes ist unerschöpflich. Es bedeutet sowohl die Sprache als auch das Gesetz, den Gedanken, den Sinn und manches andere auch. Es führt gewiss nicht Irre, im *logos* das wichtigste Wort der gesamten abendländischen Geschichte zu sehen. „Am Anfang war der *Logos*“ – diesen eindrucksvollen Ausgangssatz des JohannesEvangeliums kennen wir alle, wenige aber beachten die außerordentliche Bedeutsamkeit und die äußerst verwinkelte Bedeutungsgeschichte dieses Wortes auch in der vorchristlichen, also der frühen und klassischen griechischen Philosophie. Ohne *logos*, der als zweiter Bestandteil *-logia* in so vielen wesentlichen Zusammensetzungen spricht, blieben etwa die Wissenschaften wie Biologie, Psychologie, Philologie, Archäologie usw. stumm und namenlos. Mehr noch, ohne zur Logik und Grammatik methodisch entfalteten *logos* gäbe es kein sinnvolles Sprechen und kein geregeltes, gesetzmäßiges Denken. Vom *logos* als einheitlichem Grund von Sprache, Schrift und Denken stammt auch die die ganze abendländische Geschichte beherrschende Grundbestimmung des Menschen: *zoon logon echon*, was ungefähr das Lebewesen, das über das Sammeln verfügt, heißt.

Vom unseren heutigen Standpunkt erscheint diese auf den ersten Blick befremdliche und beinahe erzwungene Erklärung

des Lesens im Sinne von Sammeln als eine vielleicht richtige, aber deshalb nicht minder primitive und altertümliche, eine solche, die längst veraltet, überwunden und hinter uns gebracht ist. Das im Zeitwort *lesen* zum Vorschein kommende Sammeln bezieht man, wenn ihm überhaupt irgendwelche Aufmerksamkeit geschenkt wird, lediglich auf das logisch und grammatisch geregelte Zusammenbringen der Buchstaben, die dann zu den Worten gesammelt werden, wie diese Worten wieder zu den sinnvoll gegliederten Sätzen. Als das letzte Ergebnis dieses vielfältigen Zusammenbringens gilt das Verständnis

des Gelesenen bzw. die Entdeckung des darin enthaltenen Sinnes. Die moderne Sprachwissenschaft, die Linguistik, in der die Sprache als das abstrakte System der formellen Zeichen verstanden und behandelt wird, betrachtet sowohl das Lesen als auch alle andere Phänomene im Umkreis der so verstandenen Sprache nur vom Gesichtspunkt der Grammatik, Syntax, Semantik und Semiotik, die letztlich

nichts anderes sind als die angewandte Logik. Infolgedessen wird der menschliche Umgang mit der Sprache, einschließlich des Lesens, unaufhaltsam auf die Einrichtung der neuen universellen Wissenschaft namens „Informatik“, d. h. der allumfassenden Mitteilungstechnik, die gleichzeitig die Technik der Gestaltung und Steuerung ist, hingeht.

Das Lesen als das Sammeln wird innerhalb dieses Gesichtskreises, wie gesagt, immer nur im Sinne einer gleichsam mechanischen Aneinanderreichung

tischen Namen „Buchstabieren“ bekommt, nicht imstande ist, die eigentliche Tiefe des Sinnes vom Gelesenen zu erreichen. Diese Tiefe öffnet sich erst dem geduldigen und achtsamen Verweilen bei einem jeden verdichten Sinnesgebilde im Text und dem achtsamen Zuhören auf ihr Echo in allen anderen und im sie alle umfassenden Ganzen, was wir unter den ständig erwähnten Namen des „Denkens“ und „Nachdenkens“ nur aus der Ferne kennen, oder besser: erahnen.

Zum Unterschied dazu, das Lesen als die bloße Aneinanderreichung von Buchstaben und

Wörtern hält sich immer nur auf der Oberfläche des Textes

der Buchstaben zu den Worten und der Worten zu den Sätzen verstanden. Dabei bleibt unberichtet, dass ein solches Lesen, das sich mit der bloßen Aneinanderreichung und Kopplung der Buchstaben und Wörter, also der materiellen Bestandteile des Geschriebenen gleichsam, begnügt, und daher zu Recht den spött-

auf. Da es immer nur durch die Augen und das Sehen vollzogen wird, bringt es im Inneren des Lesenden nur eine unendliche Menge der Vorstellungen hervor, die unaufhörlich ineinander fließen und nie die beständige Gestalt eines bestimmten Sinnesgebildes erreichen. Daher ist solches Lesen verhältnismäßig leicht zu vollbringen. Ob seiner formalen Abstraktheit erscheint es als das dem fortgeschrittenen,

ganz zivilisierten Menschen einzig und vollkommen angemessene. Dabei wird aber übersehen, dass in solchem Lesen, das sich ausschließlich an der formellen Aneinanderreichung der Bestandteile des Geschriebenen aufhält, gar keine Spur von der ursprünglichen Mündlichkeit der Sprache erhalten wird. Sein einziger Bezugspunkt ist die stark standardisierte Hochsprache und die ihr entsprechende Schrift. Für das lebendige Sprechen, die immer in der Sprache einer bestimmten Gegend, in der sogenannten Dialekt bzw. Mundart der jeweiligen Muttersprache, mit allen darin enthaltenen phonetischen, rhythmischen und musischen Eigentümlichkeiten, gibt es in solchem Lesen kein Gehör und kein Interesse. Vom Klang und Ton der gesprochenen Sprache weiß solches Lesen nichts. In seiner kalten Abstraktheit wird dieses Lesen mit der Zeit immer leichter und bequemer, so dass es am Ende erscheint es sogar als etwas ganz Geläufiges und Selbstverständliches erscheint. Man liest gerne und neugierig, immer und überall. Eines wird angeblich zum Ende gelesen, um gleich zum anderen zu übergehen.

Dabei weiß man nichts davon, dass das Lesen im wahren Sinne des Wortes, also als das Sammeln, nicht nur die Sache des Sehens und der Augen ist, sondern nicht minder des Hörens und des Ohres, hauptsächlich des inneren. Ebenso ahnt man nicht warum etwa die Griechen zu Zeit ihrer erhabensten geistigen Schaffens einen jeden Text, auch den anspruchvollsten und schwierigsten, immer laut gelesen haben, um erst verhältnismäßig spät auf solches Lesen zu übergehen, das uns heute als das einzig sinnvolle scheint, das lautlose Lesen „in den Gedanken“, genauer gesagt in den Vorstellungen.

Das *eigentliche* Lesen ist alles andere als leicht. Vielleicht ist es

viel mühsamer und mit viel mehr Anstrengung verbunden als das qualvolle Sammeln der zerstreuten Ästen und Zweigen in der dunklen Tiefe des Waldes. Als Sammlung ist es immer schon auch das Interpretieren des Gelesenen. Das heißt, dass es sich der Anstrengung und der Verantwortung der Auslegung nicht entziehen kann, die darin besteht, dass im Text ständig eines ausgewählt, gesammelt und als das Wesentliche hervorgehoben, während das andere als das Unwesentliche weg- und beiseite gelassen wird. Jedes echte Lesen ist schon an sich immer die verstehende Auslegung.

In unserer Zeit, die kaum von etwas anderem als vom vielfältigen und immer mehr unausweichlich werdenden Lesen gekennzeichnet ist, begegnet das *echte* Lesen am seltensten. Trotz allem eifriger Lesen der Zeitung, der Wegweiser aller Art, der sich gnadenlos aufdrängenden Reklamen, endlich auch der zur bloßen Erholung, Zerstreuung und Vergnügen missbrauchten Romanen, Thrillern oder Reiseberichten bleibt uns die Erfahrung des eigentlichen Lesens in der Regel erspart. Das wahre Lesen, dieses mühsame

Ringen mit der nie ruhenden Mehrdeutigkeit der Wörtern in ständiger Verweisung eines jeden auf alle andere und dem daraus entspringenden unaufhörlichen Wandel des Sinnes – eben das übrigens, was das lateinische Wort *textus*, der Text, so treffend bezeichnet – entzieht sich und bleibt uns verhüllt.

Für dieses Ausbleiben des echten Lesens gibt es wohl mehrere Gründe, wovon hier nur drei zu erwähnen sind. Zum ersten kommt das echte Lesen nie zum Ende, ebenso wie das echte Buch nie endgültig „gelesen“ wird. Kein wirklich großes Buch kann „gelesen“ werden. Dessen erste Lektüre ist nie mehr als eine vorläufige, noch tastende Bekanntschaft. Jedes wirklich klassische Werk tritt auf uns mit dem Anspruch, immer von neuem gelesen zu werden. Erst durch das häufig wiederholte Lesen öffnet sich dann langsam und allmählich der Sinn des Gelesenen.

Außerdem gehören zu den Bedingungen des eigentlichen Lesens die schon bestehende reife Erfahrung und das umfassende Wissen. Je reifer, je erfahrener wir sind, desto mehr sammeln wir uns lesend auf unser Wesen und zumal das Wesen von allem. Erst im fortgeschrittenen Alter, nach vielen schmerhaft überwundenen Leidenschaften und nach langer inständiger Besinnung öffnet sich uns möglicherweise der Zugang zu den verborgenen Schätzen der großen, maßgeblichen Sprachwerke.

Vor diesem Hintergrund leuchtet schließlich auf, dass das Lesen als unser Sammeln auf uns selbst und zumal auf das Wesentliche an allem ein solches Geschehen ist, in dem wir von

dr. sc. Damir Barbarić | životopis

Rođen 1952. u Zagrebu, gdje je pohađao osnovnu školu i gimnaziju. 1975. god. diplomirao filozofiju i sociologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, te politologiju teoretskog smjera na Fakultetu političkih znanosti istog sveučilišta. Studirao i jednopredmetnu klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Doktorirao 1982. na Fakultetu političkih znanosti pod vodstvom mentora prof. Vanje Sutlića s tezom "Platonovi 'Zakoni'" kao filozofjsko utemeljenje politike".

Objavio je sedamnaest knjiga i oko 180 originalnih radova. Djela su mu prevođena na osam jezika, a autor je više prijevoda sa njemačkog, starogrčkog i latinskog jezika.

Tokom karijere vršio je više funkcija, a trenutno je naučni savjetnik pri zagrebačkom Institutu za filozofiju. Kratke naučne boravke, te status gostujućeg profesora ima u više gradova (Oksford, Padova, Bolonja, Minhen, Beč...), dok je predavanja imao na gradskim univerzitetima: Ljubljane, Berlina, Bazela, Praga, Beča, Tokija, Sarajeva...

Dr. Barbarić posjetio je *Hrvatsku kulturnu zajednicu* u Wiesbadenu u svojstvu voditelja Odjela za ogranke Matice hrvatske.

Grund her verändert werden und nie dieselbe bleiben. Das Lesen ist immer die tiefste Verwandlung unseres Selbst, wodurch es zu einem neuen, tieferen und reicherem wird. Der eigentlich Lesende lebt, nach einem schönen Spruch Rilkes, in den Kreisen, die sich immer weiter dehnen.

Diese nicht selbstverständliche Kunst, in dieser Art und Weise eigentlich zu lesen, setzt aber die Fähigkeit und vielleicht die eingeborene Gabe dazu voraus, aus dem bunten Angebot der sogenannten Literatur das, was wirklich des Lesens würdig ist, zu wählen. Dieses unbedingt Zulessende ist aber hier so weit zu fassen, dass es die echte Kunstwerke der Dichtung sowohl als jene der sogenannten Prosa, aber nicht minder die Werke der wahren Philosophie und Religion, vielleicht sogar der Gesetzge-

bung, einschließt. In einem jeden solcher Werke spricht uns das Wesen der Welt im Ganzen an und hebt uns hinauf in die volle Offenheit für dieses Ganze.

Nach dem ersten Lesen solcher Werke, wenn es etwa um die Werke eines Homer, Sophokles, Dante, Shakespeare, Goethe ... geht, wissen wir zunächst gar nicht, was zu sagen. Wir werden wie vom großen Schweigen überfallen. Es ist auch gut so, da wir derart die fruchtbare Stille, die alles groß Erlebte, Gedachte und Niedergeschriebene begleitet, nicht durch unsere zufälligen und willkürlichen Einfälle unterbrechen. In solchem Lesen lernen wir, von unserer subjektiven, immer nur auf uns selbst bezogenen Gesichtspunkt den Abstand zu nehmen und auf die uns eingeborene, in jedem von uns tief verwurzelte Selbstbezogenheit mindestens auf eine Weile zu verzichten. Auf das Wesen in uns gesammelt, öffnen wir uns und befreien für das Wesentliche schlechthin und werden so zum Allgemeinen gehörig. In dieser zweifachen befreienden Sammlung ist stets eines und dasselbe am Werk, jenes nämlich, wovon wir im griechischen *legein*, lateinischem *legere*, deutschem *lesen* und kroatisch-slawischem *brati* seit je angesprochen sind, um überhaupt die Menschen zu sein.

Vielleicht wäre es nach allem Gesagten an der Zeit, ein Buch, möglichst ein klassisches, d. h. solches, das durch die lange Überlieferung bewahrt, bestätigt und gleichsam geheiligt wird, in die Hand zu nehmen und sich zu sammeln.

Damir Barbarić

Glavna skupština Matice hrvatske

Zapaženo sudjelovanje jednog od najmladih ogranaka MH - Ogranak Matice hrvatske iz Wiesbadena

Sinj, 18. 06. 2016. Godine. Na *Glavnoj skupštini* su predstavljeni rezultati rada zagrebačke Središnjice MH i njezinih 20 odjela te više od 120 ogranaka u posljednje dvije godine. Od 125 delegata iz svih krajeva Hrvatske i drugih zemalja gdje djeluju ogranci Matice hrvatske današnjoj skupštini sudjelovalo je njih 107.

U svom izlaganju predsjednik Matice hrvatske, akademik **Stjepan Damjanović** govorio je o radu Matičine središnjice i ogranka diljem zemlje i inozemstva u posljednje dvije godine. Akademik Damjanović kazao je kako je Matica hrvatska u cijelini u ovom izvještajnom razdoblju napravila mnogo na izdavačkom i drugom planu u promicanju hrvatske kulture i povijesti. Akademik **Damjanović** istaknuo je kako je iduća 2017. godina važna jer će se prigodno obilježiti 175 godina od osnutka Matice hrvatske.

Predsjednik Matice akademik Stjepan Damjanović rekao je da je vodstvo posljednje dvije godine tražilo načina da ustanovu očvrsne iznutra i da dobrim radom jača njezin ugled u društvu, što je, smatra, dobrim dijelom ostvareno.

U tom se smislu radilo na povećanju učinkovitosti Matičine radne zajednice i na ujednačavanju u tretiranju poslova vanjskih suradnika, kazao je

Glavna skupština Matice hrvatske

Damjanović. Osvrnuo se no, pokazalo je izvješće o rezultatođer na današnje "vrijeme i prostor" u kojima se, kaže "vrednote negiraju na svim razinama ljudskog djelovanja" te se "stvara dojam da je um nemoćan pred brutalnošću bezumlja".

"U takvim smo prilikama željeli podržati nadu da neće pobijediti one snage koje bi život htjele svesti na ono što je trenutačno poželjno. Dramatično je za misleće ljude stanje u kojem je neizvjesnost jedina sigurnost i stoga je važno poticati naše članstvo da se ne uklapa u neprekidno širenje crnila koje je zahvatilo naše prostore i koje odnosi puno snage", rekao je Damjanović.

U Maticu hrvatsku u posljednje dvije godine upisalo se više od 1500 novih članova, samo je u Središnjici objavljeno šezdeset novih knjiga, dok se u Matičnim prostorima prosječno održavalo deset događaja tjed-

Gospođa **Aleksandra Brnetić** predstavila je Glavoj skupština MH rad jedenog od najmladih ogranaka – **Ogranak Matice hrvatske iz Wiesbadena**.

Red. []

PREGLED RADA HKZ-WI *Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu*

Izvješća o radu i najave budućeg programa objavljeni su u protokolu XXVI Sabora, a koji je objavljen u ovom broju Riječi. Ovdje donisimo radna izvješće za prvo polugodište 2016. godine.

2016. godina počela je s izborom nove uprave Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu.

Kraj Mjeseca hrvatskog jezika Hrvatska kulturna zajednica u Wiesbadenu obilježila je javnim nastupom o filozofskom suočljavanju sa životnim zahtjevima. Povod za ovakav pristup jest obilježavanje 2400 goina rođenja Aristotela – grčko-makedonskog znanstvenika i osnivača Atenske filozofske škole.

Hrvatska kulturna zajednica Hes-

rad u novoj legislaturi, ovaj susret je služio upoznavanju i ispitivanju mogućnosti uzajamne suradnje, potpore i organizacije. HKZ-Wi je

po svom statutarnom određenju nacionalna zajednica, ali otvorena internacionalnoj suradnji i kulturnoj razmjeni.

U organizaciji Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu održana je promocija knjige *Ono malo duše*, autora Emila Cipara.

U okviru tradicionalne literarne tribine u povodu *Europskoga tjedna*¹ predstavljena je tema **Ksenofobija - Pokus sagledavanja uzroka stra-**

sen je u Wiesbadenu, u nedjelju 28. veljače 2016. godine, a u povodu *Međunarodnoga dana materinskog jezika* u glavnom gradu pokrajine priredila javnu tribinu pod visokim pokroviteljstvom povjerenstva za **UNESCO**.

Wiesbaden, 20. svibanja 2016. godine u restoranu Mauritius s hrvatskom kuhinjom održan je susret Hrvatske kulturne zajednice (HKZ-Wi) i Vijeća stanaca grada Wiesbadena (VS-Wi).

Kako je predsjedništvo i HKZ-Wi i VS-Wi ove godine otpočelo svoj

ha od stranaca i traženje rješenja.

U organizaciji grupe za samopomoć **Hrvatske kulturne zajednice**, a koja je i od nedavno i **Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu** održan je za članove i prijatelje susret i šetnja kroz botanički vrt. Bila je to prilika da se upoznaju neke od klasičnih ljekovitih trava, mnogima sigurno poznate, ali i one biljke o kojima se malo zna, iako ih posvuda susrećemo i često promatramo kao korov. Izlet radne grupe

¹ <http://www.hkz-wi.de/de.hkz/Literatur%20im%20Dialog/home/europawoche.html>

za samopomoć je nastavak i dopuna predavanja od 13. siječnja 2011. godine, na kojem je ljekarnik Dr. Asghar Fassihi referirao na temu: **MIGRACIJA I ZDRAVLJE**.

Frankfurt na Majni, 18. svibnja 2016. godine **Profesor, dr. Ivan Đikić**, poznati hrvatski liječnik, biokemičar, molekularni biolog i dobitnik brojnih prestižnih nagrada govorio je u *PresseClubu* u Frankfurtu. Predavanje *O znanosti, medicini i Hrvatskoj* održano je u organizaciji *Generalnog konzulata RH iz Frankfurta* i uz medijsko pokroviteljstvo mjeseca Fenix i Večernjeg lista. Bila je to prilika i za razgovor za **Riječ** – časopis *Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu*.

24. lipnja 2016. Neu-Isenburg.

Ivandan je ove godine na južnom rubu Frankfurta na Majni bio odjeven u hrvatsko ruho. Kulturne zajednice iz Mainza, Neu-Isenburga, Offenbacha i Wiesbadena predstavile su hrvatsku literaturu i kulturu.

U svjetlu deklaracije Hrvatskog ministarstva za kulturu iz 2014., a kojom se utvrđuje da *Umijeće čitanja, pisanja i tiskanja glagoljice ima svojstva nematerijalne kulturne baštine*, u Neu-Isenburgu je predstavljena glagoljaška tradicija. Predsjednik Ogranka Matice hrvatske iz Wiesbadena, Ivica Košak predstavio je glagoljaško pismo i tradiciju u razmeđi povijesti, kulture i prava na samo-određenje. *Višejezičnost te raznolika pisma koja su se razvila na tlu Hrvatske trebalo bi također biti dobar primjer suživota različitih svjetonazora i duhovne orientacije za Europsku integraciju danas*, naglasio je Košak. Višestoljetna praksa paralelne upotrebe triju pisama u kulturi hrvatskog naroda, tj. glagoljice, cirilice i latinice dopunjavani su i arabicom te hebrejskim tekstovima na hrvatskom, staroslavenskom i latinskom jeziku.

Red. []

U Wiesbadenu predstavljena knjiga: Ono malo duše

Wiesbaden, 23- travanj 2016. Godine. U organizaciji **Hrvatske kulturne zajednice** u Wiesbadenu održana je promocija knjige **Ono malo duše**, autora **Emila Cipara**.¹

Knjigu je uz **Ivicu Košaka**, voditelja HKZ Wiesbaden, vrlo emotivno predstavila **Sonja Breljak**, urednica Hrvatskog glasa Berlin koja je ujedno i urednica i izdavač ove knjige.

Ispričala je kako je upoznala Emila Cipara i kako je krenula njihova suradnja. – Krenuli smo na put, nesvjesni da pokrećemo i brojne druge za nama, i da ćemo trajati dugo, sve do ovih dana. Mojom idejom o imenu, a Emilovom tehničkom provedbom, uspjeli smo u proljeće 2008. godine postaviti na noge elektronske novine Hrvatski glas Berlin. Potekla je rijeka tekstova, naših i tuđih i na stotine Emilovih tekstova – kazala je **Sonja Breljak**.

Knjiga “**Ono malo duše**” zapravo je odraz onoga što je **Emil Cipar** ostavio iza sebe, sve ono što je volio, zapažao, ono što je bio, sažeto je na preko 200 stranica. – Ova knjiga je svjedočanstvo, ne samo Emila Cipara, već i svjedočanstvo jedne cijele generacije. Niti jedna tema nije mu bila strana. Kroz njega je progovarao radnik, iseljenik, ratnik i pjesnik koji je čvrsto ostao vezan za rodni kraj – prenijela je Sonja Breljak riječi književnice Sonje Smolec o ovoj knjizi i njenom autoru.

Istaknula je kako Cipara ni onda kad mu je bilo najteže, nije napustio smisao za humor. Emil Cipar je preminuo u listopadu 2014. godine, a njegove priče su ostale u nasljedstvu generacija.

Sonja Breljak pročitala je nekoliko ulomaka iz knjige, a **Senad Ajanović** otpjevao je nekoliko pjesama.

Promocija knjige Emila Cipara organizirana je povodom *Svjetskog dana knjige i autorskih prava* koji se obilježava na današnji dan, 23. travnja svake godine kao simboličan datum u svjetskoj književnosti jer su toga dana 1616. godine umrli Miguel de Cervantes, i William Shakespeare te se sama zamisao zasniva na katalonskom običaju darivanja knjiga i ruža na dan Svetog Jurja.

Ivica Košak kazao je nekoliko riječi na ovu temu, te naglasio kako je **Hrvatska kulturna zajednica** Wiesbaden postala **ogranak Matice hrvatske**.

Marijana Dokoza

¹ <http://fenix-magazin.de/u-wiesbadenu-predstavljena-knjiga-ono-malo-duse-koja-govori-o-zivotu-u-tudini-7/>

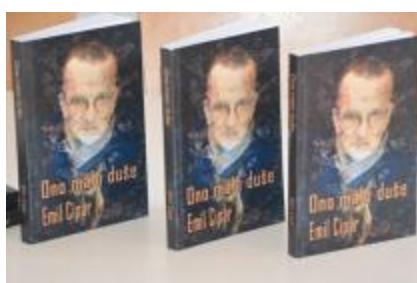
ZA ISELJENIČKIM TRAGOVIMA

Lijep književni susret za predstavljanja „Ono malo duše“ u Wiesbadenu

Berlin-Wiesbaden/ U rano subotnje jutro suprug me vozi do berlinske Hauptbahnhof. U 07 i 3 minute hvatam brzi vlak za Frankfurt na Majni. Cilj je Wiesbaden pa mi stoga u Frankfurtu slijedi presjedanje. A valja mi na vrijeme stići jer me u Wiesbadenu očekuju najkasnije do 16 sati.

E, sad, tko i zbog čega?

Na poziv **Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden** koju vodi **Ivica Košak**, dolazim predstaviti „*Ono malo duše*“ autora Emila Cipara, u izdanju Hrvatskog glasa Berlin a u sklopu obilježavanja *Svjetskog dana knjige i autorskih prava*.

Nakon što je „Ono malo duše“ vrlo zapaženo predstavljena i primljena u Slavonskom Brodu (u prosincu) i u Berlinu (prije tjedan dana) vrijeme je načiniti joj put i do drugih čitatelja. Napose onih o kojima je autor najviše i pisao – iseljenim Hrvatima. Poradi tog cilja i radi takvih literarnih i ljudskih susreta, nije mi teško zaputiti se do Frankfurta pa do Wiesbadena. Dugo, baš dugo se nisam vozila vlakom. O kako je to lijepo! Dok se udobno namještam i pređu mnom da prozoru promiće divna priroda drage mi Njemačke u proljetnom čevalu, prisjećam se vožnje vlakom, ondašnjim čitom, u mom

djetinjstvu. Putovali bismo po čitavi dan tu razdaljinu od Bugojna do Zenice pa dalje prema Slavoniji, Osijeku i Valpovu gdje su živjeli baka i dva ujaka s obiteljima. O, taj čiro, njegova gužva, zvižduk, buka i gar! I ono uzbudnje dječeće koje me držalo danima prije polaska na put...

I sad sam takva, uvijek putovanjima očarana. Samo, sad sjedim u čistom i brzom, bošumnom i udobnom ICC-u i ne idem ka Slavoniji već ka Wiesbadenu kamo nosim „Ono malo duše“ jednog Slavonca čije su najbolje godine, poput brojnih naših iseljenika-doseljenika, utkane i u ovu njemačku zemlju.

Nakon četiri sata vožnje, eto me (ne po prvi puta) u Frankfurtu. Hvatom S9 ka Wiesbadenu i tamo sam (po prvi puta) nešto prije 12 sati. Na rezervaciji hotela „One Wiesbaden“ (hvala domaćinima!) kojeg zamijetih netom po izlasku s kolodvora stoji da je soba slobodna tek od 15 sati pa zamišljam stvari ostaviti na recepciji te se zaputiti u razgledanje grada, sretna da tu mogućnost i vremena

imam. No, tek što pristupih recepciji i izgovorih: „Guten Tag“, dočeka me razgovijetan i na hrvatskom jeziku izrečen pozdrav: „Dobar dan, gospodo Brejjak“. E, da, svijet je mali! Na recepciji radi naš Mario čija je mama porijeklom iz Sarajeva a otac iz Hercegovine. I što reći nego da je Mario bio iznimno ljubazan i obradovan te i radoznao kojim povodom dolazim u Wiesbaden i da je i soba već bila slobodna i spremna, te se uskoro nakon smještaja zaputih ka centru grada.

Wiesbaden je glavni grad njemačke pokrajine Hessenc. On je, kako mu ime kaže, grad ljekovitih izvora. I čži između zapadnih obronaka Taunusa i rijeke Rajne te mu taj zaklon Taunusa pruža mešku klimu, poseban biljni rezervat. U gradu je razvijena industrija farmaceutskih i kemijskih proizvoda (sintetičke tkanine, vatrostalnog materijala, rashladnih uređaja, kirurških instrumentata, tekstila, strojeva, cementa). U okolini Wiesbadena razvijeno je i vinogradarstvo, tj. proizvodnja pjenušavih vina... Grad zauzima

RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

204 kvadratna kilometra i leži na 115 metara nadmorske visine. Po izobilju banaka i osiguravajućih kuća, primjetna je blizina finansijskog centra-Frankfurta. Broj stanovnika je nešto preko tri stotine tisuća. Grad obiluje zelenilom, starim renoviranim zdanjima koja govore kako je bio pošteđen razaranja Drugog rata. Obidoh Marktplatz gdje je istoimena prelijepo građena, evangelička crkva (Marktkirche), te se zaputih natrag prema hotelu jer je već vrijeme susresti moje domaćine - vrlo ljudazni i više nego zanimljivi, bračni par Košak.

Ah, bilo je to ugodno literarno i ljudsko druženje u prostorijama njemačkog Centra za razvoj i aktivnosti žena i djevojaka. Pred dvadesetak okupljenih, što je dovoljno za lijep ugodaj, u smjeni riječi i glazbe (gitarista Senada Ajanovića), nakon uvodnih riječi Ivice Košaka o Svjetskom danu knjige i autorskih prava i prigodom mom gostovanju, ispričovjedenah kako je došlo do mog susreta s Emiliom Ciparom, kako je počeo s radom Hrvatski glas Berlin te pročitao tri priče iz knjige - najprije duhovite dijelove priče „Moja Story“, te potom i „Šime Urlaub“ i „Metoda kiselog kupusa“.

Bilo je smijeha, razgovora, pitanja a željeli su i da im još čitam jer su Emilove priče jednostavne i duhovite i tiču se upravo i onih koji su

ili slušali, onih čija je sudska i čiji su doživljaji, kao jaje jajetu, slični onima u knjizi opisanima.

Baš je to bilo lijepo literarno druženje (dijelove svoje knjige čitala je i Janika Ernst iz Wiesbadena) kojemu je između ostalih načinio drugi konzul u Generalnom konzulatu u Frankfurtu, **Tihomir Kujundžić**, potom i **Marijana Dokozla**, urednica Fenixa kao i **Katica Kiš**, članica Hrvatske kulturne zajednice Wiesbaden i naša draga suradnica koja je na ovo druženje došla iz Mainza.

U znak sjećanja na ovaj susret, Hrvatska kulturna zajednica darovala mi je repliku slike „Die Slawische Barrikade“ Ferenza Kollarža.

I još se dugo nakon čitanja a kasnije i za druženja u restoranu „Mauritius“ vlasnika Mate Bartolovića rodom iz Posušja, razgovaralo o dolasku, povratku, dragom jeziku i identitetu, o poteškoćama u radu, o svemu što tiši našeg čovjeka vani. A ima toga dosta.

Dio te iseljeničke pričevi sabran je i u knjizi „Ono malo duše“.

Raduje da je ova knjiga i u Wiesbadenu kao i u Berlinu, a nadam se uskoro i u nekim drugim gradovima Njemačke, našla na zainteresirane slušatelje i čitatelje. Što jednoj knjizi i treba više?! U rano nedjeljno jutro hitam ka obližnjem autobusnom kolodvoru u Wiesbadenu. U 7 i 45 kreće za Berlin autobus tvrtke Meinfenibus Flixbus, onaj prepoznatljivo zelene boje koji vozi u svim pravcima po cijeloj Njemačkoj. Eto, a jutros u Wiesbadenu samo dva putnika, jedna gospoda i ja. Izlazi vozak, provjerava kartu gospodi pa meni i lijepo me (vidjevši ime na rezervaciji) pozdravi s: „Dobro jutro!“

Dakle, lijepo se smjestih na sjedalo iza vrlo srdačnog i ljudaznog vozača, Ljube Perkovića iz Podstrane u Splitu. Ljubo u ovoj tvrtki radi desetak mjeseci i zadovoljan je. Nekad davno su roditelji bili gastarbjateri a eto sad i on („mala primanja, jedva kraj s krajem a troje djece studira“) ponovo put Njemačke.

Bio je to obostrano lijep i ugodan susret i razgovor. Ono, da te želja (za jezikom i domom) mine. Bio je to i lijep književni susret u Wiesbadenu, na čemu je zahvaliti tamošnjoj Hrvatskoj kulturnoj zajednici koja je postala ogrank Matice Hrvatske i njenom predsjedniku Ivici Košaku.

I sve to zahvaljujući dragom, hrvatskome jeziku, autorima poput i Emila Cipara, koji ostaviše pisani trag svog iseljeničkog bivstvovanja i književnim entuzijastima, poput i ovih koje upoznati u Wiesbadenu, koji se neumorno trude te književne tragove slijediti i drugima prenositi. Hvala im!

Sonja Breljak

Objavljeno na Hrvatskom glasu Berlin¹

¹ <http://www.hrvatskglas-berlin.com/?p=159550#more-159550>

Štivo, štioci i pregaoci na Svjetski dan knjige i autorskih prava

Hrvatska kulturna zajednica pod visokim pokroviteljstvom hrvatskog i njemačkog povjerenstva za UNESCO priređuje javnu tribinu u Wiesbadenu.

Obilježavajući *Svjetski dan knjige i autorskih prava* Hrvatska kulturna zajednica u Wiesbadenu (Hkz-Wi) želi potaknuti na čitanje te promicati izdavaštvo i zaštitu intelektualnog vlasništva kroz zaštitu autorskih prava. Odluka o obilježavanju *Svjetskoga dana knjige i autorskih prava* na dan sv. Jurja, 23. travnja, donesena je na Općoj konferenciji UNESCO održanoj 1995. godine u Parizu.

Dvadeset i treći travanj simboličan je datum u svjetskoj književnosti jer su toga datuma 1616. godine umrli Miguel de Cervantes i William Shakespeare. Sama zamisao temelji se na katalonskom običaju darivanja ruže za svaku prodanu knjigu na Durdevdan.

Dan ranije, odlukom *Hrvatskog sabora* iz 1996. godine slavi se 22. travnja kao *Dan hrvatske knjige*, budući da je na taj dan prije više od pola tisućljeća (1501. godine) otac hrvatske književnosti **Marko Marulić** u Splitu dovršio kao pedesetogodišnjak poemu *Judit*, svoje najpoznatije djelo na hrvatskome jeziku.

Kulturna zajednica u Wiesbadenu posvećuje javnu tribinu, u četvrtak, 23. travnja 2016. god., hrvatskoj knjizi i autorima. Poglavitno onima, čiji radovi nastaju u našoj sredini – u redovima hrvatskih iseljenika ili migranata. Središnja tema ovogodišnjeg susreta biti će predstavljanje djela: *Ono malo duše* – autora **Emila Cipra**. Knjigu će predstaviti **Sonja Breljak**, voditeljica *Hrvatskoga glasa Berlin*.

Emil Cipar je bio novinar, suosnivač, urednik i kolumnist elektronskih novina *Hrvatski glas Berlin* koja ima za cilj približavanje života iseljenih Hrvata, njihov rad, integraciju u novoj sredini, pa život novih ili povratak prvih generacija iseljenika. Ova knjiga naslova *Ono malo duše – Priče o djelinstvu, iseljeništvu, povratku*, slijedi rubrike pod kojima je **Emil Cipar** objavljivao svoje tekstove – *Vječno gladan. Iseljeničke priče, Susreti, Črtice iz života, Brodske priče, Čukine priče, Iz bakline bilježnice, Zahoravljeni Slavonija, Osječki dnevnik*. **Emil Cipar** dobro je poznavao način života naših ljudi, dijelio je i pratio te opisivao događaje i sudbine hrvatskih iseljenika, djelovao kao novinar – suradnik brojnih hrvatskih i njemačkih glasila te kao sindikalista i socijaldemokrat u njemačkom društvenom i političkom sustavu. Povratak u stari kraj donio je i novo iskustvo, tražio ponovnu prilagodbu, novu integraciju. *Ono malo duše* sažetak je tog bogatog opusa, vrijedne slike i zapažanja čovjeka bogata iskustva, široka duha i vješta pera. Vrelo je to s kojeg se možemo napiti i iz prve ruke, od svjedoka tog zbivanja, kretanja i vremena, spoznati kako je to bilo, i izvući za sebe i za druge, životne pouke.

Tradicija darivanja knjiga, a koja se zasniva na katalonskom običaju, preuzeta je i u rad HKZ-Wi pod motom: *Uzmi jednu – donesi drugu*. Tog dana možete domijeti knjige koje ste pročitali i podijeliti ih u društvu, a za uzvrat ponijeti jednu drugu. Posjetitelji se pozivaju da tog dana daruju knjige dalje kako bi se uz pisamu riječ, širila i kultura hrvatske pismenosti.

Na prvoj takvoj javnoj tribini u okviru rada HKZ-Wi je 22. travnja 2012. godine, a u povodu *Svjetskog dana knjige* predstavljeno je devet hrvatskih autora i njihovih radeva na hrvatskom, njemačkom i francuskom jeziku. Tribina, a koja je ustvari bila radionica hrvatske knjige u redakciji časopisa *Riječ*, postala je tako začetak jedne dobre prakse. A to se nije dogodilo ni slučajno niti spontano. Ovaj javni iskorak HKZ-Wi je proveden s posebnim osvrtom na 170. godišnjicu najstarije hrvatske kulturne institucije i izdavačkog poduzeća **Matrice hrvatske**. Samia ideja o virtualnoj knjižnici je već tada bila stara deset godina i bila je iznesena u javnost u okviru obilježavanja obljetnice MH 2002. godine u Wiesbadenu.

Godina u znaku Miguela de Cervantesa i Williama Shakespearea

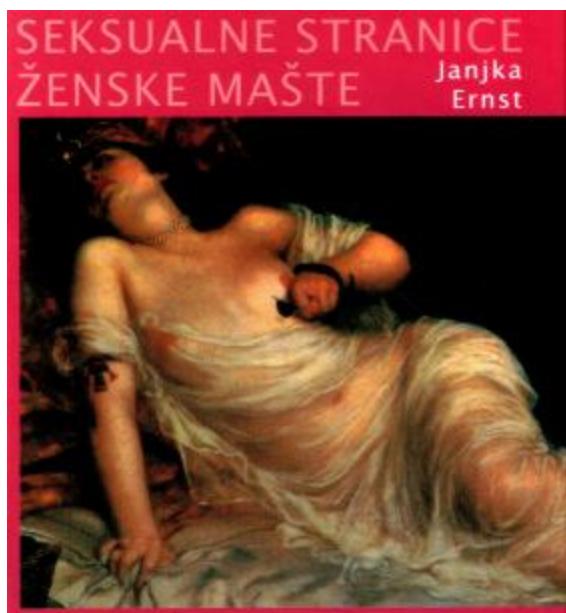
Ove se godine obilježava 400. rođendan obilježujući i Miguela de Cervantesa (1547.-1616.) i Williama Shakespearea (1564.-1616.).

Ivana Košak@hkv.de - Hrvatska kulturna zajednica Wiesbaden

Predstavljanje knjige u povodu
Svjetskog dana knjige i autorskih prava

Ženska seksualnost

Seksualne stranice ženske mašte - Janjka Jokić-Ernst, Br-gule - Wiesbaden. Izdavač *Bosanska riječ* iz Tuzle, 2004.

Poslije niza knjiga poezije za djecu, južnoslavenske beletristike i udžbenika, nakladnička kuća *Bosanska riječ* iz Tuzle ušla je, uvjetno rečeno, u riskantan poduhvat objavljivanja knjige pod naslovom *Seksualne stranice ženske mašte*. Tim prije i tim više što o tome progovara jedna žena i to iskusna, zrela. Autorica je Janjka Jokić - Ernst, rođena u Brčulama 1964. godine kod Tuzle, a stalno nastanjena i uposlena u njemačkom gradu Wiesbadenu. Spisateljica je viša medicinska sestra, s njemačkom diplomom i primjerenim stručnim iskustvom.

Profesionalno - teorijска, medicinska, saznanja o impotenciji muškaraca dovela su ju do ideje da se pozabavi potencijom ženske seksualnosti. Kroz literaturu - stručne radove, ankete, intimne razgovore s pacijenticama i prijateljicama, a vjerojatno i kroz osobna iskustva, u pričama je postavila pitanja i ponudila dio odgovora na ovu, tabu temu. U samom uvodu medicinska djelatnica i spisateljica konstatira:

Teško će mi biti seksualnu jednakopravnost unijeti u one domove, u kojima muškarci dominiraju i smatraju da ženska seksualnost postoji samo onda kada oni imaju volju i želju za seksom.

Intrigantno, dopadljivo i poučno, potencijalnog čitatelja ili čitateljicu vodi iz događaja u događaj, iz priče u priču. Ovu, nečekanu, knjigu najproduktivnije bi bilo čitati u patu i intimnoj atmosferi. Neiskusni bi saznali puno novoga, a oni koji se u ovoj oblasti smatraju iskusnima otkrit će da im je vlastito tijelo ipak nepoznanica. Iz serije intimnih i otvorenih ženskih razgovora autorica izvlači zaključak: *Kako noge izgleda znamo svi, ali dopustite mi da postavim izravno pitanje - kako izgleda tvoja vagina spolja i unutra? Malo sam odgovora dobila. Čak su mi žene prije odgovorile kako izgledaju jaja i boja penisa njenoga partnera, a o vlastitoj anatomiji jedva su nešto spomenule. Noge nas nose kilometrima daleko. Zbog toga o njima brinemo. Koliko pozornosti poklanjamamo svojoj najboljoj prijateljici? Najvjerojatnije nimalo, kada ne znamo ni kako izgleda.*

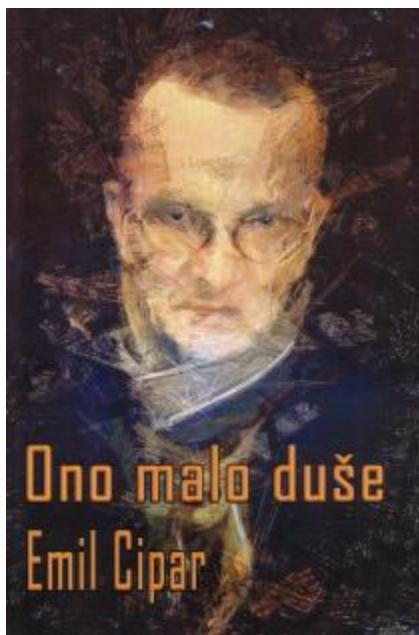
Unatoč tomu što Jokić-Ernstova nema spisateljskoga iskustva, u osam priča drugoga dijela knjige, vješto vodi radnju i razraduje fabulu. Od početka do kraja čitatelj je u neizvjesnosti. Koliko god pokušavali unaprijed predvidjeti ishod susreta žene i muškarca u tome će teško i rijetki uspjeti. Iza svake krivine - rečenice i odlomka - slijede novi ohrati i iznenartenja. Za one maštovitiye priče su vrlo uzbudljive, a ako uz sebe imaju maštovitoga i podatnoga partnera/partnericu mogu biti i stimulativne. I još jedna tajnovitost i intrigantnost. Zbog pisanija u ja formi teško je razlučiti što su stručno-medicinske spoznaje, što autorska fikcija, a što ispričana ili osobna iskustva.

Naslov knjige je mogao biti i *Erotske stranice ženske mašte*, ali bi sigurno bio manje intrigantan. Doduše naslov pod kojim se kriju priče i poruke ove knjige nekoga mogu asocirati i na pornografiju, ali nema ni "p" od pornografije. Uostalom, kako bi flert mogao biti pornografija. A iz ove knjige možemo saznati i kako flertovati.

Red. []

Hommage à Emil Cipar

Ein Hauch von Seele

Ein Hauch von Seele (kroatisch: *Ono malo duše*) ist eine Sammlung von Geschichten aus der Kindheit, von Auswanderung und Rückkehr. In diesem Buch findet sich eine Auswahl von Texten, die Emil Cipar in der online Zeitung **Kroatische Stimme Berlin** (*Hrvatski glas Berlin*) veröffentlichte.¹

Emil Cipar war Journalist, Mitbegründer, Redakteur und im Zeitraum von 2008 bis 2014 Kolumnist in der **Kroatischen Stimme Berlin**. Ziel dieser Zeitung ist es, dem Leser das Leben der emigrierten Kroaten, ihre Arbeit, ihre Integration in der neuen Umgebung sowie die Rückkehr der ersten ausgewanderten Generationen näher zu bringen.

Emil Cipar stammte aus einer slowakisch-tschechischen Familie, die im 19. Jahrhundert nach Bosnien einwanderte, von wo sein Vater nach dem Zweiten Weltkrieg nach Kroatien übersiedelte. Emil verbrachte seine Kindheit und Jugend in Kroatien und seine frühen und mittleren Arbeitsjahre in Remscheid. Nach fast 40 Jahren des Gastarbeiterlebens kehrte er wieder nach Kroatien zurück.

Er kannte die Bedingungen nur zu gut, unter welchen die Menschen damals in den 70er Jahren in Kroatien lebten. Das war die Zeit, in der sich viele jungen Menschen auf der Suche nach Arbeit ins Ausland begaben. Die meisten gingen nach Deutschland.

In den fast vier Jahrzehnten seines Lebens in Deutschland lernte er hier die Lebensweise der kroatischen Migranten kennen, er teilte ihre Erlebnisse und Erfahrungen und verfolgte und beschrieb ihre Schicksale in der Fremde. Emil Cipar arbeitete als Journalist und Koautor zahlreicher kroatischer und deutscher Medien. Als Gewerkschaftler und Sozialdemokrat wirkte er im gesellschaftlichen und öffentlichen System seiner Wahlheimat.

Die Rückkehr in die alte Heimat brachte ihm wieder fremde Erfahrungen und verlangte eine erneute Anpassung und Reintegration.

Über all diese Dinge schrieb Emil Cipar hunderte von Texten, die in der Kroatischen Stimme Berlin im Zeitraum von 2008 bis 2014 veröffentlicht wurden.

Ein Hauch von Seele ist eine Zusammenfassung dieser reichen Sammlung von Texten, wertvollen Bildern und Beobachtungen eines Menschen, den *ein offener Geist* und eine geübte Schreibfeder auszeichnete.

Seine Sammlung ist wie ein Brunnen, aus dem wir aus erster Hand Lebensweisheiten schöpfen können. Es sind Ansichten eines Mannes, der Zeuge seiner Zeit, der Geschehnisse und Bewegungen war, die uns einen Einblick in das damalige Gesellschaftsbild erlauben. Man kann für sich selbst auf wunderbare Weise Schlüsse fürs Leben ziehen, schrieb Sonja Breljak, die Chefredaktorin bei der **Kroatischen Stimme Berlin**.

Emil Cipar verstarb am 10.10.2014 in Bartolovci/Kroatien.

¹ Emil Cipar, Ono malo duše, Hrvatski glas Berlin, Berlin – Slavonski Brod 2015.

Deutsche übersetzung des Buches **Ein Hauch von Seele** (kroatisch: **Ono malo duše**) ist in der Vorbereitung. Ein Auszug aus dem Kapitel **Meine Story** wurde in der Veranstaltung vom 23. 04. 2016 vorgestellt.

Auszug aus der Geschichte:

„Meine Story“

Irgendwie bin ich im Leben nie vom Strom getragen worden, ich lief immer ziemlich am Rand entlang. Es gibt sehr viele Dinge in meinem Leben die besonders, einzigartig, für andere seltsam und ungewöhnlich vorkommen...aber ich habe mich gewohnt damit so zu leben. Ich wollte diese Besonderheit nicht..das Schicksal legte mir das in den Schoss und ich hatte keinen Einfluss auf das Schicksal gehabt. Schon seit der Geburt war das so. Ich bin auf andere Weise getauft worden, sogar zweimal...in zwei Kirchen, ich lernte lesen und schreiben auf andere Art und Weise, ich hatte eine andere Kindheit, ich wurde zum Kroaten ganz anders als die anderen....

Das setzte sich auch in Deutschland fort.

Die Einschätzungen meiner Person waren auch immer besonders. Falls jemand von mir begeistert war , bekam ich sofort zu hören...*du bist ein besonderer Mensch!* Und falls ich jemand enttäuscht hatte ,dann ging das entsprechend so...*du musst aber auch immer etwas besonderes sein!*

Das wollte ich nicht, noch habe ich das je gewollt gehabt. Ich wollte mit ganzem Herzen durchschnittlich sein, dies gelang mir aber nie.

So war das auch mit dem Journalismus. Ich wollte ein Journalist werden, noch seit meiner frühesten Kindheit. Zu dem Zeitpunkt wusste ich zwar noch

nicht was es heisst ein Journalist zu sein, aber ich wusste, dass es Personen gibt , die Nachrichten überbringen. Und zwar sehr direkt, ohne jegliche Vermittler, Schreiberei, Agenturen, Redaktion, Druckerei, Vertriebe....

Der Ort in dem ich geboren bin heisst Drenova neben Prnjavor in Bosnien. Die Häuser an den Hügeln zerstreut, im Tal ist Vijaka...ein kleinerer Fluss, keinerlei Strassen...vom Strom gar nicht zu sprechen. Das war auch ein richtiges Klein-Europa dort. Sieben verschiedene Volkstümlichkeiten, vier Religionen... lebten in diesem Raum zusammen. Und da lebte ich auch bis zu meinem achten Lebensjahr. Im Nachbarsdorf gab es eine „Genossenschaft“, heute wurde man das einen Lebensmittelladen nennen. Ich weiss gar nicht wie ich diese „Genossenschaft“ beschreiben würde , da sie eine vielzweckige Rolle hier ausübte. Zweimal die Woche kam der Briefträger aus der Stadt zu der

Genossenschaft und auf sein Kommen wurde mit grosser Geduld gewartet. „Die Genossenschaft“ war eine Art erste Nachrichtenagentur in meinem Leben und ich habe meine ersten Erfahrungen als Journalist dort gesammelt gehabt.

Auf den Briefträger warteten jedesmal die Kinder aus dem Dorf. Von allen Hügeln kamen wir herunter und sammeln uns dort. Der Briefträger fragte dann... wer ist denn von der Vinka? Wer ist denn vom Begluk? Wer ist denn aus Prerad? Und dann reichte er uns die Briefe ein. Ich war vom Begluk, aber so waren auch noch fünfsechs andere Jungs auch noch...die kräftiger und schneller als ich waren. Wenn es einen Brief gab für jemand an Begluk, der Briefträger gab ihn jemand von uns und wir rannten all zum Haus hin an welches er adressiert war. Es war ein Rennen bei dem die Schwächeren keine Chance hatten.

Der Sieger bekam regelmässig eine Belohnung und sie hiess *muštuluk*. Noch von weitem her schrie man, zBsp. ...Štefan *muštuluk..muštululuuk!*

Der erste der eine Nachricht über etwas brachte bekam die Belohnung. Dabei ging es meistens um zwei-drei Walnnüsse, oder ein Ei, einen Apfel, einen Würfel Zucker ...und so weiter.

Ich zog immer den Kürzeren bei diesen Rennen.

Und ich wollte so sehr eines Tages meinen eigenen muštuluk ergattern. Einmal ergab sich eine Gelegenheit dafür. Eines Tages spielten wir ganz nah am Fluss, und Nedžo...ein etwas älterer Junge, rutschte aus und fiel ins Wasser. Die anderen eilten zur Hilfe , während ich darin „die Nachricht“ erkannte und schon mein muštuluk entgegenlächeln sah . Ich rannte zum Haus von Nedžas Mutter. Ich blieb fast atemlos, so schnell beeilte ich mich, aber ich wollte einmal der Erste beim Rennen sein. Dies

schien mir eigentlich keine grosse Nachricht zu sein...es kam ja oft vor,dass jemand ins Wasser fiel. Naja...das erste Mal bietete sich mir die Gelegenheit an meinen muštuluk zu verdienen und dann schien das doch nicht eine richtige Nachricht zu sein...Aus diesen unwichtigen Ereignis sollte man erst eine Nachricht machen, fand ich.

Von weitem her fing ich an ganz erschrocken zu schreien... *Stojna, Stoojna ...muštululuuk!* Stojna war Nedžas Mutter. Sie stand vor dem Haus. Sie bemerkte mich und kam mir entgegen, schaute mit grosser Neugier auf mich. Ganz am Ende meiner Kräfte schaffte ich es gerade noch die frisch umgestaltete Nachricht zu platzieren...*Nedžo ist ertrunken!*

Was dann folgte, brauche ich gar nicht zu erzählen.Sehr bald rannte ganz Begluk zum Fluss herunter. Einige nahmen ein Stück Seil mit sich, andere einen

Haken mit dem man das Heu aus dem Schober holte.

Als sie zu der Unglücksstelle ankamen...deutete nichts auf ein Unglück hin. Nedžo und andere Kinder spielten , als ob nichts passiert war. Alle Blicke richteten sich auf mich.

Meine erste Story endete ohne grossen Ruhm.Statt muštuluk, zog ich die Wut aller Beteiligten auf mich.

Es war einfach mein Schicksal auf die ungewöhnliche und unkonventionelle Weise Journalist zu werden. Ich dachte,dass dieser Traum jeden Sinn mit meinem Umzug nach Deutschland verlor.

Jedoch fiel alles so aus, wie es der Eigentümer der unsichtbaren Hand , die mich im Leben lenkte, vorgesehen hatte...

Emil Cipar:

Aus der Geschichte: *Mein Story
Ein Hauch von Seele, 2016*

Prije sto godina...? Ah, bilo je to tako davno!

Ne, bilo je to baš kao jučer. Bijesno je rat.

Neizvjesnost, neznanje vladaju svijetom.

U besputici smisla, bez ljubavi, u strahu i tuzi, iz želje u pravedno i dobro rješenje rađa se nada. *Pravda je spora, ali dostižna* - piše Ivana Brlić-Mažuranić, koju s pravom zovu hrvatskim Tolkinom, *Priče iz davnine* u maniri narodnih legendi. Ona ih piše tako vješto i uvjerljivo, da se u javnosti pojавило mišljenje kako se zapravo radi *samo* o interpretacijama starih slavenskih legendi, što je, međutim, autorica odlučno opovrgla. Pa ipak, njene su priče, u kojima je vješto spojila elemente slavenskih mitova i narodne predaje, dostoјno popunile prazan prostor zagubljenog hrvatskog mitološkog blaga. Tajne koje su naši preci povjerili šumama i vodama, jednog su dana iznenada *izletjele kao iskre s ognjišta jednog drevnog slavenskog doma*. Više od toga, *Priče iz davnine* otkrivaju potrebu nesvjesnih poriva da se ukažu i stupe u dijalog svjesnih motiva kao postupak, koji nije samo tu da bi se prikratilo dugo zimsko večer, nego s veseljem očekivalo novo jutro.

Poslije osvrta na knjigu profesora Radoslava Katičića, Vilinska vrata u *Rijeći* broj 48/49, a u povodu *Svjetskog dana knjige i autorskih prava*, 23. travnja 2016. Predstavljeno je djelo Ivana Brlić-Mažuranić: *Priče iz davnine*.

Red. []

Heute ist der Welttag des Buches. 1995 erklärte die UNESCO den 23. April zum „Welttag des Buches“, dem weltweiten Feiertag für das Lesen, für Bücher und die Rechte der Autoren. Damit gibt es den Tag des Buches heute auf den Tag genau seit 20 Jahren. Die UN-Organisation für Kultur und Bildung ließ sich von dem katalanischen Brauch inspirieren, zum Namenstag des Volksheiligen St. Georg Rosen und Bücher zu verschenken.

Jagić, Vatroslav: Ein Beitrag zur Erforschung der altkirchen Slavischen Evangelientexte *Evangelium Bucovinense*

Sitzungsberichte der kaiserliche Akademie der Wissenschaft. in Wien.
Philosophisch-historische Klasse, 180.
Bd. I. Abh, 70, S. gr. 8°, A. Holder, Wien, 1916.

Das Evangelium Bucovinense, ein fragmentarisch in einer Handschrift aus dem 13. Jahrhundert überliefertes Tetraevangelium, gehört zu den kirchen Slavischen Evangelientexten der 'mittleren Zeit', bildet demnach ein Bindeglied zwischen der ältesten Überlieferung und den späteren Änderungen im kirchen Slavischen Evangelientext. Da es weder ediert, noch textgeschichtlich ausgebeutet, legt Jagić uns die wichtigeren Erscheinungen des Evangeliums vor, indem er vor allem die vom Codex Marianus¹ abweichenden Lesarten gibt, dann die Stellung unseres Textes unter den anderen der mittleren Zeit erörtert, die bemerkenswerten Erscheinungen aus dem Bereich der Grammatik vorführt und zum Schluss die Fälle aufzählt, wo das Evangelium Bucovinense zwar vom Codex Marianus abweicht, aber sonst gute alte Überlieferung (Übersetzung der griechische Vorlage) für sich hat.

Es handelt sich um einen für die kirchen Slavische Evangelienüberlieferung wichtigen Text, und der Beitrag von Jagić ist um so dankenswerter, als ein Druck des ganzen Textes wohl kaum jemals erfolgen wird. Und gerade diese, wenig beachtetes Büchlein erinnert uns **100 Jahre** später an Vatroslav Jagić, einen der größten Slawisten den 19. Jahrhunderts.

Jagić wurde am 6. Juli 1838 in Warasdin (Varaždin), Kroatien geboren. Nachdem er längere Zeit als Lehrer in seinem Heimatland gearbeitet hatte, wurde er aus politischen Gründen seines Postens enthoben. Daraufhin studierte er in Deutschland Slawistik und wurde bald vergleichender Sprachwissenschaftler. Er arbeitete in verschiedenen Ländern, doch schließlich wurde ihm der Lehrstuhl als Professor der Slawistik in Wien angeboten. Jagić forschte viel über die Entstehung des Alt Kirchen Slavischen und ihm gelang es im Zuge dessen, hunderte Publikationen und Bücher zu veröffentlichen. Vatroslav Jagić, verstarb vor 93 Jahren in Wien und bis heute zählt er zu den wichtigsten Figuren der Wiener Slawistik.

Mit den siebziger Jahren des 19. Jahrhunderts, unter Einfluss von Jagić eröffnete sich für die Kritik des slawischen Neuen Testaments eine neue Epoche. Die zwei ältesten glagolitischen Tetraevangelien Marianus und Zographensis² aus dem 10.-11. Jh., wurden von Vatroslav Jagić in kyrillischer Transkription herausgegeben. Neben diesen beiden monumentalen Ausgaben brachte der Wiener Slawist auch diese, jüngere kirchen Slavischen *Bucovina-Evangelium* zum Druck, wobei er ausführliche grammatischen und lexikographischen Untersuchungen anschloss.

Die Wertschätzung des Alt Kirchen Slavischen, die Jagić bereits in seinem Meisterwerk *Entstehungsgeschichte der kirchen Slavischen Sprache*³ bei der Rekonstruktion der ersten slawischen Übersetzung den bosnisch-bogomilischen Tetraevangelien wegen des hohen Alters ihres Textes erwies, spielt auch hier eine wichtige Rolle.⁴

Red. []

¹ Der Codex Marianus ist eine illustrierte Handschrift in altkirchen Slavischer Sprache in glagolitischer Schrift wahrscheinlich aus dem frühen 11. Jahrhundert. Sie enthält den unvollständigen Text der vier Evangelien des Neuen Testaments.

² Der Codex Zographensis (bulgarisch Бърдарски евангелие) ist ein altkirchen Slavisches Tetraevangelier. Es wurde 1843 durch den Diplomaten Armin Mihajlović in der Klosterbibliothek des bulgarisch-orthodoxen Klosters Zograf Monastery auf dem Berg Athos entdeckt.

³ Vatroslav Jagić, *Entstehungsgeschichte der kirchen Slavischen Sprache*, Book on Demand (1. Januar 1912), ASIN: B0068J98NW

⁴ Vorgetragen von Ivica Košak, anlässlich des Welttags des Buches 23.04.2016.

Svako dijete ima svoje drugačije djetinjstvo, ali djeca koja dožive rat imaju identično – to je djetinjstvo u kojem moraju odrasti, u kojem se moraju prestati igrati, u kojem moraju u samo jednom trenu postati odrasli ljudi jer im neki zločesti ljudi oduzimaju pravo na igru.

Trči! Ne čekaj me...

Bojana Meandžija **Trči! Ne čekaj me...**

Dječji roman koji govori o bilo kojem ratu na svijetu, o izgubljenim godinama, o neproživljenoj mladosti, o obitelji, ljubavi, žrtvama

Alfa, Zagreb, 2015.

Trči! Ne čekaj me... je romansirana priča djetinjstvu u atomskom skloništu svoje zgrade je realan i dokumentaristički prikaz odrastanja u ratno vrijeme, sa stvarnim živim ljudima koji grijese, koji se boje, koji se pitaju, koji nemaju odgovore...

O ratovima i raspadu jednog društva, rastakanju jedne državne zajednice, čini se kao da je već sve napisano. Nacionalno i ideološki obojane priče u kojima, ovisno o tome tko ih piše, uloge se nužno dijele na „nas“ i „njih“, na dobre i loše ispunjavaju police knjižnica. Ne nisu one sve jednake niti jednako dobre, U njima, ne malo autora pokušava objasniti neki dublji smisao nečeg što je zapravo besmisленo i neobjašnjivo, samo po sebi. Zato je ova knjiga drugačija, a posebno kad je u pitanju književnost za djecu, onda na takav naslov svakako treba obratiti pažnju. Roman *Trči! Ne čekaj me...*, predstavlja promjenu paradigme koju je postavila Ivana Brlić-Mažuranić prije ravno sto godina, usred jednog – isto tako stravičnog rata. *Pričama iz davnina* pokušava autorica Brlić-Mažuranić, a u duhu svog vremena objasniti djeci kako postoji nužna borba dobra i zla u kojoj dobro neminovno pobjeđuje.

Bojana Meandžija, govori o toj istoj dilemi, ali iz perspektive jednog djeteta koje ne razumije što se događa oko njega. Riječ je o autobiografskom romanu djevojčice– tada trinaestogodišnje

Karlovačanke koja je dio dnevnika koji su se našli u romanu, zapisivala u prvim ratnim danima u vlažnom podrumu na drvenim letvicama drvarnice u svojoj zgradbi, gdje se i danas mogu vidjeti.

Posebnost njene priče leži u činjenici da, iako je nastao na osnovu sjećanja mlade osobe, autorica niti u jednom trenutku ne pada u zamku **osuđivanja neke od strana**, niti na jednom mjestu ne priča o **Nama i Njima**, već isključivo želi živjeti svoj mlađi život, zabavljati se, slušati glazbu, družiti se, zaljubljivati se, pa čak ići i u školu, baš kako to rade njeni vršnjaci diljem svijeta.

Roman počinje u ljeto 1991. kad Bojana zajedno s mlađom sestrom Marijom odlazi baki u karlovačko predgrađe, gdje svake godine provodi ljetne praznike, ne sluteći kako će to biti posljednja epizoda sretnog djetinjstva. Već za nekoliko tjedana Turanj će postati granica između dva svijeta i mjesto koje će pretrpjeti najteža ratna razaranja. I dok ljeto polako prolazi, čini se kako je sve drugačije nego ranijih godina, a školski praznici umjesto odmora i razbibrige donose slutnju, nemir i strah. A kad se jednog dana začuje prva pucnjava, na ulicama pojave tenkovi, a nedugo zatim začuje i zvuk sirene za opću opasnost, život Bojane, njene obitelji i sugrađana zauvijek će se promijeniti.

Na samom kraju, kad nakon četiri godine dolazi na mjesto gdje je provela tolika bezbrižna ljeta u igri i društvu voljene bake i djeda, ali osim zarasle ruševine tamo se nalazi ničim nadoknadiva praznina.

Bojana Meandžija niti u tom trenutku gubitka dijela vlastite povijesti ne poziva na osvetu ili mržnju, već se odlučuje vratiti svojoj mladosti, onome što se ne smije napustiti ma koliko nas tjerali na to, ona se **veseli novom danu i konačno svladava tugu**. Život se nastavlja bez magije konače pobjede svjetla nad tamom i osvetničke pravde nad krivcima. Ta priča nije bijeg u svijet bajki (Priča iz davnine), alegorične borbe dobra i zla s poukom moralnog kažiprsta i nadom kao dobro uvijek pobjeđuje samo ako postanemo malo bolji, moralniji. Ne, događanja u romanu Bojane Meandžije odvijaju se u realnom svijetu. Autorica se u svojim opisima ne trudi ništa uljepšavati, članovi njene obitelji nisu savršeni, neupitno dobri. Njihovi postupci ostaju upitni, nedosljedni i promašeni. I upravo je glavna odlika Meandžijinog romana – njezin roman nije romantizirana priča traumatičnog vremena, već nadasve realan i dokumentaristički prikaz odrastanja u ratno vrijeme, sa stvarnim živim ljudima koji grijese, koji se boje, koji se pitaju, koji nemaju odgovore...

„Trči! Ne čekaj me...“ nije roman napisan iz razloga što je autorica željela ispričati ratnu priču, kako bismo s njom suočjali ili nekog osuđivali; umjesto toga, ona nudi poruku u kojoj govori o bilo kojem ratu na svijetu, o izgubljenim godinama, o neproživljenoj mladosti, o obitelji, ljubavi, žrtvama – roman koji je stvorila djevojčica koja je tijekom njegova pisanja odrasla jer je to bio jedini način da preživi.

Red. []

LJILJANA TADIĆ-ADŽAMIĆ: DVIJE PRIČE

ČEMPRESI

Oduvijek mi je bilo posve svejedno, u kojaj je kući čovjek prvi put zaplačao, u čijoj ulici vaće s drveća susjeda krac ili tko je koju školu kada i do kada u kojem gradu i pod čijim tutorstvom završio. I bili su mi čudni nazori naših balkanskih provincija, u kojima su se svestrano svih natjecali tko će veći konzervativac biti, glumeći civiliziranu osobu, uvijek s čačkalicom u ustima nakon pojedenih čevapa. Dobro poljevenik. S puno luka. Svačiji se život sastoji od nekoliko života. U jednom smo netko posve drugi od onog koji dolazi prije ili kasnije. I taj stalni, neumorni problem identiteta, u kojem se gubimo, svadamo i ubijamo, sa ili bez kontrole, prati nas kao sjena prije i poslije zalaska sunca. I svaki od života jednoga života ima vlastitu priču, koja se priča kad od jednog, iznenada zaplačemo, misleći da to dolazi tek onako. Ništa nije tek onako. Sve se dešava s razlogom.

Imala sam sam i ja takvu jednu kuću, lijepu, malu, slatku. U njoj je djed, zidar, uzdao svoju ljubav, jer ju je stvarao za svoju ljubimicu kćer, moju dobru anđeosku majku. Na kreditu satkana, s odricanjima od svjetskih putovanja, uvijek nešto na njoj raditi, od fasade do ograde, stajala ja ta moja kuća na provincijskoj razini onoga što bi se moglo nazvati ulicom ili sokakom. Znatiželjni pogledi, još gora pitanja, neophodna tračanja, sve je ta krasilo moju došru kuću, u koju su navraćali uvijek samo oni koji su se mogli okoristiti, ništa joj ponuditi. Otar je sadio voće, biljke i povrće, majka poslijepje njegove smrti sve „odsadila“, jer se nije isplatilo. Kad je otišlo bilje iz bašte, znale smo sestra i ja da je i otac otišao, nošeći svoj strogi nadzor pod glinu one iste zemlje na kojoj je djetinjstvo proveo i nogomet igrao. Otišao je u bolovima, bez pozdrava, samo su mi jednoga dana javili i sjećam se da sam pokupila svoje stvari iz školske klupice, pojma nemajući da je smrt ono čega više na zemlji nema. Ne postoji i ne možeš ga više sresti. Dodirnuti. To je bio moj prvi susret sa smrću, u toj istoj kući koju je moj otac planirao za stare dane. Drugi je bio onoga dana kada je majka došla od doktora s nekim nazovi-prijateljicama, koje su plakale govoreći mi neke čudne riječi da se ne plašim i da može biti čak i najgore. U ponedjeljak su mi rekli da je

Ljiljana Tadić-Adžamić (1978.) Završila studij jezika i književnosti. Objavila dvije zbirke pjesama („Sve moje boje“, „Palimpsest dvadesetih“), dvije zbirke kritika i prikaza („Šumovi povijesti“, „Tumačenjem do teksta“), zbirku priča („Muškarci uglavnom vole žene“) te magistarsku radnju „Kulturalno pamćenje u prozi Ivana Lovrenovića“. Suradnica u brojnim časopisima. Živi u Frankfurtu na Majni.

Dobitnica je nagrade VHS škole u Frankfurtu na natječaju za najbolju najbolju priču na temu „Frankfurt – Domovina ili tranzit? Ostati ili otići?“ („Frankfurt-Heimat oder Transit? Bleiben oder gehen?“).

metastaza i u srijedu, oko dva poslijepodne, otišla je tiho, nikoga ne uznemiravajući, ne vukući za rukav niti kriveći za zla koja su se neprestano lijepila za nju, tirkuz nju, koja hodeći zemljom niti zaplaka niti vrishu.

Otišla je samo pogledavši u nebo i meni je bilo kriva što nije u moje raširene oči pogledala, zadnji put, bez osmijeha, ozbiljna i velika. Moja je majka bila velika.

Kaže jedna arapska, da sve što se desi dva puta, desit će se i treći put. Četiri godine sam bila sretna sa svojim mužem u toj istoj kući koju je djed iz ljubavi zidao, a majka i otac odvajali od usta, da kuća dobije svoj oblik i da u njoj živimo sretni i veseli. Tome je doprinijela i čelična mati mojega oca, koja je bila toliko jaka da je kuću mogla za pet dana sagraditi. I sagradila ju je, govorio je moj djed, jer jednostavno nije mogao malter nazidati koliko ga je ona uspijevala namiješati. Plašile su je se žene iz sela jer je sve redom, ako nije po njenom, tukla desnicom bez milosti. Četiri godine donijele su mi moju zlatnu djecu koja su mi snagu redovito crpla, drugačija od ostalih, uvijek za korak pred ostalim klincima i uvijek puna ljubavi, bez imala rde. A peto je godina donijela bolest u tu istu kuću koju je čelična mati mojega oca za pet dana sagradila, i moj muž je postao drugo lice koje nije dalo k sebi. Samo su čempresi mogli k njemu, sitne mladice koje je kupio na jednom putu zvanom Klizište, u jednom stakleniku s prelijepim pogledom i panoratom na grad i svim obližnjim selima. Ukrasio je baštu u kojoj je otac nekad sadio paradajz i smokve, košarame, kamenjem i kućicom za ptice, ukrasio svojim srećatcom i svojim strahom od rastanka, svojim štitom i zaboravom od onoga što se nadivilo nad njim kao oluja koja se nad nekim drugom prostrila. Njemu ne. I nikad ružna riječ o drugome, sve

sam, ne dijeleći a noću se znojeći. Što si osjećao? Sigurno si se plašio. Ne mislim. Šutim. I ne plačem. Ja nisam zapravo nijednog momenta zaplakala, jer nije moglo. Nije moglo. Ni kad je otišao, nije moglo.

I kad smo prodale tu našu kuću, sestra i ja, ništa me nije privuklo da još jednom kročim s one strane praga, nijedna misao, želja ili plan. U novom gradu bio je novi početak, drveće je isto mirisalo, ljudi su isto tračali, problemi su se rješavali. Odem majci, oču upažiti svjeću na grob, pomilovati joj sliku na kojoj se smiješi, kao da me pozdravlja do sljedećeg susreta, a zabilješte one perle sa slike na spomeniku, kojim joj sestra ukrasila vrat, jer se uz jednu pjesmu i veselje slikala pa mora biti lijepa. A novi starari te moje kuće zovu na kavu i zovu, svrati, ne žali se da mimoideš. Svratim ja, žureći da prije mroka stignem svojoj novoj kući, da unesem veš jer će možda kiša. Svratim i slušam kako se raduju svakom novom uređenju, svakoj novini koja ih zahosi i koja ih pokreće. Tu će mi se učutiigrati. Terasu ću zazidati pa moja Nihada može cijele godine kuhati, da ne mostimo u kući. A na balkonu ću imati postaviti mali bazen. Vidi ove čemprese. Dogodine izrast će toliko veliki da zaklone balkon na kojem... I tu sam, baš kod tih čempresa, tu sam... zaplakala. Tu je... moglo... Tu je čekala. Strpljiva i smirenja. A onda od jednom raspuknulo, baš tu, kod čempresa, na kojima vidim njegove drage ruke, rježne i njegovane, ničim ne uprljane. Zaljeva ih, sunce je zašlo. Zaljeva i sad će u kuću, da poljubi djecu s one strane planetu, gledajući ih tako kuo da nitko ne postoji niti će ikada postojati.

Ljiljana Tadić-Adžamić,
Frankfurt, 2016.

Das Märchen der schönsten Nachrichten (für mich, so könnten wir sagen)

Das beste Gefühl - die Dusche. Der saubere Körper mit den seidigen Händen und der Kopf mit der sehr selten, ruhigen Seele. Wunderbar. Die neugierige Sonne scheint und das Märchen kann anfangen. Kann und könnte... Aber nein, liebe Leser, das ist nicht der schöne Anfang, den ihr erwarten könnetet. Zwar ist das ein Märchen und es war wirklich ein schöner Tag, sonnig natürlich, an dem ich noch nicht gut wusste, dass ich eine Ewigkeit greifen würde. Dann (in medias res) habe ich ein Etwas getastet. Ein Etwas, was keinen Namen hat, aber ein Name ist, aber ein zu tastendes Teil des Fleisches ist, aber das ganze Leben und die Träume eines prosaischen, täglichen Wunsches zerstören kann. Meine Stimme schreibt, aber meine Atemzüge haben eine unbestimmte Erinnerung an das Vakuum: Was war wirklich und eigentlich. Ich habe ein Etwas getastet, ein Etwas, was ich versuchte zu nominalisieren. Durch meinen Kopf läutete überhaupt alles und überhaupt nichts. Und nur die personifizierte Frage: Ist das das Ende? Der Krebs, der kommt, meinen unendlichen Tag, meine einsame Nacht und meinen fabrikneuen Morgen zu stehlen?! Das kleine gefährliche Biest mit tausenden Fingern und mit einem bunten Auge, bringt unerwarteten Tod. Was passiert mit meiner Poesie, mit meinem Jorge Luis Borges, Miroslav Antić und Alexander Sergejewitsch Puschkin? Hilft die Katharsis? Es waren nur einige Sekunden, genug, vier Sekunden, in denen das Biest alles verändern konnte. Und wollte. Kann alles schon zu Ende sein, die Pläne und die ungefärbten Stunden meiner Zukunft, in der ich mich spielen kann oder anthropologisch ganz ernsthaft das Leben betreten kann. Das Leben war ein gewöhnliches

Spiel, unernst und käuflich. Nach vier Sekunden war es nur ein Fleischknoten, ein Teilchen, für das ich alle meine zukünftigen Stunden opfern könnte.

Danach die weißen Kittel, tiefe Ermüdigung durch die Leute in den weißen Kitteln, die Analyse der Pathologie... alles war ein Etwas, was jemandem anderen passieren konnte. Nicht mir. Keine Panik, bitte, es ist (noch) nicht schlimm. Vielleicht ist alles in Ordnung. In der Realität besteht ein/e Vielleicht, auf dem/ der alle lebendige Theorien basieren, immer ein zweischneidiges Schwert, das die Zeit und ihren Bescheid minimalisieren kann oder einen Augenblick auf den Moment verändern will. Ein Moment kann eine Ewigkeit sein, eine Einladung zum Fest und die Antwort mit Schweigen. Oder nur... vier Wochen, die jemand warten soll. Das ist eigentlich eine Tür, durch die der Mensch hereinkommen kann, die Tür der Entscheidung, schwarz, weiß oder grün, wie ein Haus ohne Balkon, Blumen und Fenster. Vor der Tür habe ich nicht gefühlt, dass die Luft kostenlos ist, dass das Leben die Jetztzeit ist und der Himmel nach dem Frieden der Seele und der Liebe riecht. Davor... Weit weg. Fremd. Auf die Ergebnisse musste ich vier Wochen warten. Die weißen Kittel haben viele Termine gemacht, mammographisch präzise, und alles, was ich wusste, war ein Warten in einem Vakuum, mit den Tränen in meinem fremden Organismus. In meinem? Ich weiß nicht.. Inzwischen läutete der Gedanke: Muss immer eine Angst sein, wegen der Krankheit, der Zukunft oder der Kinder? Jeden Morgen die Sorgen, groß und tief? Manchmal ist es sehr einfach, das Leben zu genießen, unter dem Hut die Augen aufzumachen und überhaupt

Begründung der Jury

Das Märchen der schönsten Nachrichten" ist ein ungewöhnlicher Text über etwas, das jeden Menschen betrifft: Die Angst vor Krebs, der „kommt, meinen unendlichen Tag, meine einsame Nacht und meinen fabrikneuen Morgen zu stehlen.“ Die Erzählerin ertastet an einem ganz gewöhnlichen Morgen während der Dusche ein „Etwas“, das einen Knoten und also einen möglichen Hinweis auf eine Krebserkrankung nahe legt. Und schon beginnen ihre Gedanken um ihr Leben, ihre Pläne, Träume, die Ewigkeit und die Illusion, dass alles immer so bleibt, wie es ist, zu kreisen. Diese sehr konkreten Ängste, Lebensgedanken, Empfindungen und Handlungen werden dabei auf frische und dennoch sehr poetische Weise dargestellt. Fragmentarisch und zugleich dicht werfen Bilder einen Blick auf unsere fragile Existenz, die durch den kleinsten Zweifel an der eigenen Unverwundbarkeit aus den Angeln gehoben werden kann. Die Anrede des Lesers hat dabei einen ganz eigenen Reiz und macht die Ängste der Erzählerin auch zu den unseren. Mir gefallen die Sprachbilder sehr gut. Auch das Existentielle des Textes – die Angst vor dem Tod – wird durch die Leerzeilen in der Sprache gut transportiert. Die Geschichte ist an keiner Stelle Betroffenheitsliteratur, sondern macht nachdenklich, auch wenn das Ende etwas kryptisch bleibt.

nichts zu arbeiten. Nichts. Das war mein Quasimärchen, aber meine Erzählung, in der ich die wichtigste Rolle spielte. Oh, ich hätte gern noch eine kleine, bescheidene, neue Möglichkeit... morgen aufstehen, meinen Körper duschen, mit den seidigen Händen und der Kopf mit der, (vielleicht) sehr selten, ruhigen Seele. Nach vier Wochen musste ich nur noch eine Tür aufmachen. Durch das Wartezimmer, zu der Frau in dem weißen Kittel. In medias res, zum Tod oder zum Leben, die Frage ist hier und jetzt. Und immer so, Sein oder Nichtsein, sich isolieren oder faszinieren. Ich habe schöne Nachrichten für Sie..., sagte die Frau. Das ist kein Krebs sondern...Schöne... Ich verstehe, aber... denken Sie, schöne... ? Ja, sagte die Frau und ich lebte noch lange (wir könnten sagen) glücklich und vergnügt.¹

Ljiljana Tadić-Adžamić

¹https://www.vhs.frankfurt.de/PortalData/1/Resources/downloads/projekte/VHSffm_Schreibwettbewerb_2015_Gewinner.pdf

ONO MALO DUŠE - TAKLO DUŠE

Predstavljanje knjige Emila Cipara u ogranku Matrice hrvatske za Ruhr

U ogranku Matrice Hrvatske za Ruhrska područje Foto: S. Breljak

Essen/ Oni koji i djelomice i pokojni Emil pa i cijeli naš Glas, tingen, Velbert, Heiligenhaus, prate Hrvatski glas Berlin znaju više godina u ugodnom i vrijed- Ratingen, Mülheim an der Ruhr, kako je glavna urednica, točnije Oberhausen, Bottrop i Gladbeck.

gore potpisana ja, trebala knjigu „Ono malo duše“ autora Emila Cipara, našeg pokojnog urednika i kolumnista, preminulog 10. 10. 2014. godine, predstaviti u ne- tom proši petak, u Essenu. I bi tako. Jer, ove vam prve dojmove i pišem iz središta Essena. Rano je jutro, vani je ugodna tišina jer je ulica u centru Essena gdje me ljubazni domaćin, Hrvatska matica za Ruhrgebiet smjestio u hotel, gradsku, pješačku, trgo-vačku zonu.

A stigla sam jučer popodne, autobusom tvrtke Flixbus, nakon sedam sati izuzetno ugodne vožnje. Na stajalištu u Essenu susretoh moju gostoljubivu domaćicu, dopredsjednicu Matice hrvatske za Ruhrgebiet, Jadrancu Gradac s kojom smo i ja

Esen je grad u središtu Ruhr- ske oblasti u Sjevernoj Rajni- Vestfaliji. Sa ca. 580.000 stanovnika jedan je od najvećih gradova Njemačke. Grad je od 1958. sjedište rimokatoličke biskupije, a od 1972. je sve- učilišni grad. Početkom 2003. su se spojili sveučilište iz Essena i Gerhard-Mercator sveučilište iz Duisburga u Universität Duisburg-Essen. Essen je Europski glavni grad kulture za 2010. godinu. Grad leži sjeverno od rijeke Ruhr, koja stvara jezero između gradskih četvrti Kup- ferdreh, Heisingen i Werden. Ruhrska oblast je konurbacija (sustav povezanih gradova) koja sačinjava oko 80 povezanih gra- dova. Najbliži gradovi Essenu su Gelsenkirchen, Bochum, Hat-

E, vidite, dragi naši čitatelji, meni koja dolazim iz Berlina, u kojem se sva naša šetnja sasto- ji iz one između šesnaest berli- nskih općina, teško je malo pojmiti kako to ovdje sve funk- cionira i kako i naši ljudi kojih je na cijelom ovom području pa- prilična broj, upravo i pri zado- voljavanju svojih vjerskih, kul- turnih, sportskih i inih drugih potreba koje potiču i iz kojih proističu razna okupljanje i druženja, šetaju i putuju između brojnih gradova u ovoj oblasti. O tome je spominjao i pisao i pokojni Cipar koji je upravo ovdje, u jednom od ovih gradova (Remscheid) proveo više od 35 godina svog života. Dakle, bijasmo kako bi se reklo, na domaćem terenu.

BB RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

Pa i nije onda čudno da su naši ljudi ovdje Emila i njegove priče i dočekali kao svojega. Jer upravo je takav bio i ostao. A upravo je tako toplo i ugodno u Essenu i bilo. Kao kod svojih.

Matica hrvatska je književi susret na kojem smo predstavili „Ono malo duše“ organizirala u restoranu „Am Kreuz“. Sad, znate i sami, počelo je upravo europsko nogometno prvenstvo, (ma tko će se s nogometom natičati!) pa i nije bilo za očekivati publike ne znam koliko. No, susret je uistinu opravdao sva moja (domaćini vele i njihova) očekivanja. Te onima koji su došli, slušali, pitali i razgovarali a na kraju i knjigu kupili, najljepše zahvalujem.

Dakle, redom, susret je otvorio **Josip Marković**, predsjednik ogranka Matice hrvatske za Ruhrgebiet. Obradovalo me čuti kako je Josip Marković prije ovog susreta dobrano zavirio na stranice našeg Glasa te se ponovo informirao o mojim, našim aktivnostima, o Emili, jer ga je posredno, putem pisane komunikacije, i poznavala, govorila je kratko dopredsjednica Ogranka, **Jadranka Gradac**.

Uz priповijest o tome kako je uopće započeo s radom naš portal s kojeg je i preko kojeg je i nastala „Ono malo duše“, pročitah i nekoliko priča iz knjige: „I to je to“, „Butterbrot“, „Ukradeni život“, „Metoda kiselog kupusa“. Dok je dio priče „Moja Story“ koju je na njemački jezik prevela naša suradnica Sandra Marelja Muić, pročitao član ogranka Matice, **Zoran Sikavica**. Večer je glazbeno pratio na gitari **Ivan Varga**, učitelj hrvatskog jezika i

sam autor knjige na kajkavskom naslova „Knjiga ot Štefeka z Međimorja“, kojemu na instrumentalnom sudjelovanju toplo zahvalujemo.

Bio je to vrlo ugodan i vrijedan književni susret. Kao takvoga ga bilježimo mi a u svoje zapise može ubilježiti i Matica hrvatska za Ruhrgebiet. Zbog čega? Svakako, ponajprije zbog toga jer taj susret ne bijaše tek formalne prirode, jer su ljudi koji su sudjelovali i slušali pokazali da ih večer, tema i sadržaj dotiču i zanimaju, jer su imali pitanja i volje čuti štogađ o autoru, knjizi, životu, portalu, novinarskom radu, stvaranju. I jer su neki od njih na ovaj susret stigli i iz drugih gradova.

Primjerice, poput naših prijatelja i suradnika, likovnih umjetnika Ankice i Ante Karačić iz Iserlohma, Mirjane Werner iz Bonna, neki su opet pristigli iz Bochuma a drugi iz Muelheim a.d. Ruhr.

O, da, poseban je život u ovom dijelu Njemačke, poseban je općenito taj život iseljenika. Uočavam, bilo bi vrijedno prevesti Emilove kratke priče sabrane u „Ono malo duše“ i na njemački jezik, neka i domaćini Nijemci i naše nove generacije kojima hrvatski jezik nije jača strana, mogu pročitati, čuti, znati, kako je to bilo i kako jesete. Jer, da iskustva koja je Emil i koja su iseljenici prve generacije prošli, opet dobijaju na aktualnosti uvjeravaju nas novi događaji i nove generacije koje iz Hrvatske stižu u Njemačku.

A i da iz ove knjige na hrvatskom jeziku imaju šta i naučiti uvjeri me i kratki susret na autobusnom stajalištu u Essenu.

Prolazi bezbroj zelenih autobusa tvrtke Flixbus. Mladića koji je upravo pogledao kud vozi jedan od autobusa na stajalištu upita ih to na njemačkom jeziku.

- *Wohin fährt diese Bus?* Odgovori mi iz blagi, izvinjavajući osmijeh: „*Niks rede dojč*“, i produži dalje. Eto nas kasnije zajedno u istom autobusu za Berlin, grupa naših mladića koji tek skupljaju iseljenička iskustva. Imali bi što iz Emilovih priča i iskustava i naučiti kako ne bi i oni poput lika iz priče „Metoda kiselog kupusa“ i za 20 godina (uz ono „*niks rede dojč*“) kao opravdanje, govorili: „Pa nisam došao učiti jezik već zaraditi novce!“ I nama je se pobrinuti da to tako ne bude.

Domaćinima iz ogranka Matice hrvatske za Ruhrgebiet, najtoplijie zahvaljujem na gostoprимstvu i lijepom književnom susretu. U kasne večernje sate zaputisemo se do Hagena gdje je koncert imala grupa Crvena jabuka. Žera i ekipa. Podsjetiše me na moje studentske dane, tad je u Sarajevu, s mojim prvim novinarskim naukovanjima, počinjala i karijera Crvene jabuke. Promjenili se ali traju. Tako to biva s ustrajnjima.

Da u svojim namjerama širenja kulture i hrvatske riječi, autora i djela, te spajaju kultura i jezika, i oni ustraju, želim članovima ogranka Matice hrvatske za Ruhrgebiet. Svake pohvale vrijedan je njihov trud. Nadam se, ovo ne bijaše naš posljednji susret.

Sonja Breljak

Objavljeno na portalu Hrvatskog glasa

Berlin¹

¹ <http://www.hrvatskiglas-berlin.com/?p=161073#more-161073>

Seit vielen Jahren wird in Deutschland rund um den Europatag der EU (9. Mai) bundesweit eine „Europawoche“ durchgeführt.

Die Europäische Union (EU) feiert jährlich am 9. Mai ihren Europatag. Am 9. Mai 1950 unterbreitete Robert Schuman, damaliger französischer Außenminister, seinen Vorschlag für ein Vereintes Europa als unerlässliche Voraussetzung für die Aufrechterhaltung friedlicher Beziehungen. Dieser Vorschlag, der als „Schuman-Erklärung“ bekannt wurde, gilt als Grundstein der heutigen Europäischen Union.

Die Kroatische Kulturgemeinschaft e.V. möchte eine breit angelegte Kommunikation zu unterschiedlichen Facetten von aktuellen Themen in ihre Arbeit aufnehmen und fördern.

FREMDENANGST UND DIE ENTSTEHUNG VON XENOPHOBIE

Vortrag- und Diskussionsabend am Mittwoch, den 04. Mai 2016

Idstein/Wiesbaden 2016. In Europa machen heute vor allem der religiöser Fanatismus, wirtschaftlich-sozialer Neid und die von Hetze und Hass geprägten Auseinandersetzungen, die auf emotionaler Ebene auf den Rechts-Populisten und ihren Ablegern geführt werden, Angst. Wie soll man dem begegnen? Breiten Raum in der Öffentlichkeit nimmt die historische Debatte um die Fremdenangst und um die Entstehung von Xenophobie (griechisch ξενοφοβία „Fremdenangst“, von ξένος xénos „Fremder“ und φοβία phobía „Angst“, „Furcht“) ein. Die Fremdenangst ist keinesfalls eine Erfindung der Menschen in der neueren Geschichte, sondern reicht weit in die Geschichte der Menschheit zurück. Angst und Misstrauen gehören sicher zu den ältesten Gefühlsregungen der Menschen. Unbestreitbar liegen die Wurzeln dieser Gefühle in der Vorgeschichte der Menschen als biologische Art. Sogar in dem Diagnoseklassifikationssystem der Medizin wird die Xenophobie als spezifische Phobie, also eine Erkrankung mit ICD-10 (F40.2) eingeordnet. Auf der Suche nach den Mechanismen, die die Rückkehr zu einem friedlichen Miteinander ermöglichen, wird im *Vortrag- und Diskussionsabend* ein Plädoyer dafür geboten, wieder intensiv miteinander zu sprechen, anstatt ausschließlich übereinander oder gegeneinander. Bildung und Aufklärung über verschiedene Religionen und Kulturen sollen auch das gegenseitige Kennen lernen und das Erzeugen von Mitgefühl für Fremden zum wechselseitigen Verstehen führen.

In Europa machen heute vor allem der religiöser Fanatismus und die von Hetze und Hass geprägten Auseinandersetzungen Angst. Wie soll man dem begegnen?

Auf der Suche nach den Mechanismen, die die Rückkehr zu einem friedlichen Miteinander ermöglichen, wird im *Vortrag- und Diskussionsabend* ein Plädoyer dafür geboten, wieder intensiv miteinander zu sprechen, anstatt übereinander oder gegeneinander.

Red.[]

Možda je u početku bilo i drugih motiva, ali danas je glavni strah. Od straha su ljudi zli, surovi i podli, od straha su darežljivi, čak i dobiti.

Ivo Andrić

MISLI NA SEBE I DOZVOLI DRUGIMA DA IMAJU TU PRIVILEGIJU

Pokus sagledavanja uzroka straha od stranaca i traženje rješenja

Ksenofobija izražava iracionalni ili neracionalni strah od stranca. Suvremena ksenofobija nastavak je povijesti netolerancije čije je primjere iznio već Voltaire u *Raspravi o toleranciji: Misli na sebe i dozvoli drugima da imaju tu privilegiju.*¹

Kroz esej *Rasprava o toleranciji*, Voltaire nam otkriva zastrujuću priču o nepravdi koja se pretvorila u društveni zločin, doduše prepoznat ali prekasno da bude i spriječen. U Voltaireovo, predrevolucionarno vrijeme u Francuskoj na protestantizam se gledalo kao na svetogrde. Vjerskim fanaticima katoličke provinjencije bilo je jednostavno optužiti svakoga tko bi imao drugačije poglede na svijet, pa i sa potpuno neutemeljenim optužbama. Slučaj Jean Calas, o kojem nam govori Voltaire, bio je tek jedan od primjera. U listopadu 1761. godine, najstariji sin Calasa, Marc Antonie, pronaden je obešen u Jeanovoj tekstilnoj radnji u Toulouseu. Nakon pronadenog tijela, igrom gluhih telefona, nastala je histerija među katoličkim pukom i pljuštale su optužbe prema protestantu Jean Calasu kako je objeo vlastitog sina i time ga spriječio (ili kaznio) jer je potonji prešao na katolicizam. Na prijekom sudu proglašen je krimom i u ožujku 1762. godine osuden na mučenje do smrti.

¹ Voltaire, François Marie Arouet: *Traité sur la tolérance 1763 à l'occasion de la mort de Jean Calas.* ISBN : 207046833X Gallimard. Paris 2016.

Voltaire, doznavši za slučaj, pokrenuo je kampanju za ponишtenje presude jer su protiv okrivljenog korištene isključivo fanatične predrasude prema drugoj religiji, a ne materijalni dokazi. Medijski odjek ovog publicističkog iskoraka, već dana istaknutog filozofa, je bio takav da je presuda bila ponishena, ali tek tri godine nakon izvršenja osude.

Rasprava o toleranciji, iako ju nalazimo i u Kantovom kategoričkom imperativu, ostala je više nego jedno stoljeće zapostavljena. Zato bi promatranje ne-tolerancije, posebno u formi suvremene pojave ksenofobije sa sociobiološkim, kulturnim i ekonomskim izvorima kao nekog oblika protumodernizacijskog otpora neoliberalnim vladama EU-a u doba globalizacije te njihovim imigracijskim politikama, sve u kontekstu populacijske politike, kako to pokušava tumačiti sociolog Andelko Milardović,² bilo površno.

Više od jednog stoljeća poslije Voltairea/Kanta, Sigmund Freud je tek u dvadesetom stoljeću opisao ksenofobiju kao neurotični i situacijski oblik straha (fobije) i time utemeljio znanstveni pristup psihičkom procesu neurotičnog ponašanja masa. Ksenofobija se, prema Freudu temelji

na ekskluzivnom i neprijateljskom imagu (imago: lat. slika) stranca. Kao takva, ona je rezultat ontogenetskog razvoja i odnosi se na razvoj ponašanja i psihičkog života pojedinca od začeća do smrti. Pored urođenih dispozicija i sredine, potrebna je i aktivnost pojedinca za razvoj neke osobine ili sposobnosti. Izostane li ta aktivnost ili se ona krivo usmjeri, pretvara se u neodgovarajući odgovor na stres. Emocionalni konflikt prelazi u fobiju, kod koje blokirani impuls pokušava da se izrazi kao maskirani odgovor. Ksenofobija je prema tome primjer patološkog razvoja. Nadalje, u svom djelu *Totem i tabu*, S. Freud ukazuje 1925. godine kako primarna smetnja u razvoju pojedinca i kod neizgradenih ili primitivnih kultura takvo neurotično ponašanje može zaprimiti kolektivno prihvaćenu normu ponašanja u društvenoj zajednici.³

A prema Gustave le Bonu, priпадnici i jedne visoke kulture u masi gube, ili mogu izgubiti kritične moralne kriterije i tako postati afektivni barbari. *U masi pojedinac postaje lakovjeran i podlijede manipulacijama.*⁴

Kao sastavnica suvremenih desno radikalnih populističkih ideologija, ksenofobija se u naslijedu

² Andelko Miraldović: Xenophobic als Kehrseite der zweiten Moderne in Neue Rundschau Nr. 124, Heft 3. S. Fischer Verlag, Frankfurt am Main 2013, Seiten 92-106

³ Sigmund Freud: *Massenpsychologie und Ich-Analyse. Die Zukunft einer Illusion.* Frankfurt am Main 2005

⁴ Gustave le Bon, *Psychologie des foules*, Paris 1895.

dva desetog stoljeća određuje kao *iracionalan strah od stranca* (praečen nesnošljivošću). Freud cijelu fobijsku konstrukciju opisuje već 1915. godine kao rezultat projiciranja nagonske opasnosti u zbilju i kaže: *Ja (ego) se ponaša tako kao da mu opasnost (izvor straha) ne prijeti od vlastite nagonske pobude nego od vanjskog utiska i zbog toga mora na tu izvanjsku opasnost reagirati pokušajima bijega - fobijskim izbjegavanjem.*⁵ Iacionalne tjeskobe, prema Freudu često prelaze u fobiju. Iacionalni strah Freud definira kao „imago/slika“.

Ali više nego slika, imago je u tom konstruktu stečena *imaginarna shema*, statični obrazac kroz koji subjekt promatra drugu osobu. Imago se, dakle, može objektivirati kako u osjećajima i ponašanjima tako i u slikama.

Projekcija „meta páslika“⁶ - u podsvijesti pohranjenih idealnih slika o nekoj drugoj osobi iz okoline je *nesvjesna vodeća slika* i prema C.G. Jungu i normalan psihološki proces.

Tako je prema Jungu i imago/slika normalna *psihička aktivnost koja se javlja na duboko nesvjesnom nivou*⁷, iliti scenarij životne radnje prema *sujetu* nesvjesnog.

Ipak, a u širem kontekstu fanatizma i ksenofobije kao modernizirane inačice sekularnih fundamentalizama, su realne suvremene pojave kakve su nam zna-

ne iz muzeja politike 20. stoljeća. Rasprostranjenost i fanatizma i ksenofobije kao arhetipa, mogu se prepoznati, kako u psihoterapijskom radu, tako i u svakodnevnom životu. I tek u posebnom vrednovanju psihičkih procesa prepoznajemo razliku patološko-normalnog.

Kod *normalnih* ljudi imago/slike i arhetipovi dolaze do izražaja u manirama/mentalitetu, snovima, stvaralaštву, ali i svakodnevnom stilu života. Na toj normalnj razine one igraju važnu ulogu tijekom čitavog ljudskog postojanja jer imago/slike i arhetipovi su filogenetsko nasljedje, univerzalno iskustvo prije iskustva. Oni su vremenski i prostorno neorijentirani. Arhetipovi imaju neovisnu psihičku aktivnost, ali su i sadržaji koji mogu da postanu svjesni. Jung ističe kako naivni čovjek nije svjestan da najbliži srodnici koji djeluju na njega proizvode sliku u njemu, koja se samo djelomično podudara sa njima, dok je dobrom djelom sastavljena od materijala koji potiče iz samog subjekta. Imago/slika nastaje iz utjecaja roditelja, a i iz specifičnih reakcija djeteta, pa prema tome ta slika je smr uvjetno odraz objekta.⁸

Na osnovu tih, spomenutih misli, a u svjetlu represivnih nesposobnih vladajućih krugova, surovih pojedinaca, te konstantnog gušenja medijskih sloboda, slo-

bode govora, slobode izražavanja, slobode i prava na drugačije misli, strah od stranca i.e. ksenofobija jeste izlaganje modernijim verzijama dogmatizma kroz formiranje pseudosekularnog fundamentalizama.

Realna opasnost je tu, da svi mi u određenim trenutcima postanemo onaj fanatizirani puk iz Voltaireva eseja o Jean Calasu. Ksenofobija je i danas pokušaj nametanja krivice zbog priпадanja drugoj naciji/etniji/ vjeri, odnosno stigmatizacije identiteta *onih drugih*, onih kojima i Voltaire još 1763. godine dozvoljava privilegiju različitog mišljenja i izražavanja vlastitih identiteta.

Zato: Misli na sebe i dozvoli drugima da imaju tu privilegiju!

Kako se tu ne radi o pustom teoretskom razglabljaju, zaključno navodim i prof. dr. Amartya Sena, nobelovca iz Zapadne Bengalije koji o nužnosti reidentifikacije pojedinca govori kao jedinog izlaza iz začaranog kruge masovne psihologije i nasilja.⁹

Ivica Košak

⁵ Cf. Jung, C.: *Die Psychologie des Unbewussten*, 1916, citirano 2015.

⁶ Páslika je inače vidna impresija koja ostaje nakon prestanka stimulacije mrežnice

⁷ Klein, Melanie, *Our Adult World and Its Roots in Infancy*, Envy and Gratitude 1946-1963, Delta Book, New York, 1977

⁸ Cf. Jung, K.G., *Opšihologiji nesvesnog*, Odabrana dela, knjiga II, Matica srpska, Novi Sad, 1978.

⁹ Cf. Amartya Sen: Die Identitätsfalle, Warum es keinen Krieg der Kulturen gibt, C. H. Beck Verlag, München 2007

U SVJETLU VIŠEJEZIČNE BAŠTINE

24. lipnja 2016. Neu-Isenburg. Ivandan (Jonnistag) bio je ove godine u Neu-Isenburugu, na južnom rubu Frankfurta na Majni, odjeven u hrvatsko ruho. Zajednica hrvatskih građana – Kroatien e.V., predstavila je, pod visokim pokroviteljstvom *Generalnog konzulata Republike Hrvatske iz Frankfurta*, hrvatsku literaturu i kulturu.

100 godine poslije prvog objavlјivanja *Priča iz davnine*, predstavljen je rad Ivane Brlić-Mažuranić iz 1916. godine. Već je prije sto godina, ovo djelo u kojem je alegorijski predstavljena borba između dobra i zla postalo zapaženo ne samo kao dječja – omladinska lektira nego i pobudilo i zanimanje odraslih. Knjiga je nastala u surovim okolnostima i neizvjesnosti prvog svjetskog rata. Nasuprot tome, sadržaj tog književnog rada ima humanističku poruku konačne pobjeda dobra. Ova poruka ostaje i za krug odraslih čitatelja vrijedan i važan izazov pozitivnog kreiranja sudsbine do danas.

JaLθo

Heinrich Schmidt, Zajednica hrvatskih gradana – Kroatien – Neu-Isenburg., **Marijana Dokaza**, Hrvatska kulturna zajednica Mainz, **Ivica Košak**, Ogranak Matice hrvatske u Wiesbadenu

BB RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

I gospođa Marijana Dokoza iz Mainza, autorica romana *Grijesi*, predstavila je svoj rad internacionalnoj publici. Roman u kojem Dokoza tematizira križu međuljudskih odnosa zasnovan na istinitoj priči ženske sudbine u Dalmatinskoj zagori. Nasilje, a posljedice sraz spolova, a koji ni u migraciji ne nalaze rješenje, izvor su ljudske patnje za slučajna, pa makar za trenutak i sretne avanture ne postaju rješenje. Sudbina djevojčice Anč, koja u tekstu romana prerasta u zrelu ženu, ostaje naslućen samo kao poruka: Prošlost se ne može promijeniti! U novoj se sredini možemo sakriti, ali ne započinjemo novi život jer se: „*Od grijeha prošlosti ne može sakriti*“.

Marijana Dokoza je i glavna urednica mjeseca Fenix na čijem je portalu objavljeno i izvješće o *Hrvatskim danima* u Neu-Isenburgu. (24. lipanj 2016. i 25. lipanj 2016. uz bogate ilustracije)

U svjetlu deklaracije Hrvatskog ministarstva za kulturu iz 2014. godine u Neu-Isenburgu je predstavljeno glagoljaško pismo i glagoljaška tradicija. Naime, - *Ministarstvo kulture Republike Hrvatske* je 7. veljače 2014. godine donijelo *Rješenje* kojim se utvrđuje da *Umjeće čitanja, pisanja i tiskanja glagolice ima svojstva nematerijalne kulturne baštine*.

GLAGOLITISCHE SCHRIFT

Die älteste slawische Schrift, die sich bei den Kroaten bis ins 20. Jahrhundert erhalten hat

**Vortrag anlässlich des Kroatischen Literatur-Tages
am Freitag, den 24. 06. 2016
im Isenburg-Zentrum in Neu-Isenburg
um 11:30 Uhr**

Referent: Dipl. Ing. IVICA KOŠAK,

Vorsitzender der Kroatischen Kulturgemeinschaft Wiesbaden e.V.

<http://de.hkz-wi.de/>

Predsjednik Ogranka Matice hrvatske iz Wiesbadena, dipl. inž. Ivica Košak predstavio je glagoljaško pismo i tradiciju u razmeđi povijesti, kulture i prava na sarvooodređenje. Ovo temeljno pravo glagoljaša često se u povijesti osuđivalo kao hereza protiv koje su bila dopuštena sva represivna sredstva. Na povjesnom primjeru dobre integracione prakse grada Neu-Isenburga, poznatog i kao Hugenoten-grada uspješno je povućena paralela o sudbini i stradanju migranata. Naime na Ivandan, 24. lipnja 1699. godine dodijeljeno je francuskim izbjeglicama - *Hugenotima* zemljište južno od Frankfurta - *na korištenje i samoupravu*. Iz tog naselja razvilo se gradsko središte jedne prosperitetne zanatlijske, trgovачke i industrijske komune. Dvojezičnost, koja je ostala u tradiciji pojedinih familija, sačuvana je u Neu-Isenburgu i do danas.

S predstavnicima folklorne skupine Dijas/Korak.

Više jezičnost te raznolika pisma koja su se razvila na tlu Hrvatske trebalo bi također biti dobar primjer suživota različitih svjetonazora i duhovne orijentacije za europsku integraciju danas, naglasio je Košak. Višestoljetna praksa paralelne upotrebe triju pisama u kulturi hrvatskog naroda, tj. glagoljice, cirilice i latinice dopunjavani su i arabičicom te hebrejskim tekstovima na hrvatskom, staroslavenskom i latinskom jeziku. Pored toga hrvatsku književnost i knjižnice nadopunjaju književni radovi na njemačkom, talijanskom, hebrejskom i turskom jeziku, a nastali su ili se čuvaju na tlu Hrvatske jednako kao i muzejskim ustanovama širom svijeta. Tako npr. *glagoljaški cirilični rukopisi na tlu Austrije* katalogiziranu u istoimenom radu Austrijske akademije znanosti¹, predstavlja opus od preko dvije stotine radova – *koje koristi tek mali krug zainteresiranih, iako su javno dostupni svima* – naglasio je Košak.

Na kraju je s ovog uspješnog susreta i dvodnevne manifestacije hrvatske kulture, a nastalo u suradnji hrvatskih kulturnih zajednica iz Mainza, Neu-Isenburga, Offenbacha i Wiesbadena postignut načelnji dogovor o organizaciji i suradnji na provedbi jednog *Hrvatskog tjedna* u 2017. godini.

Ivica Košak

РЕЧ
RIJEĆ
БРД
REČ

¹ Birkenfellner, Gerhard (1975) Glagolitische und kyrillische Handschriften in Österreich

DER INTERNATIONALE TAG DER KRAWATTE

Oder der Kroaten neue Kleider

Den Entwurf (**B8-0544/2015**) einer Entschließung des Europäischen Parlaments zu folge würde der 18. Oktober als der **Internationale Tag der Krawatte** ausgerufen. Es geschah in der Erwägung, dass die Europa als die Wiege der Krawatte zu erkennlich zu bezeichnen, denn im 17. Jahrhundert durch kroatische Kavallerie in Europa Verbreitung fand, und dass König Ludwig XIII. von Frankreich 1643 ein Regiment mit dem Namen „Royal-Croates“ aufstellen ließ, dass unter Ludwig XIV. in „Royal-Cravates“ umbenannt wurde. Wirtschaftskrise, Massenarbeitslosigkeit, Flüchtlingsdramen – die jüngste EU –Mitglied - die Republik Kroatien keine hat größere Sorgen als in einem Antrag, dass die zwölf (vorwiegend kroatische) Abgeordnete forderten: Schaffung eines "Tags der Krawatte"! Damit solle "ein solch vornehmer Bekleidungsgegenstand als Teil des europäischen kulturellen Erbes, der europäischen Identität" anerkannt werden, so die Begründung. Europa sei "die Wiege der Krawatte, die im 17. Jahrhundert durch kroatische Kavallerie Verbreitung fand, mit der Zeit zu einem unverzichtbaren Bekleidungsgegenstand geworden ist und allmählich die ganze Welt erobert hat".

Und obwohl die Krawatte oder der Schlips in heutiger Form erst 20. Jahrhundert ein fester Bestandteil in der Mode etabliert

wurde, können wir bereits in der Zeit der Hochkultur der Ägypter die Frühformen der Krawatte erkennen. Auch die chinesischen Soldaten im 3. Jahrhundert vor Christus trugen bereits eine Art Schlips. Als ein mehrzweck Halstuch war der Vorgänger der Schlips ein fester Bestandteil auch in der osmanischen Armee. Als ein Rationstragebeutel und als Verband

Ivo Čenković: *Crovata*, 2011.
werde er praktischerweise um Halst gebunden getragen. Von 85 Arten, wie man die Krawatte heute bindet ist der Winsdor-Knoten die weit verbreitete. Der aber, stammt aus Amerika!

Der Kroaten neue Kleider

Der ehemalige Präsident der Kroatischen Republik, Herr **Stipe Mesić**, äußerte in seiner Laudatio an den Karlspreisträger im

Jahre 2007, den Außenbeauftragten der Europäischen Union, Herm Javier Solana in Aachen Folgendes: *Wir sollen selbstkritisch werden, damit wir ehrlich miteinander umgehen können.* Damit dies möglich ist, müssen wir viele Seiten des langen nationalen Werdegangs der einzelnen Völker betrachten. Für mich persönlich steht da natürlich zuerst die eigene, d.h. die kroatischen Geschichte in Europa und insbesondere im deutschsprachigen Raum im Vordergrund als ein gutes Beispiel für Integration.

An dieser Stelle möchte ich an die dunklen Zeiten erinnern, als die Kroaten nicht als Gäste hier zu Lande, sondern als *die Wilden* im Dreißigjährigen Krieg angesehen wurden. Die *Wilden Kroaten*, so nannte vor 350 Jahren der Buchautor Grimmelshausen in seinem Roman *Simplicissimus* die kroatische Reitermiliz, die in der kaiserlichen Armee des Dreißigjährigen Krieges diente.

Mehrere deutsche Städte, darunter Heidelberg, Marburg und Kaiserslautern, wurden durch diese kroatische Reitermiliz verwüstet, die dort mordete und brandschatzte. Es waren diese, wie es der österreichischer Historiker Rudolph Kiszlyng in seinem Buch, *Die Kroaten* aus dem Jahre 1956 beschrieb, *à la Turca* verkleideten kroatischen Kämpfer, die Angst und Schrecken verbreiteten.

Doch zu diesem Erbe gehört noch mehr: Die Kultur. Die kroatischen Veteranen aus diversen deutschen Kriegen brachten europäisches Kulturgut und die Aufklärung in ihre Heimat mit.

Einer von ihnen war der Hauptmann **Matija Antun Reljković** (1732-1798), der die Bildung eines einheitlichen kroatischen Volkes anstrehte, eine kroatische Grammatik schrieb, ein Lehrbuch zur Schafzucht verfasste und klassische Fabeln (eines der wichtigsten Genres der um Volksbildung bemühten Aufklärung) ins Kroatische übersetzte. Sein literarisches Hauptwerk ist das Lehrgedicht in mehreren Gesängen „*Satir iliti dijji čovik*“ (**Satyr, oder der wilde Mann**), das 1762 erschien und seine slawonischen Landsleute dazu aufrief, unnütze Volksbräuchen (die durch die Türkenherrschaft(sic!) beeinflusst seien) aufzugeben.

Er spielte darauf an, dass der Tanz **Kolo** getanzt wurde, auf spezielle Hochzeitsgelage und vieles mehr. Stattdessen sollten sie sich nützlicheren und sinnvoller Dingen widmen. Ausgerechnet diese **Kolo**, die Reljković, inspiriert durch die Kultur der Deutschen abschaffen wollte, ernannte die UNESCO im Jahr 2010 zum Weltkulturerbe. So sieht man, dass sich die Meinungen über gewisse Bräuche im Lauf der Zeit durchaus ändern können. Das Halstuch der *à la Turca Armada* wurde später zu einem weltweit akzeptierten Kleidungsstück. Es ist eben ein europäischer Werdegang der Krawatte geworden. Ein Kleidungsstück, das gesellschaftlichen Rang und Ruhm erlangte. Doch als die Kroaten es erstmals trugen, war es ein von der Ausenwelt negativ bewertetes Merkmal.

Es gibt, wie Sie sehen, viele interessante Ereignisse in der gemeinsameurpäisch-kroatischen Geschichte. Wussten sie z.B.,

dass einer der Kommandanten der o.g. kroatischen Krieger, Graf **Fran Krsto Frankopan**, von dem deutschen Kaiser des *Heiligen Römischen (Europäischen?) Reichs*, **Leopold I.** 1671 in Wien enthauptet wurde. Das ihm zur Last gelegte Verbrechen war, das Verlangen nach einem *unabhängigen Staat Kroatien*. Auch hier sieht man wieder, wie sich die Dinge im Laufe der Zeit ändern können: Einst schlug man den Kroaten die Köpfe ab, um einen souveränen kroatischen Staat zu verhindern, 320 Jahre später unterstützte man sie in diesem Ansinnen.

Dass es keine Selbstverständlichkeit ist, dass die Kroaten und die anderen Europäer, ihre Staaten und Völker, eine Gemeinschaft bilden, haben wir schon bei diesem kleinen Blick in die gemeinsame Geschichte verstehen können. Und so wird uns bewusst, wie sehr die weiteren Anstrengungen aller Völker gefragt bleiben werden. Gefragt und gefordert, um nicht zu vergessen, welche gemeinsame Geschichte hinter uns liegt. Gefragt und gefordert, um zu verstehen, wie aus dieser gemeinsamen Geschichte eine Gemeinschaft entstehen konnte.

Eine gemeinsame Anstrengung ist gefragt und gefordert um zu verstehen, wie aus den einst als *Wild* betitelten Kroaten Freunde, Teile einer Familie und geschätzte Nachbarn, sowohl auf persönlicher, als auch auf staatlicher Ebene, werden konnten.

Ivica Košak

Vaša hrana neka bude lijek,
a vaš lijek neka bude hrana.
Paracelsus 15./16. St.

O znanosti, medicini i Hrvatskoj

Frankfurt na Majni, 18. svibnja 2016. Godine profesor, dr. Ivan Đikić, poznati hrvatski liječnik, biokemičar, molekularni biolog i dobitnik brojnih prestižnih nagrada govorio je u *PresseClubu* u Frankfurtu. Predavanje *O znanosti, medicini i Hrvatskoj* održano je u organizaciji *Generalnog konzulata RH iz Frankfurt-a* i uz medijsko pokroviteljstvo mjeseca Fenix i Večernjeg lista. Bila je to prilika i za razgovor za *Riječ* – časopis *Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu*. Opširni intervj u slijedi u sljedećem, 50-tom broju časopisa *Riječ*, a ovdje preliminarno donosimo kratku bilješku o autoru i predavanju.

Generalni konzulat RH u Frankfurtu organizirao je tribinu s nastupom prof. dr. Ivana Đikića, jednog od najuglednijih i u svijetu izuzetno cijenjenog biologa. Ivan Đikić rođen je u Zagrebu gdje je završio medicinski fakultet. Doktorirao je iz područja molekularne biologije, a znanstveno se usavršavao u Sjedinjenim Američkim Državama na Sveučilištu New York. Na institutu Ludwig za istraživanje raka u Uppsalu/Kr. Švedska bio je voditelj skupine istraživača. Imenovan je 2003. Godine profesorom biokemije na Medicinskom fakultetu Sveučilišta Goethe u Frankfurtu. Đikić je jedan od najmlađih članova Europske organizacije za molekularnu biologiju (EMBO).

Dikić je od 2009. godine direktor Buchman Instituta na Medicinskom fakultetu u Frankfurtu u kojem trenutno radi oko 150 znanstvenika. Prof. Đikić za svoj rad višestruko je nagradiven najprestižnijim nagradama, među kojima se posebno ističu priznanja Američke udruge za istraživanje raka (AACR) i Europskog udruženja za istraživanje raka (EACR) udruge za rak, nagrade Hans Krebs 2010. te William C. Rose 2013. Zatim dobitnik je najprestižnije njemačke znanstvene nagrade Gottfried Wilhelm Leibniz za 2013. godinu, priopćila je Njemačka istraživačka zaklada (DFG) koja dodjeljuje priznanje. Ta se nagrada dodjeljuje za znanstveni doprinos i služi kao poticaj za daljnja istraživanja. Ivan Đikić nagrađen je za svoja istraživanja tumora, posebice proteina ubiquitinu, s 2,5 milijuna eura, što je bila najveća novčana znanstvena nagrada u svijetu.¹ Ivan Đikić je naime kao voditelj grupe za molekularnu signalizaciju Instituta za biokemijsku Sveučilišta Goethe otkrio mehanizam kojim se stanice ljudskog organizma brane od razvoja karcinoma. Prof. Werner Müller-Esterl, predsjednik Sveučilišta Goethe, izjavio je kako dr. Dikić za njega predstavlja idealnog znanstvenika koji s entuzijazmom i neiscrpnom energijom pristupa znanosti i podučavanju studenata: - Osobito mi se sviđa njegova kreativnost, konceptualno razmišljanje i originalna vizija vođenja instituta i projekata u znanosti.

¹ Hrvatski znanstvenik, Ivan Đikić dobio nagradu „Gottfried Wilhelm Leibniz“ za 2013. godinu, Riječ br. 43, str. 28, HKZ-Wi, Wiesbaden 2013.

BB RIJEČ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

Sigurno, jako pozitivno je to što se hrvatska diplomacija odlučila promicati znanost, a ujedno i lik i djelo poznatog i priznatog hrvatskog znanstvenika, ali moramo se zapitati koliko je u hrvatskom društvu do sada učinjeno da se svjetski priznati stručnjaci poput Đikića angažiraju za korist cijelokupnog hrvatskog društva?²

Od svog dolaska u Frankfurt, Ivan Đikić se stavlja na raspolaganje hrvatskoj zajednici kao dobar primjer poticaja za brži i kvalitetniji razvoj koji priželjkujemo u hrvatskom društvu.³

I dok se Đikićev istraživački rad prepoznaže širom svijeta neki će se u hrvatskom društvu prisjetiti kako HAZU prije nekoliko godina slavnog prof. dr. Ivica Đikića nije izabrala za svojeg dopisnog člana, a što je i danas posebno neshvatljivo ne samo Nijemcima, kao i sama činjenica da je prof. Đikić tada bio više citiran nego svih 18 hrvatskih akademika medicinskog razreda HAZU-a. Mnogi se pitaju, kako će se hrvatsko društvo koje teži unaprijeđenju znanosti u budućnosti odnositi naspram ovakvih svjetskih znanstvenika i da li će im se i dalje na jedan način zatvarati vrata u domovini, ili će se naša zemlja s njima ponositi. Puno toga, ovisi o našoj politici koja je ovim diplomatskim iskorakom u Frankfurtu pokazala spremnost i volju. A da to nije dovoljno, ukazuju rezovi u prijedlogu proračuna RII za 2016. godinu u kojem su izdvajanja za *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta*, umjesto da su se povećala, smanjila za 158 milijuna kuna! Protiv takvih rezova u

² Velika većina naših uspješnih ljudi iz dijaspora nema nikakvu perspektivu u Hrvatskoj. Oni su vani postali uspješni zbog svoga rada, znanja, pameti, jednostavno zbog svojih ljudskih vrijednosti i vlastite sposobnosti. U Hrvatskoj još uvijek uspijevaju „podobni“.

HDZ/ov saborski zastupnik Ivan Šuker bio je gost stranačkog ogranka u Frankfurtu, gdje je okupljenima govorio o lijepoj budućnosti koja očekuje Hrvatsku ako HDZ ponovno osvoji vlast. Odgovarajući na novinarska pitanja u Njemačkoj, očito svjestan da je dalje od očiju domaće javnosti, govorio je paušalno pa je, na tvrdnju da je hrvatsko društvo zatvoreno za uspješne hrvatske stručnjake iz iseljeništva, bivši ministar financija ustvrdio kako se intelektualci poput prof. dr. Ivana Đikića, prof. dr. Davora Pavune te dr. Siniše Kušića „*nisu spremni nositi s konkurencijom na hrvatskoj sceni*“. Na pitanje kako komentira činjenicu da prof. dr. Đikić nije izabran za stalnog člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Šuker je odgovorio: – *Ma dajte, molim vas, nemojte s takvim pitanjima. Pa kome je zapravo u ovom trenutku Ivan Đikić tako potreban u Hrvatskoj? Naši ljudi muku muče s drugim stvarima, s preživljavanjem, da bi se sada mogli baviti jednim Đikićem. Evo, prošetajte malim hrvatskim mjestima pa ih pitajte za tu temu i vidjet ćete da će vam svatko reći da im je važniji neki sitni seoski lola ili zanatlja od nekog Đikića.* U Slobodnoj Dalmaciji od 11.02.2013. preuzeto s portalata: <http://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/193487/suker-brilijirao-u-frankfurtu-sto-ce-hrvatskoj-dr-ikic-vazniji-je-neki-seoski-lola>

³ Ivan Đikić, Poziv na kongres Svjetske udruge hrvatskih liječnika, Glasnik društva AMAC-D, Frankfurt, 2004. str. 52.

BB RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

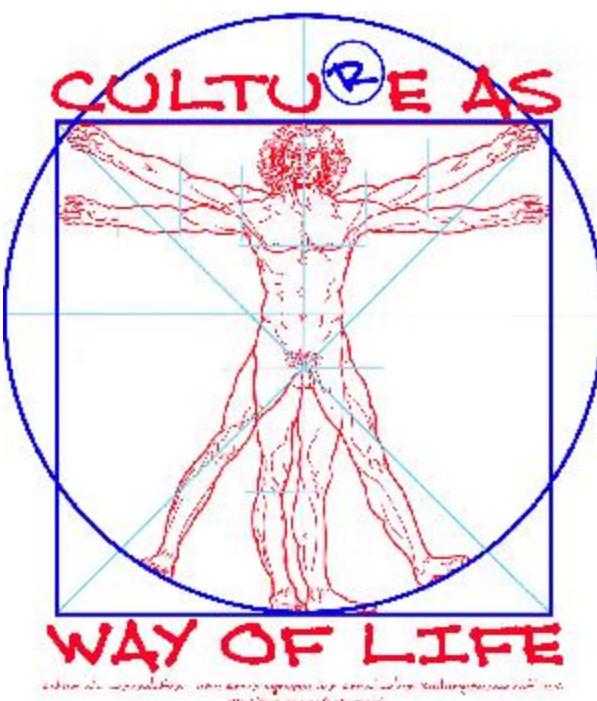
hrvatskom školstvu i znanosti pokrenuta je na inicijativu profesora Đikića peticija u kojoj se traži da se obrazovanje i znanost uvrste u prioritete hrvatskog društva.⁴

Država mora ulagati u mlađe znanstvenike. Mladi ljudi imaju novo znanje, igraju se tehnikom koja je također potrebna za znanost. Kad se to spoji, nastaju nevjerojatne svari. Na Institutu u Frankfurtu redovito dajemo stipendije mladim talentiranim Hrvatima. Stipendije im dajemo uglavnom na tri do šest mjeseci, jer želimo da se nakon toga vrati u Hrvatsku, kazao je dr. Đikić ističući kako su svi koji su do sada bili u Frankfurtu iskazali su veliki talent, bili su inteligentni, ali i nesigurni u svoje znanje. Ne usude se reći ono što znaju, misle da njemački kolege znaju puno više, a zapravo oni znaju više. Nakon što provedu određeno vrijeme na našem Institutu, oni se žele vratiti kući, te primijeniti stečeno znanje i iskustvo u domovini. Ali nitko ih u Hrvatskoj više ne želi jer su im prevelika konkurenca ili ne žele raditi na način kakovitih mladih ljudi donose u Hrvatsku – dodao je prof. Đikić napominjući kako - Hrvatska ima jako puno talentiranih mladih znanstvenika, ali kako ih politika "ubija" jer ne ulažu u njih.

On je zatim u svom predavanju ukazao na nastavak negativnog trenda iseljavanje mladih stručnjaka iz Hrvatske, što je ocijenio vrlo štetnim procesom za narod i državn. Govoreći o o svojoj društvenoj ulozi, dr. Đikić je kazao kako on kao znanstvenik ne može biti i političar, te da je njegovo mjesto u laboratoriju, a ne pred kamerama, ali očekuje od političara da pokažu shih i zanimanje za ocijene i procijene koje dolaze iz kruga znanstvenika.

Kao gosti Frankfurtske tribine iz Wiesbadena su na predavanje došli predstavnici Radne grupe za samopomoć, Kultur als Lebenshilfe⁵ s pozivom na tradicionalnu proljetnu šetnju Hrvatske kulturne zajednice u Wiesbadenu u subotu 4. lipnja 2016. godine.

U organizaciji grupe za samo-pomoć **Hrvatske kulturne zajednice**, a koja je i od nedavno i **Ogranak Matice hrvatske u Wiesbadenu** pozivamo članove i prijatelje da u šetnji kroz botanički vrt upoznaju neko od klasičnih ljekovitih trava, mnogima sigurno poznate, ali i one biljke o kojima se malo zna, iako ih posvuda susrećemo i često promatramo kao korov. Od 1986. godine je na 5500 četvornih metara za građanstvo u Wiesbadenu otvoren botanički vrt s više od 250 biljnih vrsta. Veliki broj tih biljaka koristi se i danas u terapeutске svrhe. Pored toga tu, na relativno maloj površini, nalazimo i brojno kozmetičko te začinsko bilje. Izlet radne grupe za samopomoć je nastavak i dopuna predavanja od 13. siječnja 2011. godine, na kojem je ljekarnik Dr. Asghar Fassihi referirao na temu: MIGRACIJA I ZDRAVLJE.⁶

Ivica Košak

⁴ <https://www.change.org/p/zahtjev-vladi-i-saboru-pretvorite-znanost-i-obrazovanje-iz-gubitnika-u-dobitnike>

⁵ <http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/haupt.html>

⁶ <http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/aktivitaeten/apothekergarten.html>

Redakcija *RIJEČ* otvorena je za dijalog i probleme svakodnevnog života u iseljeništvu, njegovim uzrocima i posljedicama za pojedinca. Iako migracija ima prvenstvo uzroke jedne društvene i/ili gospodarske krize, ona otvara nove mogućnosti i donosi šanse osobnog napretka. U sljedećem prilogu donosimo na jednoj strani poveznice prema objavljenim radovima u *RIJEĆ*, a na drugoj strani stavove dvoju znanstvenice s kojima naša redakcija surađuje. To je docentica sa Sveučilišta u Siegenu, dr. sc. Marijana Erstić i dr. sc. Nina Mažar, profesorica na Sveučilištu u Torontu. Virtualni razgovor na temu društva, znanosti i iseljeništva obavljen je zahvaljujući elektroničkoj komunikaciji, a nastao je kao nastavak sučeljavanja s izazovima vremena prikazanim na javnoj tribini s prof. dr. sc. Ivanom Đukićem, profesorom na Sveučilištu u Frankfurtu (vidi članak *Hrvatska, Znanost, medicina i migracija* u ovom broju *RIJEĆ*).

ZNANOST, ŠKOLA I MIGRACIJA

Razgovor s Marijanom Erstić i Ninom Mažar

Poslije državnog bankrota koji je Kraljevina Danska doživjela poslije rata s Engleskom 1813. god. jedino je budžet za školstvo povećan. Nakon protesta više ministara, kralj Christian VIII je uzvratio: "Siromašni smo i jadni. Ako sada postanemo i bedasti, možemo se oprostiti od ideje postojati kao država."¹

RIJEČ: Republika Hrvatska za znanost izdvaja svega 0,02 posto proračuna (dr. Željko Reiner, 2015).² Kako postati izvrstan, ako se ima u vidu da razvijene EU države za znanstvena istraživanja izdvajaju preko tri posto BDP-a?

Nina Mažar: Spontano bih rekla: Da, ulaganje u istraživanje i razvoj je bez sumnje izuzetno važno za budući rast i blagostanje svake zemlje. Bez istraživanja i razvoja nema inovacija, a inovacije su ključ gospodarske konkurenčnosti i tehnoloških dostignuća koja poboljšavaju naše živote. Osim toga, temeljna istraživanja su kritična u poticanju rasta visokokvalificiranih radnih mesta, te stvaranje novih industrija i zapošljavanja.

Međutim, u izvješću Odjela za međunarodni razvoj Ujedinjenog kraljevstva, objavljenom 2014. godine vrlo lijepo analizira dokaze koji nas podsjećaju na nešto što smo skloni zaboraviti: Činjenica jest: - ulaganje istraživačke aktivnosti može dovesti do utjecaja na razvoj. Međutim,

istraživanje nije panacea (*lječ za svaku bolest, op. pr.*); *Ulaganja u neke istraživačke projekte dovesti će do velikih razvojnih postignuća, dok će ulaganja u neke druge aktivnosti imati slabe ili nikakve rezultate. Dakle, ne radi se samo visini ulaganja što je bitno, nego i u što je novac uložen. Međutim, kako je procentualni iznos koji Hrvatska može ulagati ograničen, država treba biti djelovati pametno i odgovorno u odnosu na ono u što se ulažu novčana sredstva, a političke odluke o tome treba temeljiti na dokazima. Osim toga, ulaganja u javna istraživanja nije jedina opcija. I neformalna akademска suradnja s industrijom može biti ekonomski važna.*³

Marijana Erstić: *Ulaganja u obrazovanje i u znanost su bitna. Jedno je vrijeme postojala krilatka o Hrvatskoj kao zemlji znanja, nadam se da se na tome i nadalje radi. No poznavajući rad kolega u Hrvatskoj rekla bih da su bitne i domaćatost i znanstvena sposobnost. One su nerijetko bitne i u zemljama sa velikim BDP-om.*

U Republici Hrvatskoj je 2006. godina posvećena izumitelju Nikoli Tesli (1856.-1943.) i znanstveniku Vladimиру Prelugu (1906.-1998.). Obojica su postigli svjetsku slavu izvan domovine i time dijelili stoljetnu sudbinu iseljenih Hrvata u svijetu. I dok je

nobelovac, profesor Prelog ostao u sjećanju maloma broju znanstvenika s specifičnoga područja, Nikola Tesla nije izgubio na popularnosti u širokom sloju pčanstva. Razlog za to nije samo u praktičnoj naravi Teslinih otkrića nego i njegov nastup u javnosti. Tesla je već na početku svoje karijere u Sjedinjenim Američkim Državama znao iskoristiti moć novih snova u javnosti.⁴

RIJEČ: Treba li suvremeni znanstvenik opravdati danas svoj rad ne samo prema nositeljima novčane potpore nego i javnom radu?

Nina Mažar: To je važno pitanje. Vjerujem kako istraživači i institucije visokog školstva, posebice one koje su javne ili koji primaju javna sredstava, imaju odgovornost da akumulirano znanje i otkrića učine dostupnim u javnosti, i to na način da unaprijedi informiranje zakonodavnih tijela i / ili izvršne prakse za unapređenje društvenog blagostanja (pod pretpostavkom da se istraživanje odnosi na predmet, jer ne spada sve u kategoriju unapređenja društvenog blagostanja). Međutim, također je važno kod objavljivanja nekog saznanja, objasniti kako se ne bi trebalo pojedinačni rezultat precjenjivati, sve dok se oni ne ponove ili potvrde u više studija. Osim toga, komunikacija u javnosti se treba provoditi tako da se izbjegnu mogući izvori nesporazuma, a isprav-

¹ Ivica Košak, Škola kao poduzetnik, časopis Riječ broj 23, HKZ Wi Wiesbaden 1999.

² <http://www.hrvatskifokus.hr/index.php/znanost/14242-sramotno-jeda-se-za-znanost-izdvaja-svega-0-02-posto-bdp-a> Preuzeto 12.05.2016.

³ The findings and views expressed by Nina Mažar in this interview do not necessarily reflect the views of the World Bank or its executive directors.

⁴ Ivica Košak, Znanstveni doprinos gospodarskim strukturama izvan domovine. Žbuk: Hrvatske matice iseljenika Zagreb, 2007. Str. 321-330.

nost i uravnoteženost obavljanje bude vrhunská. Istraživači / ustanove mogu djelomično sami kontrolirati, oni to ne mogu učiniti u cijelosti. Za udarnu vijest u medijima se u pravilu ne traže potvrde istraživača, točnost njihove tvrdnje oni tek trebaju širiti i dijeliti, primjerice, u verziji teksta prije ispisa znanstvenoga rada. U određenoj mjeri, ta je osobna odluka istraživača. Iskorak u javnost ili medije često povećava popularnost istraživača, to mu pomaže izgraditi ugled i otvara vrata za nove unosne ili zanimljive mogućnosti, kao što je savjetovanje poduzeća ili pisanja popularnih knjiga. No, takve aktivnosti također oduzimaju vrijeme potrebno za temeljna istraživanja.

Primjenjena znanost u poduzetništvu jedan je od ključnih preduvjeta za uspješno poslovanje.

U knjizi Inovativno poduzetništvo u Hrvatskoj⁵ predstavljena je analiza poslovanja malih poduzeća i njihova usmjerenost prema primjeni inovativnih produkata u proizvodnji. Put od otkrića ili inovacije do proizvoda, koji može izdržati pritisak konkurenkcije na tržištu, nije samo mukotrpan nego i skup. Visoku cijenu kreacije novoga proizvoda mogu si dopustiti tek velika poduzeća s dovoljnom zalihom vlastita kapitala. Nasuprot tome, mala i srednja poduzeća, koja su nastala upravo iz želje prenalazača da ostvari svoju inovaciju, su u pravilu bez vlastita kapitala.

RIJEČ: Mediteranski institut za istraživanje života "renesansni" je projekt, znanstveni i socijalni eksperiment, jedini takve vrste u Hrvatskoj.⁶ Koje rezultate i perspektivu može, treba ili bi mogla imati takva međunarodna instancija znanosti? Tko je u Hrvatskoj zainteresiran za rad takve institucije?

Marijana Erstić: Znanost niti je dogma, niti bi trebala postojati isključivo unutar jedne nacionalne zajednice. Mislim da su to uloga i bit jednog

ravnog instituta, koji na značajan i lijep način potiče na dijalog.

Znanje, a još manje ljubav prema znanju se ne može oktirovati. Rezultati studije PISA za Njemačku pokazuju kako djeca migranata zaostaju u savladavanju školskog znanja. Nerasumljiva ali samodopadna reakcija koja se čestu u hrvatskim "intelektualnim" krugovima čuje – te negativne pojave koja pogoda tursku ili djecu iz zemalja trećeg svijeta – nije točna. Broj maturanata i studenata hrvatskog porijekla u migraciji, a koji se žele posvetiti akademskom zvanju je ispod prosjeka u R. Hrvatskoj.

RIJEČ: Iz toga slijedi pitanje-ponuda: Povratak u domovinu kao prilika za stručno obrazovanje?

Marijana Erstić: Mislim da je u interesu Hrvatske, ali i Hrvata u Njemačkoj, znanje prihvatiti kao jedan od najvećih kapitala. Na tome se i radi. Tako je npr. u Veleposlanstvu Republike Hrvatske u Berlinu 24. 06. ove godine ogranicirana dodjela nagrada najboljim apsolventima njemačkih sveučilišta, koji su svoje završne radove pisali na teme iz hrvatske kulture i društva. To bi se moralo nastaviti. Jer kapital nisu samo materijalna dobra, već i znanje, kritičan duh, program prosvjetiteljstva, koji još nigdje, pa tako ni u Hrvatskoj, nije i ne može biti završen. Mladim ljudima treba pokazati da se cijene njihov rad i trud.

le zemlji čija se gospodarski potencijal može usporediti sa Republikom Hrvatskom (nasilna retardacija društva kroz nedaleku rata, viska stopa migracije, nepostajanje vlastitih resursa) nije nepoznata Nijemcima. U proljeće 1999. godine upoznao sam studenta njemačkog podrijetla na visokoj školi u finskoj pokrajini Nordkarelien. Nijemac sa završenim vodoinstalaterskim (!) zanatom. Tek kao apsolvent solidne finske visokoškolske ustanove ima taj mladi stručnjak šansu i na njemačkom tržištu rada. Besmislenost razvoja u domaćim, hrvatskim okvirima acrtava gotovo istovjetno poznanstvo sa

nastavnikom (profesor DIF-a iz Zagreba) koji je napustio nastavničko zvanje da bi u Velikoj Gorici položio majstorski ispit, a koji mu je omogućio da radi (unosnije) kao vodoinstalater!⁷

RIJEČ: Za razliku od Republike Hrvatske, Finska planira 60% mладог naraštaja osposobiti za visokoškolsku nastavu. Može li su u izazovu globalizacije oduprijeti školskim sustavom iz 19. stoljeća u kojem se vulgarna zagovara prema narodnoj: Ja gospod, ti gospod, a tko bu polje kopal?

Nina Mažar: Naravno da je važno osigurati radnu snagu u širokom rasponu koja može zadovoljiti potražnju na tržištu. Znači, raznolik skup poslova, uključujući poljo-privrednike, vodoinstalatere, itd. Ali moramo biti realni i uzeti u obzir ono što se događa u svijetu. To nije samo globalizam nego i napredak u realiziranju umjetne inteligencije i robotike, ili općenitije, tehnologije koje ukazuju na to da će u vrlo bliskoj budućnosti neke poslove, koje trenutno obavljaju radnici u plavoj kuti (npr. vodoinstalater) i odjelu (npr. čino-vnik) biti preuzeti od strane robota ili digitalnih pomagala (mislim na upravljač u domaćinstvu koje nije samo pametan regulator grijanja, nego može, ili će uskoro biti u mogućnosti inteligentno upravljanje LED-žaruljama, zatključavanje vrata, ili biti u interakciji s njima). Postojeće društvene strukture, a posebno obrazovne ustanove, trebaju adekvatno osposobiti ljudi za vještine koje će biti potrebne na tržištu rada u budućnosti, a većina od tih radnih mjesteta trebati će više razine razmišljanja i znanja usmjerena prvenstveno na sposobnost rješavanja problema. Vjerujem kako će i dalje postojati prostor za radna mjestra koja zahtijevaju fizički rad, ali i ti će se posloviti također promijeniti i više usredotočiti na mali zanatski ili obrtnički način proizvodnje. Neke od tih vještina (na primjer, projektiranje s 3-D pisačem, programiranje) mogu se naučiti već u nižim

⁵ Claudia Grmec i dr. Siniša Kušić, Inovativno poduzetništvo u Hrvatskoj, Nomos Verlag, Baden Baden 2005.

⁶ <http://www.medils.hr/> Preuzeto 12.05.2016.

BB RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

školskim razredima, ako zamjene sadašnje učenje nečeg što više neće biti potrebno (tablice napamet). Dakle, po mojem sudu, tu se ne radi toliko o razini i pravilnom odnosu u obrazovanju, koliko o tome što i kada se koje vještine podučavaju učenici (nakon svega, mala djeca već mogu shvatiti mnogo komplikiranije stvari nego što se sada uči u vrtiću ili osnovnoj školi).

Marijana Erstić: Naobrazbaj tjelesni posao se danas ne moraju zajednički isključivati i negirati. Osobito u sklopu društveno-humanističkih studija i znanosti često se moraju pronaći neki drugi, novi putevi. Jer cilj takvih studija i nije sposobljavanje za neki određen posao i struku, nego osobno usavršavanje, usavršavanje jezičnih sposobnosti i kulturnog obzora. Što će netko tim znanjem započeti, ovisi o okolnostima, ali i o osobi samoj.

Prema izvješću Svjetskog gospodarskog foruma⁸ za uspješnost gospodarstva SAD-a navode se dva razloga: 1. jeftin riskantan kapital za nove tehnologije ili proizvode i 2. uspješna suradnja američkog gospodarstva sa sveučilišnim i znanstvenim centrima.

RIJEĆ: Postoji i treći put, naime japanski ekonomski stručnjaci ističu kako je njihov gospodarski uspjeh zasnovan na participaciji svih zaposlenih čiji se doprinos jednako vrednuje. S onu stranu privilegiranosti kroz podobnost i sve druge vrste nepotizma, kako vratiti moralnu kategoriju u stvaranje društvenih dobra u uvjetima liberalnog kapitalizma?

Nina Mažar: Nekoliko novih start-up i nove generacije tvrtki u SAD-u i Kanadi ovih dana pokušavaju stvoriti kulturu u kojoj se uspjeh slavio, a greške i propusti nisu kažnjavali ili izvrigli ruglu, ali se zato o njima konstruktivno raspravljalio te prihvatile kao važnu lekciju, svatko se tretira objektivno, osjeća vrijednim, može preuzeti odgovornost, odgovoran jest i ima relativno osnovnu kontrolu nad

⁸ Weltwirtschaftsforum (WEF): «Global Competitiveness Report 2002-2003. citirano u Glasniku AMAC-D broj 7, Frankfurt 2004.

svojim radnim vremenom. Ideja vodila je bila da će to povećati zadovoljstvo zaposlenika i identifikaciju s tvrtkom, a što će dovesti do bolje proizvodnje i radnog moralu. Na primjer, u Googlu ne postoji pravila za odijevanje. Visoko kvalitetna hrana nudi se besplatno. Uredski prostor je su opremljene tako da potiču stvaralački rad dostupne su svima, a zaposlenici su slobodni da postotak radnog vremena posvete onom zanimanju koje samo izaberu ili da se posvete volontiranju. Tvrte počinju shvaćati kako bitan dio nastojanja da se poveća radni moral jest duhovna izgradnja, nastojanje da se poveća raznolikost ili barem smanje predrasude skrivajući imena podnositelja zamolbi tako da se izostavlja sve što bi moglo otkriti spol ili nacionalnost podnositelja zahtjeva (za razliku od Europe, u Sjevernoj Americi nije standard prilžiti osobnu sliku uz biografiju). Ono što je najvažnije, rukovodstvo mora biti transparentno i biti uzor tako da žive po vrijednostima koje propovijedaju. Komunicirati se mora otvoreno, transparentno, kao i biti što više nepristran. Puno poduzeća povećava radni moral tako da nudi vlasništvo tvrtke zaposlenicima. Signalizira se poštjenje, istinska briga za zaposlenike i što je bitno s najvećim mogućem poticanjem.

Suradnja hrvatskog gospodarstva s domaćim sveučilišnim i znanstvenim centrima ima mnoštvo nepremostivih problema. Jedna je od bolnih točaka odljev mladih stručnjaka u inozemstvo. Prema jednom članku iz New York Timesa, USA primaju patnoć u visini od 8 milijardi \$US putem priliva stranih stručnjaka. 25% su članova US-Akademije znanosti stranci. 16 od 43 američkih Nobelovaca za fiziku i kemiju završili su svoju izobrazbu i zvan USA.^{9,10}

⁹ Gregory Henderson, visoki komesar Instituta za obrazovanje i znanost UN: Milliardensparnis durch Intelligenz-ImportEntwicklungshilfe in Höhe von 16 Milliarden DM haben die USA bisher in Form von zugewanderten Fachkräften aus der übrigen Welt erhalten. Nach der Schließung vor. Gregory Henderson, einem jungen Beamten des Instituts für Ausbildung und Forschung der UN, hat Amerika Ausbildungsinvestitionen dieser Höhe für Ärzte, Wissenschaftler und Ingenieure gespart. Henderson

5 40 do 50 tisuća hrvatskih intelektualaca u dijaspori, "poklonila" je naša domovina, u smislu besplatnog izvoza u razvijene zemlje novčanu protuvrijednost od preko € 6 milijardi.¹¹

RIJEĆ: Je li za promjenu znanstvene paradigme u Republici Hrvatskoj dovoljno pokazati dobru volju (kakva je, bez sumnje izražena u aktu prisupanja EZ)? Ili je potrebna i odlučnost reformirati politički pristup nacionalnim interesima prema globalnim zahtjevima?

Može li se to pitanje razumjeti kao postavku da Hrvatska nema vlastitu znanost, ekonomski je potisнута na sporedni kolosijek gospodarstva Jugoistočne Europe iz prve polovice 20. stoljeća, ali traži pozitivna socijalna rješenje isključivo unutar vlastite nacionalno-povjesne konstrukcije?

Marijana Erstić: Mislim da je odgovor već dobro poznat, ali još uвijek vrijedi: Ponekad je dobro ugledati se na neke susjede, koji su razvili neka dobra praktična rješenja, i prilagoditi ta rješenja svojim okolnostima, bilo da se tu radilo o nastupu na Sajmu knjiga, ili pak o nekim globalnjim pitanjima.

Očekivani duhovni preporod ne samo da je izostao nego polarizacija u društvu zaoštrava vulgarno nametanje ideoloških, a ne racionalnih društvenih rješenja. Zdravstvena skrb kao posebno emotivna praksa (terapija) ima tu posebno mjesto. veröffentlicht seine Zahlen jetzt in einem Leserbrief an die "New York Times". Zehntausende begabter Einwanderer kommen aus Westeuropa und den Entwicklungsländern, erklärte er. Ihr Beitrag zur Volkswirtschaft der USA ist möglicherweise größer als der Gesamtwert der amerikanischen Auslandshilfe seit 1949. 27 Prozent der amerikanischen Krankenhausärzte sowie ein Viertel aller Mitglieder der US-Akademie der Wissenschaften wurden ebenso wenig in den USA ausgebildet wie 16 der 43 amerikanischen Nobelpreisträger in Physik und Chemie. Es ist fast unbekannt, sagte Henderson, dass Amerika vielen entwickelten und unterentwickelten Ländern einen bedeutenden Teil von Wissen und Ausbildung entzieht, um sich damit seinen Platz an der Spitze der Menschheit zu sichern.. PAM
¹⁰ Dipl. Ing Milan Prezelj: Ausbildungskosten: Dipl. Ing ~ 300 000 DM, Dr. Ing. 350 000 DM
¹¹ Prof. Žarko Dolinar: intervju, Večernji list: 13.04.2002.

Ublažavanje patnje je zahtjev na koju ljudska narav odgovara s empatijom. Pa ipak, prema legendarnom znanstveniku iz redova hrvatske migracije, profesoru sociologije na Sveučilištu u Bremenu, dr. Ivanu Iliću, lječnička efikasnost je iluzija: Više ima nesretnih slučajeva u bolnicama nego na ulicama.¹²

Ilić ističe neke temeljne vrijednosti na kojima se mora graditi novi bolji svijet i predlaže:

- demitolizaciju znanosti. Mit o svemoći znanosti i tehnike nužno vodi čovjeka na stranputicu;
- ispravak svagdanjeg govora, koji je iskvaren nominalizmom (npr. mjesto da rade, ljudi se zadovoljavaju izjavom »imam posao»);
- stvaranje novoga konvivijalnog zakonodavstva (disestablishing), jer dosadašnje pogoduje negativnim trendovima starog društva.

RIJEĆ: Jesu li ovo zahtjevni uglednog sociologa realno primjenjivi ili ostaju neka vrste utopije, pa makar i kao kategorički imperativ?

Marijana Erstić: Odgovorila bih samo na opasku o znanosti: Ona, kao što već rekoh, nije i ne smije biti dogma.

U filozofsko literarnom društvu Idsteiner Mittwochsgesellschaft predstavljena je knjiga „Uvod u bihevioralnu ekonomiju“, u izdanju Instituta za društvena istraživanja „Ivo Pilar“ iz Zagreba. Poseban povod za ovaj iskorak u Idsteinu je objavljeni rad doktorice Nine Mažar (6. poglavlje u gore navedenoj knjizi), a koji je predstavljen na susretu povodom Svjetskog dana knjige u organizaciji Hrvatske kulturne zajednice iz Wiesbadena.¹³

RIJEĆ: Bihevioralna znanost obuhvaća analizu ponašanja ljudi. Može li se ono mjeriti?

Nina Mažar: Apsolutno. Akademska istraživanja u psihologiji su puna empirijskih spoznaja o temeljnim pokretačima ljudskog prosuđivanja.

¹² Ivan Ilić. Nérmés médicale, Ed. Scit. Paris, 1975.

¹³ Od amoralnosti u malim količinama nema griznje savjesi, Riječ broj 45/46. Wiesbaden 2014. Str. 18.

odlučivanja i ponašanja (npr. samo-kontrole). Ove spoznaje proizlaze, između ostalog, iz pokusa u kojima su ljudi nasumično podijeljeni u grupe s različitim tretmanima, a gdje se mjeri odgovor na različite pobude (npr. spašavanje, zadovoljavanje, itd.). Takve randomizirane studije predstavljaju jedan od najvažnijih ozbiljnih znanstvenih metoda za pretpostavku ispitivanja i smatra kao zlatni standard za procjenu uzročnosti jedičnih odnosa.

Paradigma „trule jabuke“ koja kvaricijelu kašaru voća je opće prihvaćena. Od amoralnosti u malim količinama nema grižnje savjesi!

RIJEĆ: Pozitivno društveno uređenje zahtjeva efikasniji pristup za smanjivanje amoralnog ponašanja i za to nije dovoljno samo povećavanje kazni ili populistički zahtijevati nužnost ilustracije. Može li se dati racionalan (zakonodavni) odgovor na ovoj empirički sud?

Nina Mažar: Nisam odvjetnik. Sve što mogu reći jest, s obzirom na činjenicu kako je praktički nemoguće osigurati da će se svaki prijestupnik biti uhvaćen i kažnen, moramo pokušati optimirani stavove u granicama onoga što je izvedivo. Kažnjavanje prekršaja je svakako važan aspekt, ali činjenice ukazuju na to da ljudi unatoč tome rade prijestup. Ako baćimo pogled na porezni raskorak (razlika između onoga što bi obveznici trebali platiti i što plaćaju), u pojedinim zemljama on je ogroman. Samo u SAD-u, procjenjuje se da je to gotovo 350 milijardi dolara. To su ogromni troškovi za društvo. Istovremeno znamo kako se većina ljudi brine o moralu i razmišlja o sebi kao poštenima. Ali oni podliježu iskušenju i zaboravljaju vlastiti moralni standard. Podsećajući ih na njihov moralni standard, može se dobiti snažno sredstvo u borbi protiv prijestupa iz slabosti, jer prisiljava ih se, da svjesno rješavaju dilemu između njihovih moralnih vrijednosti i koristi od nemoralnog prijestupa.

Rezultati istraživanja koje ste provedeli (dr. Mažar) u suradnji s profesorom Dan Arielijem tumače kako se pojedinci nose s iskušenjima i zašto se ponašaju amoralno dok istovremeno održavaju pozitivnu sliku o sebi. Ljudski je rješavati iskušenja jednako kao i životne dileme tako da se vara, odnosno ponaša nemoralno. I sve dok se to odvija u okvirima koje smo si ili sami postavili ili preuzeли od pokvarenog okoliša, ostajemo čiste savjesi.

RIJEĆ: Da li nam je uz biofeedback regulativu u osobnom ponašanju potreban i socio-feedback kao nužni korektiv ponašanja. Može li pored legislative koja određuje društvene odnose postojati i ekonomski imperativ poštenja?

Drugim riječima kao poštenje učiniti profitabilnim?

Nina Mažar: Zanimljivo pitanje. Iskrenost, naravno, može biti isplativa, ako su i okolnosti skladu s tim. Ali, kakva to okolina mora biti za poticanje iskrenosti? Ili koja će svojstva okruženja obeshrabriti nepošteno vladanje? Ti nije uvijek izvodivo, ali uzmimo za primjer, porezne prijevare ili korupcije u državnim službama odnosno liječnika traži plaćanje za bolju / bržu uslugu. U mojoj trenutnoj ulozi kao znanstvenica na istraživanju biheviorizma kod Svjetske banke za novi globalni uvid inicijative (GINI) u Washingtonu DC, naišla sam na nedavni projekt Svjetske banke u Albaniji, gdje je u pokušaju suzbijanja korupcije i povećanja povjerenja u državnu vlasti, građani koji su posjetili bolnice i druge vladine uredske, primili SMS poruku, u kojoj su upitani: Da li se od Vas tražilo mito? Ako se to automatizira za svakog građanina, uz vrijeme i mjesto posjete, opunomoćiće ćete organe uprava da djeluju na zahtjev građana. Možete koristiti podatke, pa uz aktivno ime prozvati zaposlenika i/ili poslati podatke na Internet-stranicu vlade. Zamislite takvu primjenu na tržištu privatnih i javno održavanih bolnica, a gdje su bolnice ocjenjuju na temelju njihove razine korupcije i ti podaci su tako dostupni građanima! Građanin može koristiti te informacije kako bi

RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

odlučio gdje želi ići na lječenje u budućnosti. Dakle, relativno poštenu ustanove će vjerojatno doživjeti porast potražnje za njihovim uslugama. Pometno ureden okoliš uz pravila i propise ima presudnu ulogu u tom kontekstu i može služiti stvaranje ekonomskih poticaja za bolje ponašanje.

Wiesbaden, 20. svibnja 2016. godine u restoranu Mauritius¹⁴ s hrvatskom kuhinjom održan je susret Hrvatske kulturne zajednice¹⁵ (HKZ-Wi) i Vijeća stranaca grada Wiesbadena¹⁶ (VS-Wi). Kako je predsjedništvo i HKZ-Wi i VS-Wi ove godine otpočelo svoj rad u novoj legislaturi, ovaj susret je služio upoznavanju i ispitivanju mogućnosti uzajamne suradnje, potpore i organizacije. HKZ-Wi je po svom statutarnom određenju nacionalna zajednica ali otvorena internacionalnoj suradnji i kulturnoj razmjeni. Ivica Košak, predsjednik HKZ-Wi je predstavio četiri razvojna pravca zajednice, koji po sebi nisu odvojeno centralne zadaće društva ali zrcale ne samo interes nego i kompetenciju članova. Centralna tema kulturnog rada predstavlja se kroz portal Kultura dijalog¹⁷. Reprezentativni su nastupi u okviru obilježavanja Svjetskog dana materinskog jezika¹⁸, Svjetskog dana knjige¹⁹, Europskoga tjedna²⁰, kao i nastupi u Interkulturnom tjednu²¹.

RIJEĆ: Uhatoč relativnom uspjehu zavičajne organizacije Hrvatica i Hrvata, hrvatskih državljana u iseljeništvu, opstanak građanskih udruga je ne samo otvoren nego i

¹⁴ <http://www.restaurant-mauritius.de/>

¹⁵ <http://de.hkz-wi.de/>

¹⁶ <http://www.wiesbaden.de/leben-in-wiesbaden/gesellschaft/auslaendische-buerger/content/auslaenderbeirat.php>

¹⁷ <http://www.hkz-wi.de/de.hkz/Literatur%20im%20Dialog/im-dialog.html>

¹⁸ <http://www.hkz-wi.de/naslovna/me%C4%91unarodni-dan-materinskoga-jezika.html>

¹⁹ <http://hkz-wi.de/naslovna/svjetski-dan-knjige-i-autorskih-prava.html>

²⁰ <http://de.hkz-wi.de/home/europawoche.html>

²¹ <http://de.hkz-wi.de/chronik/interkulturelle-woche.html>

upitan. Od 1300 državljana RH u gradu Wiesbadenu, HKZ-Wi okuplja 120-ak suradnika i njihovih članova obitelji. Može li RH učiniti više da se djelovanje građanskih udruga u iseljeništvu poboljša?

Marijana Erstić: Mislim da se hrvatski građani u Njemačkoj i hrvatski konzulati mogu još i više povezati nekim zajedničkim radom na projekti u svrhu promidžbe hrvatske kulture. Postoje i infrastruktura i volja, i dobar duh i kvalificirani ljudi. Zato bi bilo dobro skupljati prijedloge, kako za umreživanje, tako i za projekte, razgovarati o njima i poticati one najbolje na suradnju. Možda bi to mogao biti neki novi put kulturnih zajednica, koje bi se mogle shvatiti kao platforme djelovanja članova. Ideal bi bio i neki Hrvatski kulturni institut u Austriji i/ili u Njemačkoj, po uzoru na one francuske, talijanske, poljske...

Prema iskustvu iz rada, a kojim se civilne hrvatske udruge bave u Njemačkoj, postoji potreba tijesne međunarodne suradnje na polju kulturnoga radi – jer kultura nije samo područje ljudskog djelovanja koje ne može bez državnih poticaja nego da je ona itekako važan ekonomski faktor, ako se to zna prepoznati²² – naveo je Ivica Košak zaključak posjete HKZ-Wi Njemačko-hrvatskoj parlamentarnoj grupi u Bundestagu 2014. godine.

RIJEĆ: Materinski jezik u hrvatskim dopunskim školama i vjerouauk su izgleda jedni primjeri zadovoljavanja potrebe za kulturom hrvatskih građana u iseljeništvu. Što se treba určiniti kako bi naši sugrađani nedišli ulogu zabavljača, folkloruša s egzotičnom kuhinjom nego i ravнопravno sudjelovati u kulturnom životu društva u kojem žive, rade i kako porezni obveznici ispunjavaju građanske dužnosti?

Marijana Erstić: Moje je iskustvo da se projekti, koji su dobro smisljeni i u koje se uloži nešto truda, itekako dobro došli. Kada sam veleposlanika

²² <http://www.hrvatskiglas-berlin.com/?p=141488>

Ranke Vilovića 2015.g. upitala da li bi se moglo osmislitи neke nagrade za apsolente i mlade doktore, nisam bila uvjerenja da će sve uspjeti – no uspjelo je i to na vrlo lijep način. 24.06. ove godine nagrađeno je četvero mlađih nadarenih ljudi hrvatskog podrijetla. Stoga, ukoliko imate ideju, ne sustežite se, kucajte na vrata, neka će se i otvoriti.

Danas oko 500 djece počeda nastavu na materinskom jeziku u Hessenu i Saarlandu, a brojnim aktivnostima želi se privući pozornja i još više hrvatskih mališana u Wiesbadenu i regiji. Hrvatska nastava u organizaciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske uvedena je početkom rujna 2011. u 15 škola u Hessenu. Nastava obuhvaća hrvatski jezik, kao osnovu, te kulturu u širem smislu (temeljne kulturne i povijesne činjenice, zemljopisna obilježja RH, likovnu i glazbenu kulturu, kao i obilježavanje hrvatskih blagdana).

RIJEĆ: Smije li Hrvatska nastava biti samo njega materinskog jezika i zavičajne privrženosti, nego i probudit interesi za izgradnju društva u kojem živi?

Marijana Erstić: Mislim da kulturne zajednice bude to zanimanje i na tome im mnogo hvala. No ne treba zanemariti niti ulogu porodice.

Prije 100 godina u Beču je objavljena knjižica, Doprinos istraživanju staroslavenskih tekstova Evanđelja [Ein Beitrag zur Erforschung der altkirchenslavischen Evangelientexte von Vatroslav Jagić, Wien 1916] profesora dr. Vatroslava Jagića, redovnog profesora na Bečkom sveučilištu i osnivač studija slovistike u Berlinu (1874.).

Tako je Jagićeva Pismohrana za slavensku filologiju [Archiv für slavische Philologie] ostala predmetom zanimanja tek malobrojnih jezikoslovcava, njezina važnosti je ostala trajna vrijednost kulturne baštine svih slavenskih naroda na njemačkom govornom području. U povodu Svjetskog dana knjige i autorskih prava²³, 23. travnja 2016. godine na javnom

²³ http://www.hkz-wi.de/web_hr/Dan_knjiga_2014/index.html

BB RIJEČ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

nastupu HKZ-Wi bilo je predstavljen i Jagićovo istraživanje iz 1916. godine.

RIJEČ: Mogu li lokalne zavičajne zajednice na zadovoljavajući način predstaviti hrvatsku kulturu u iseljeništvu?

Marijana Erstić: Zajednice ulažu veliki trud, a taj trud pokazuje vrlo dobre rezultate, bilo da se radilo o časopisima ili o tribinama. No bitna su i zalaganja pojedinaca.

Indija je 2006. godine bila domaćinom na Sajmu knjige u Frankfurtu. To je bila prilika da se na hrvatskom štandu predstavi pregled hrvatske književnosti u odnosu na indijsku kulturu.

Kulturno povijesne veze naših krajeva s Indijom, ne samo da nisu istražene u svim svajim vidavima već mnogi od tih vidova jedva da su poznati, a neki i nisu. Cilj ovog projekta bio je prikazati odraz kulture Istoka u kulturi Hrvata i Hrvatske. O pojedinim videvima hrvatskih susreta s indijskom pisanom i usmenom tradicijom, a što treba doprinijeti potpunijem sagledavanju i boljem razumijevanju vlastitih nam sastavnica, kako u prošlosti tako i u sadašnjosti i to ne samo sobzirom na Indiju, već i s obzirom na Evropu s kojom u tom pogledu mnogo toga dijelim. U časopisu Riječ broj 47 objavljen je prigodni eseј, časopis je predstavljen na Sajmu knjiga 2015. u Frankfurtu. Od osamostaljenja RH to je prvi takav uradak iz redova iseljeništa.

RIJEČ: Ipak, treba napomenuti kako taj rad nije nastao ni slučajno niti spontano. U opsežnim pripremama sudjelovala je Matica hrvatska iz Zagreba, a promocija je omogućena novčanom potporom Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Iako se tu radi o javnim institucijama i javnom interesu, zabrinjava to što je to u neku ruku jedinstvena pojava. Zašto nemamo slične iskorake hrvatske kulture svakodnevno?

Marijana Erstić: Možda bi se trebalo još bolje umrežiti.

Sedamdeset godina mira u Europi zaslужuje i više od Nobelove nagrade koja je Europskoj zajednici dodijeljena 2012. godine. Ovo priznanje zavređuje dužno poštovanje. Pa ipak kao da se u Hrvatskoj sva pažnja javnosti usmjerila tek na lapidarnu deskočicu pisca kričavih izjava, Richarda Levicka, a koju je o predstojecem učeštu Hrvatske u Europsku objavio američki časopis Forbes.²⁴ To je konzervativni časopis, koji ima jednu jedinu zadaću: svojim čitateljima obećavati bezgranični profit, a nakon toga još veću dobit.

Naivnost hrvatskih promatrača i klaportera ovih vijesti kao da nema granica. Protivnici Europske zajednice su malobrojni u Hrvatskoj. Ali ta manjina je glasna. Ponavljane krilate o prijetnji, kao npr.: - Lisabonski ugovor je štetan za Hrvatsku jer snažno zadire u suverenitet i temeljne ljudske slobode hrvatskih građana postaje bauk koji širi žuta štampa.

RIJEČ: Postoji li dublji razlog za to?

Marijana Erstić: Ideja Europske unije jedna je od prosvjetiteljskih ideja, kojima se europski zapad nakon 2. sv. rata, borio za mir i stanje ravnoteže. Zato i Nobelova nagrada. Nadajmo se da glasne manjine neće postati bučne večine.

U pripremi je broj 50 časopisa Riječ u izdanju Hrvatske kulturne zajednice - ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu. Pa ipak, neizvjesno je da li će se poslije dvadeset i pet godina rada, redakcija časopisa jedne lokalne Zajednice uspjeti održati. U broj 38 iz 2005. godine, Riječ je objavila kako je nobelovac Albert Einstein neumorno, ne štedeći sebe²⁵, podizao

²⁴Croatia in the EU: A Disaster Waiting to Happen,
<http://www.forbes.com/sites/richardlevick/2011/10/27/croatia-in-the-eu-a-disaster-waiting-to-happen/>

²⁵ Pored progona koji su mu prijetili u nacističkoj Njemačkoj, Einsteinu su bili za pet tama, u jeku antikomunističke hysterije, imperijalističke službe CIA i FBI. Dossier uhoda FBI o Einsteinu obuhvaća preko 1800 stranica.

glas protiv nepravde. Albert Einstein i Heinrich Mann objavili su 6. svibnja 1931. prosvjedno pismo u The New York Timesu u kojem od Međunarodne lige za prava čovjeka zahtijevaju da poduzme sve kako bi se zaustavila nekontrolirana vlast Srbinaca, a koja je tada vladala u Kraljevini SHS/Jugoslaviji i bila umiješana u politički atentat na dr. Milana Šufflaya²⁶. Einstein se za svoj članak služio izdanjima časopisa Croatia koji je tiskan u Genovi, a što ukazuje na važnost publicističkog rada hrvatske emigracije.

RIJEČ: Iako digitalna epoha olakšava publicistički rad, broj izdanja hrvatskih autora ne prati taj trend. Zadostaje li hrvatski narod u migraciji na području pisane kulture?

Marijana Erstić: Ne, nipošto. Ali malim obrazovanim ljudima treba pokazati da se štuju njihovo mišljenje i riječ, pa i onda kada to nije u potpunosti suglasno s mišljenjem uredništva. Bitan je dijalog.

Red. []

PREDRIJEĆ
BB RIJEČ

²⁶ Nev York Times, August 23, 1931.

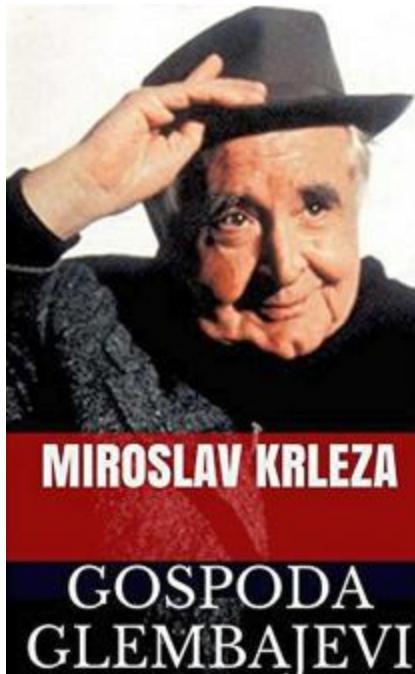
Unter dem Stern von Niedergang und Katastrophe. Die Glembays als die kroatischen Buddenbrooks

Zwei literarische Werke bilden die Grundlage dieser Ausarbeitung: Thomas Manns „Buddenbrooks. Verfall einer Familie“ (1901) und das Drama von Miroslav Krleža „Die Glembays“ (1928).¹ Beide Werke handeln von Patrizierfamilien.

Der Glembay-Zyklus besteht ursprünglich aus den drei Dramen „Die Glembays“, „In Agonie“ und „Leda“. Im Folgenden wird der Fokus auf das Drama „Die Glembays“ gelegt.

In drei Akten wird die Handlung dieser Patrizierfamilie dargestellt. Leo, Maler und der Sohn des Familienoberhauptes Ignaz Glembay, kehrt anlässlich des Firmenjubiläums nach langer Abwesenheit nach Hause. Der Familiengeschichte liegt eine Historie von Raub und Mord zugrunde, worauf auch der derzeitige Wohlstand gegründet ist. Leo spricht bei seinem Aufenthalt zu Hause viele Brennpunkte an - er deckt beispielsweise die Affären seiner Stiefmutter auf und thematisiert ihren Gerichtsprozess. Das Familienbild ist geprägt von Hass, Affären und Selbstmorden.

1835. Die Buddenbrooks sind eine angesehene Lübecker Kaufmannsfamilie. Der Handel

floriert unter dem alten Johann Buddenbrook. Doch der Niedergang der Firma und der Familie scheint unausweichlich. Krankheit, Tod und Zerwürfnisse prägen das Bild der Familie. Startet der Roman mit intakten Familienverhältnissen und einem gut laufenden Geschäft, so setzen die immer früher eintretenden Todesfälle und das letztendlich liquidierte Geschäft der Familie das Ende des Romans. Einher damit geht der Verlust der gesellschaftlichen Stellung einzelner Familienmitglieder - Tony beispielsweise, die Enkelin des Johann Buddenbrook Seniors, lässt sich gleich zweimal scheiden und bricht damit jegliche gesellschaftliche Tabus. Der Roman endet damit, dass für das im Zentrum

stehende Geschäft kein Nachfolger zu finden ist, denn alle in Frage kommenden männlichen Nachfahren sind entweder unzurechnungsfähig oder im Verlaufe des Romans an Krankheiten verstorben. Nüchtern von Mann beschrieben lässt sich dennoch die Brisanz des Verfalls dieser Familie erkennen. Nicht umsonst heißt es im Titel „Verfall einer Familie“. Betrachtet man die Krankheiten und die Zeitpunkte des Todes der Hauptprotagonisten, so lässt sich auf subtile Art und Weise dieser Verfall erkennen.

Johann Buddenbrook Seniors Versterben wird durch eine schlichte Nennung kundgetan. Zuvor trauert er um seine vorab verstorbene Gattin Antoinette und verstirbt dann still und leise im Kreise der Familie, - „irgendein kleiner Frühlings-schnupfen“² hat ihn dahin gerafft - jedoch nicht ohne seine geschäftliche Nachfolge zu regeln.

Jean Buddenbrook, sein Sohn und Nachfolger, sitzt stattdessen im Büro, während seine Familie einen Ausflug unternimmt. Draußen spielt sich ein Gewitter ab und spiegelt seinen eigenen Todeskampf³. Er ist allein, während er stirbt, was auf eine innere Zerrissenheit der Familie hindeuten könnte.

¹ Zitate/ Inhalte in diesem Fließtext bezüglich des Romans oder des Dramas werden aus den im Literaturverzeichnis aufgeführten Quellen entnommen und nicht einzeln aufgeführt.

² Mann: Buddenbrooks, S. 71.

³ Vgl. ebd., S. 246ff.

Thomas stirbt in frühem Alter. Das Geschäft befindet sich in einer finanziellen Krise, die Familie ist zerrissen. Nach einem Zahnarztbesuch bricht er auf offener Straße zusammen. Zuvor fiel er durch übertriebene Sorge um sein Äußeres und schwindenden Lebenswillen auf. Der mehrtägige Todeskampf wird detailliert erläutert. Von Kot und Blut bespritzt liegt er auf der Straße, während die Menschen vorbeiziehen. Es scheint ein lächerlicher und unnötiger Tod zu sein, der keinen würdevollen Abgang zulässt.⁴ Hanno leidet mehrere Wochen an Typhus. Das Krankheitsbild wird in einem lexikonartigen Eintrag erläutert. Er ist der einzige männliche Nachfolger und mit seinem frühen Tod endet die Ära Buddenbrook.⁵

Zusammenfassend kann man sagen, dass der Umfang der Darstellung des Todes im Roman zunimmt, die Schilderungen des Todes werden tendenziell umfangreicher. Es reicht von einer schlichten Nennung des Todes hin zu einer hohen Intensität der Schaustellung mit pathologischen Merkmalen. Zudem werden die Figuren bei Eintritt des Todes immer jünger - während Johann Buddenbrook mit 76 Jahren verstirbt, beträgt Jeans Todesalter 55 Jahre, Thomas ist 49 und Hanno lediglich 16 Jahre alt. Darüber hinaus verändert sich die Todesart. Die Protagonisten sterben zunehmend grauenhafter und leidvoller und sind

von Generation zu Generation immer kränker. Sie finden immer langsamer in den Tod, sind dabei immer isolierter von ihrer Familie. Die Todesursachen versetzen sich von innen (Frühlings-schnupfen bei Johann) nach außen (entzündeter Zahn, nachlassender Lebenswille bei Thomas).

Einhergehend mit den Sterbefällen der Familie scheitert auch das Geschäft. Blühte es noch zur Zeit Johann Buddenbrook Seniors, so findet Thomas keinen Nachfolger. Mit jedem Todesfall geht das Imperium mehr zugrunde.

Die Darstellung dieses Verfalls wird durch mehrere erzählerische Mittel unterstützt. Die Struktur des Romans ist durch die Abfolge der Generationen geprägt.

Die Farbe Gelb spielt eine tragende Rolle. Schon früh werden Thomas' gelbe Zähne erwähnt - sein Tod tritt bedeutschwanger nach einem Zahnarztbesuch auf. Generell ist die Farbe Gelb dem Versagen und Scheitern zugeordnet. Thomas Schwester Clara stirbt beispielsweise an Tuberkulose, das Licht in Hannos Zimmer ist gelblich, die Ernte von Pöp-

penrade, die die Firma letztendlich in den Ruin treibt, ist gelblich reif. Viele negative Ereignisse im Roman werden mit der Farbe Gelb assoziiert.

Des Weiteren lässt sich eine Montagetechnik aufweisen. Hannos Krankheit wird wie bereits erwähnt mit einem lexikonähnlichen Beitrag eingeleitet. Dieser klärt über Merkmale und Verlauf auf. Gleichzeitig lässt es einen Abstand zu dem Leser, der Leserin entstehen. Nüchtern, ohne Gefühle, kann Hannos Tod vernommen werden. Im Grunde genommen entsteht hier ein Gegensatz - mit Hannos Tod endet die Familiengeschichte, die Tragik und Tragweite dessen wird durch den „Lexikoneintrag“ nicht wie zu vermuten emotional transportiert.

Viktor Žmegač schreibt der Montagetechnik folgenden Stellenwert in der Moderne zu: „Die Montage legt die Machart des Textes frei und lenkt damit den Blick des Lesers/Betrachters auf die Technik der Literatur/ Kunst.“⁶ Des Weiteren wird durch diesen Bruch eine Verfremdung erzeugt, die wiederum „in der Kritik herkömmlicher Rubrizierung“⁷ endet.

Doch nicht nur die Krankheiten und Todesfälle der Familie Buddenbrook sind von Interesse. Auch die Familie Gembay verdient Beachtung. Wie sahen hier die Krankheiten und Todesarten/-zeitpunkte der Hauptprotagonisten aus?

Ignaz Gembay, Leos Vater, stirbt an einem Herzinfarkt, nachdem er vernommen hat, dass

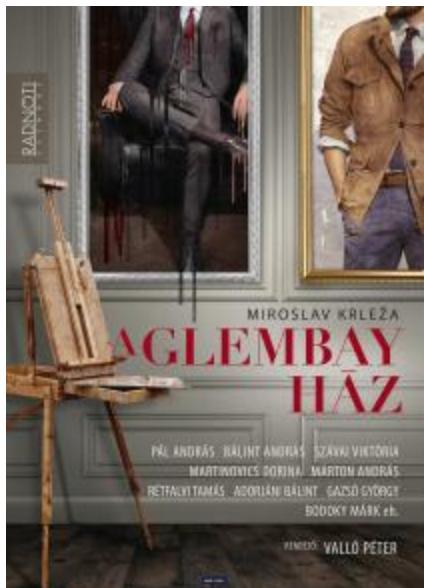
⁴ Vgl. ebd. S. 680ff.

⁵ Vgl. ebd. S.751ff. Interessant: Hanno schien das Ende der Familienära schon vorausgesehen zu haben – unter den Familienstammbaum setzte er einige Jahre zuvor einen ‚Schlussstrich‘ in der Annahme, es ‚käme nichts mehr danach‘.

⁶ Žmegač: Montage/ Collage, in ders. S. 261.

⁷ Ebd.

seine zweite Ehefrau verschiedene Affären, darunter auch mit seinem Sohn, hat. In einem wortreichen Gefecht wird dies aufgedeckt. Leo stirbt im Verlauf des Dramas zwar nicht, lebt aber sehr überspannt und endet im Wahn. Seine Stiefmutter, Baronin Castelli-Glembay, bringt er um. Er heiratet nach einem Aufenthalt im „Irrenhaus“ seine Schwägerin, die ehemalige Schwester Angelica. Betrachtet man die Familie im größeren Zusammenhang, so lassen sich viele Morde und Selbstmorde (beziehungsweise deren Versuche) feststellen.

Die Gewalttätigkeit der Sprache fällt in diesem Kontext als stilistisches Merkmal auf. Sehr boulevardesk werden die Abläufe im Drama beschrieben. Die Rauheit und eigentliche Unkultiviertheit der Familie wird so unterstrichen. Als es um Charlottes Gerichtsprozess geht - ihr Kutscher hat bei einer Spazierfahrt eine Arbeiterin überfahren, deren Schwiegertochter im Hause der Glembays Selbstmord begangen hat - spricht Ignaz folgendermaßen über das Selbstmordopfer: „Hätte diese

hysterische Person nicht Selbstmord begangen, dann wäre über diese Geschichte schon längst Gras gewachsen.“⁸ Weiter sagt Fabricy, sein Vetter, über das Unfallopfer: „So sterben Proletarier unter den Hufen herrschaftlicher

Viergespanner!“⁹

Diese Gewalttätigkeit der Sprache nimmt einen gewissen Stellenwert in der Moderne ein. In Reinhard Lauers Text „Kritik der bürgerlichen Literaturrepräsentanz. Miroslav Krleža und Thomas Mann“ wird genau der Vergleich zwischen Mann und Krleža angestellt. Lauer untersucht einen Text, den Mann als „Rechtfertigung für Parisbesuch“ geschrieben hat und der dann wiederum von Krleža kommentiert wurde. Krleža legt dabei einige Thesen dar, wie seiner Meinung nach ein Autor zu schreiben hat. Er bekämpft die schönen Phrasen, ein ordentlicher Schriftsteller müsse ein Dissident gegenüber dem Staat sein. Mann sei dagegen schwerfällig und langweilig. Diese Aussagen erklären Krležas Gewalttätigkeit der Sprache und beleuchten seine sozialistische Kunst, die immer wieder das politische System angreift. Krleža will die Probleme der Zeit verarbeiten und nicht diplomatisch sein.

An einigen Stellen wurde bereits auf Parallelen der Familie Buddenbrook und der Familie Glembay hingewiesen. Doch diese Parallelen können noch weiter ausgeführt werden. Zunächst einmal wird der Verfall beider Familien dargestellt. Beide sind sie

Patrizierfamilien. Der Glembay-Klan wird von Intrigen, Skandalen und Selbstmorden durchzogen. Die Buddenbrooks gehen weniger pompös unter. Wie eingangs beschrieben führen Krankheit, sinkendes gesellschaftliches Ansehen und schlecht laufende Geschäfte zum Verfall der Familie und somit auch der Firma.

Darüber hinaus können spezielle Parallelen zwischen Leo Glembay und Christian Buddenbrook gezogen werden. Beide führen sie ein Künstlerleben. Christian hat im Ausland gelebt, ist auf Grund seiner neurasthenischen Art¹⁰ nicht im Betrieb einzusetzen und führt das Leben eines Halldri. Er hat uneheliche Beziehungen zu der Schauspielerin Aline Puvogel, gemeinsam haben sie eine Tochter. Christian steht in dauerhaftem Konflikt zu seinem Bruder Thomas.¹¹

Dieser versucht Christian zur gesellschaftlichen Konformität zu bringen. Leo dagegen trägt den Konflikt mit seinem Vater aus (bürgerlich-vital versus künstlerisch dekadent).¹²

Allerdings werden hier die Konflikte mit einem „offenen ödipalen Charakter“¹³ ausgetragen und sind wesentlich boulevardesk.

„Leos Vorwürfe an Die Glembays sind vulgärer und in ihrer Konsequenz fataler, da Leone zum Schluss des zweiten Aktes dem eigenen Vater sein zurückliegendes Verhältnis mit der Stiefmutter beichtet“¹⁴.

⁸ Vgl. Erstic: Die Glembays als die kroatischen Buddenbrooks. Im Druck.

⁹ Vgl. ebd.

¹⁰ Vgl. ebd.

¹¹ Ebd.

¹² Ebd.

¹³ Ebd.

¹⁴ Ebd.

Leo wird im Verlaufe des Stücks eine geistige Umnachtung prophezeit - Christian wird von Aline Puvogel, die er nach dem Tode seiner Mutter heiratet, eingewiesen. „Die sog. ‚buddenbrooksche Krankheit‘, die in Buddenbrooks wie in Die Gembays bis in den Zerfall pathologisiert wird, steht in die Die Gembays symbolisch für die Dekadenz und die Kriminalität Agrams, also des kuk-Zagrebs, kurz vor dem ersten Weltkrieg.“¹⁵

Doch im Gegensatz zu Mann benutzt Krleža „eine vor Gewalt zerberstende, weil eigentlich nie zum Schrei kommende Sprache.“¹⁶ Seine Sprache ist also gewalttätig und steht im Kontrast zu Manns „feiner, stechender Ironie“¹⁷.

Als weiterer Unterschied zu Die Gembays könnte die Herkunft der Buddenbrooks genannt werden. So boulevardesk Krleža die Familie im Drama beschreibt, so boulevardesk ist ihre Vergangenheit. In seiner Prosa-skizze beschreibt Krleža den Hintergrund der Familie, die tatsächlich gelebt hat.

Ehemals Bauern unter Adel und Kirche war ihr Leben von harter Arbeit bestimmt. Krleža beschreibt es so: „Betrachtet man die Gembays, so sehen wir ihre kraftvolle und schöpferische Entwicklung, einen glücklichen

und talentvollen Aufstieg ihrer Existenz, die sich aus dem Kot, dem Verbrechen, dem Analphabetismus, dem Rauch und den Lügen hinwendet zum Licht, zum Profit, zum Geschmack, zur guten Erziehung und schließlich zum herrschaftlichen Leben,

kurz: vom Dunkel zum Licht.“¹⁸ Durch den sogenannten Hirtenmord soll die Familie aufgestiegen sein, das Leid anderer bildet also das Fundament der heutigen Existenz.

Durch „Blut und Tränen“¹⁹ wurde die Familie vornehm.²⁰

Die Buddenbrooks dagegen gehören einem alteingesessenen, ehrwürdigen

Patriziergeschlecht an. Thomas Mann hat sich Menschen aus seiner eigenen Verwandtschaft als Vorbilder für seine Romanfiguren ausgesucht.

Als letzter und offensichtlicher Unterschied sollen die unterschiedlichen Textgenera genannt werden. Die Buddenbrooks sind ein Roman, Die Gembays ein Drama. Eng verbunden damit ist die unterschiedliche Leseerfahrung, die jedoch mitunter von der Radikalität der Sprachgewalt bei Die Gembays herverufen wird.

Die Buddenbrooks und Die Gembays, zwei konträre Familien- oder? Krankheiten und Todesfälle in beiden Familien wurden dargestellt, Parallelen und Unterschiede herausgearbeitet.

Dennoch bleibt die Frage: Sind die Gembays die kroatischen Buddenbrooks?

Sicherlich sind die zwei grundsätzlich verschiedenen Autoren, Mann und Krleža, ein ausschlaggebender Aspekt. Daraüber hinaus spielt der kulturelle Hintergrund sowohl der Autoren als auch der Protagonisten eine große Rolle.

Kann die Frage überhaupt hinreichend beantwortet werden?

Johanna Beimdieke

Literaturverzeichnis

- Erstić, Marijana: Unter dem Stern von Niedergang und Katastrophe. Die Gembays als die kroatischen Buddenbrooks. Im Druck.
- Krleža, Miroslav: Die Gembays. Seuzach: Books on Demand 2006.
- Krleža, Miroslav: In Agonie. Ein Stück Akten. In: Ders: Galizien. Wolfsschlucht. Die Gembays. Leda, In Agonie; aus dem Kroatischen von Milo Dor. Königstein/ Ts.: Athenäum 1985. S. 287-356.
- Krleža, Miroslav: Die Gembays. Schauspiel in drei Akten. In: Ders: Galizien. Wolfsschlucht. Die Gembays. Leda, In Agonie; aus dem Kroatischen von Milo Dor. Königstein/ Ts.: Athenäum 1985. S. 151-226.
- Lauer, Reinhard: Kritik der bürgerlichen Literaturrepräsentanz. Miroslav Krleža und Thomas Mann. In: Ders. (Hg.): Künstlerische Dialektik und Identitätssuche. Literaturwissenschaftliche Studien zu Miroslav Krleža. Wiesbaden: Harrassowitz 1990. S. 233-248.
- Mann, Thomas: Buddenbrooks. Verfall einer Familie. Frankfurt a. M.: Fischer Verlag 2011.
- Žmegač, Viktor: Montage/Collage. In: Borchmeyer, Dieter; Žmegač, Viktor (Hg.): Moderne Literatur in Grundbegriffen, Frankfurt a. M.: Athenäum, S. 259-264.

¹⁵ Ebd.

¹⁶ Ebd.

¹⁷ Ebd.

¹⁸ Krleža: Die Gembays, S. 8.

¹⁹ Ebd.

²⁰ Vgl. ebd., S. 7-10.

Iako virtualni klub „Pisci i književnost“ djeluje u socijalnoj mreži njihov cilj je konačan i realan. Svrha njihova iskoraka u virtualni svijet uz pomoć Facebook - platforme je približiti poeziju u sve zemlje, vratiti je na književnu scenu i pružiti priliku neafirmiranim i afirmiranim autorima.

Pisci i Književnost:

MEĐUNARODNI NATJEČAJ U POEZIJI

Prvi međunarodni natječaj u poeziji u organizaciji Facebook stranice *Pisci i Književnost* održali smo 2015. godine. Pravila natječaja bila su da pjesme ne smiju imati više od 16 stihova te da su pisane u katrenima. Na natječaju je sudjelovalo 97 pjesnika iz nekoliko zemalja, a vidjelo ga je 22.000 korisnika Facebooka. Suci za taj natječaj bili su: pjesnikinja Jadranka Varga, pjesnikinja Tea Žigman i pjesnikinja Mirela Osmanović Čupina.

Prvo mjesto osvojila je spisateljica iz Ukrajine Daria Lisenko s pjesmom „Pokaži mi onog koji zna što je sutra“, drugo mjesto osvojio je pjesnik iz Hrvatske Darko Balaš s pjesmom „Komadić strea“, a treće je mjesto osvojila pjesnikinja iz Hrvatske Nina Ranitović s pjesmom „Rijeka“.

Autorima su dodijeljene prigodne zahvalnice. Nakon odličnog odaziva prvog međunarodnog natječaja, 2016. godine održali smo drugi međunarodni natječaj, ovaj put u organizaciji Facebook stranice i web stranice *Pisci i*

Književnost¹ Tema je bila slobodna i pjesme su smjele biti prethodno objavljivane. Na

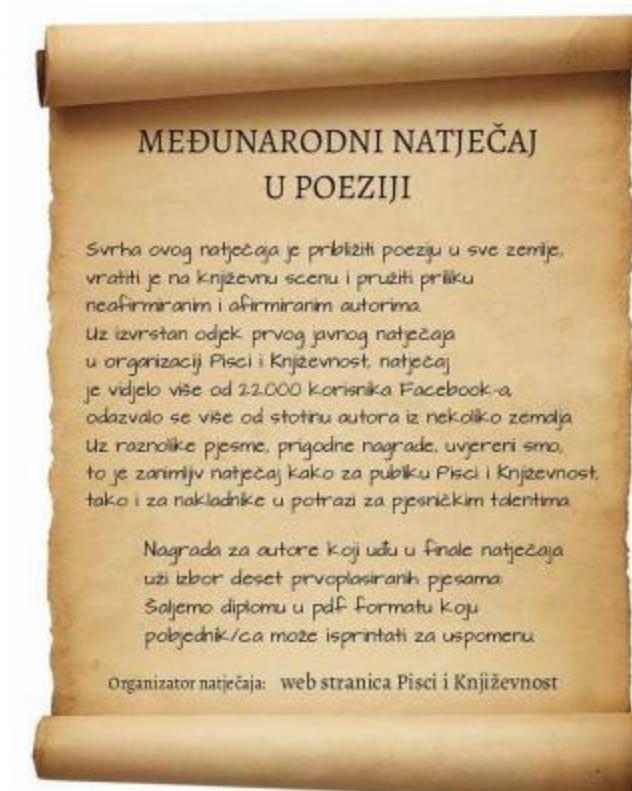
natječaju je sudjelovalo 254 pjesnika iz Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Makedonije, Slovenije, Švicarske, Austrije, Italije, Kanade, Njemačke, Švedske i Ukrajine. Natječaj je vidjelo više od 64.000 korisnika Facebooka, a odaziv je bio tri puta veći u odnosu na prvi natječaj. Pjesme je ocjenjivalo petročlano prosudbeno vijeće, te je odabранo dvadeset pjesama za širi i deset pjesama za uži izbor.

Prvo mjesto osvojile su dvije pjesnikinje s istim brojem bodova: Nataša Milosavljev iz Srbije s pjesmom „Želja“ i Senka Budimir iz Hrvatske s pjesmom „Čekam te“. Drugo mjesto osvojila je pjesnikinja Marijana Đokoza iz Njemačke s pjesmom „Za tebe, dragi“, a treće mjesto dijeli pjesnik Darko Balaš iz Hrvatske s pjesmom „Vrba“ i Daria Lisenko iz Ukrajine s pjesmom „Krletka“.

Autorima koji su ušli u uži izbor dodijeljene su prigodne zahvalnice a njihove pjesme objavljene su na web stranici *Pisci i Književnost*.

Prosudbeno vijeće naglasilo je da odabir za širi, a pogotovo za uži izbor, nije bio lak. Bilo je i nekoliko pjesama koje su se svojom kvalitetom istaknule iako nisu ušle u uži izbor. Urednici stranice odlučili su pojedine pjesme u narednim tjednima objaviti na Facebook stranici *Pisci i Književnost*.

¹ <http://www.pisciiknjizevnost.wixsite.com/pisci-i-knjizevnost>

RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

Misao vodilja u organizaciji natječaja bila nam je ta da poeziju treba njegovati, širiti po svijetu i učiniti je dostupnom što većem broju čitatelja.

Mediji su pratili natječaj i pisali o pjesnicima, što je izvrstan poticaj i motivacija za njihov daljnji rad. Neki od gore navedenih medija su: Fenix Magazin - nezavisni hrvatsko – njemački mjesecačnik, Kalclarga info.hr, Moja Hrvatska - Večernji list, Časopis za književnost Kvaka, najveći Ukrajinski portal Bukvojid, portal SIB.hr, **Facebook stranica Književni klub**² i mnogi drugi...

Uz raznolike pjesme i prigodne nagrade uvjereni smo da je to bio zanimljiv natječaj, kako za posjetitelje stranice Pisci i Književnost, tako i za nakladnike u potrazi za pjesničkim talentima.

Sljedeće u planu jest organizirati prvi međunarodni natječaj za kratku priču do sto riječi na temu:

"Riječ kao veza među svim ljudima na svijetu, protiv svih oblika nasilja".

Tekst: Kruno Šafraňić

Riječ Suradnica redakcije Riječ, Marijana Dokoza dobitnica je nagrade za pjesmu: **Za tebe, dragi**

ZA TEBE, DRAGI

*Ostavio si me tako dugo
da sam se naviknula da mi nedostaješ..
Ali....*

Sada više ne znam koliki dio mog života si ti, a koliki sam ja..

*I je li pogled dovoljno nježan,
Da u njemu vidiš sve nakupljenog
Je li mi glas toliko tih,*

Da čuješ iz njega čežnju, ljubav nečujnu poput pera..., dužu od života...

*Za tebe dragi, oživljavam svoju nutrinu,
Umirem ponižena i opet se radam,
Napijam se ožednjelim željama
Zaustavljam na križanju vjetrova.*

*Za tebe, dragi...
zatvorenih očiju gledam život,
Osluškujem ga, puštam.... čekajući tvoj dodir., sagorijevam..
Jutrom... ti moj si prvi korak...nocu...zadnji treptaj...
Za tebe, dragi...
rasijavam pepeo svoje duše..
na travu koja plače zvukom kojeg samio ti čuješ
U vječnom snu ranjivosti i snage, čekam te...uvijek..*

Marijana Dokoza

Senad Ajanović, kantautor i gitarist pripremio je skladbu na tekst pjesme **Za tebe, dragi**, autorice Marijane Dokoze. Predstavljanje ovog broja (50) RIJEĆI u povodu **Interkulturnog tjedna** u Idsteinu, 30. rujna 2016. godine, u dvorani Kata hotela i restorana CROATIA, Am Bahnhof 5, 65510 Idstein, s početkom u 19:00 sati biti će popraćeno izvedbom ove pjesme.

<http://www.hkz-wi.de/de.hkz/Literatur%20im%20Dialog/rijec.html>

² <https://www.facebook.com/pisci.knjizevnost>

KOSMISCHES VERKLINGEN

In weißem Geläut sammelt sich unsichtbar das Nichts.
Abgeschilfert vom Nichtsein in frostigen Stunden,
weckt es die Sehnsüchte auf mit der reinsten Musik
und die Anderen mit eisenharten Augen ohne Augen,
welche beständige Rohe ausstrahlen:
düstere Wesen,
die eines beim anderen liegen
und in die gemeinsame Einsamkeit starren.
Herzen aus Schall steigen ins Nirgendwo auf,
worunter sich dunkel das Rauschen geheimen Gelächters verteilt,
schwarze Blitze umklammern als jene Schattengestalten
mit starren Krallen die Schmerzen der Weh,
reißen sie klein im Nebel
gedahnten Erinnerns durch die Äonen.
Im weiten Herzen des Himmels dröhnen nach da und nach dort die Scharen der wandernden Schatten,
getrieben vom nächsten Zorn ohne Schlaf, ohne Nächte,
gelangen zu zahllosen erloschenen Kristallen,
die jenseits der Zeit, jenseits des Raumes
weinen um sich, weinen,
bis ihre Tränen erkalten - seelenlos, froststarr.
Stummlos ruft, verloren in glasharter Kälte, schattiges Licht
nach der mystischen Einheit,
die weiß und dunkel sich selbst
unter den Äthernarben gehörlos belauscht,
ihr gewaltiges Schweigen ausleuchtet,
dann eisig verfault.
Schweigend vereint sich das Klingen der anderen Wesen mit dem Orchester der dunklen Leere,
längst so weiß und so weich, doch auf einmal erstarrt vor der Finsternis Blick,
verschluckt von tiefschwarzem Schattenriß.

EVANOUISSLEMENT COSMIQUE

Dans un carillon blanc le néant invisible se concentre.

Détaché du non-être aux heures glacées,
il réveille les désirs avec la plus pure des musiques
et les autres avec des yeux d'airain sans regard,
diffusant un calme constant:
des créatures obscures,
couchées l'une contre l'autre
et qui fixement la commune solitude.

Des coeurs sonores montent vers le nulle part,
il s'y mêle obscur te frémissement d'un rire secret,
ces créatures de l'ombre, éclairs noirs, étreignent
de leurs serres transies tes douleurs du monde,
les entraînent menus dans te brouillard du souvenir
réveillé à travers tes ères.

Dans les coeurs lointains du ciel grande
ça et là la foule des ombres vagabondes,
balayée sans sommeil, sans nuits par la colère très proche,
jusqu'à d'innombrables cristaux éteints,
qui au-delà du temps, au-delà de l'espace
pleurent sur eux-mêmes, pleurent
jusqu'au froid de leurs termes - inanimés, glacés.

Sans voix, perdue dans le froid cassant,
une lumière ombreuse appelle
l'unité mystique, qui blanche et obscure
s'épie sourdement sous des cicatrices éthérees,
elle éclaire entièrement son vaste silence
puis glacée s'altère.

En silence la résonance des autres créatures s'unit
à l'orchestre du vide ténébreux,
longtemps restée si blanche et si douce,
mais brusquement figée
par le regard de l'obscurité,
avalée par l'ombre noire et profonde.

Zdravko Luburić dobitnik Šimićeve nagrade

MOSTAR - U sklopu kulturne
priredbe *Šimićevi susreti 2004.*
godine, na Maloj sceni
Hrvatskog narodnoga kazališta
u Mostaru predstavljena je
knjiga "Molitva tmine" Zdravka
Luburića, dobitnika
ovogodišnje, sedme Šimićeve
nagrade. Uz Luburića, o knjizi
su govorili i prof. dr. Antun
Lučić, književnik Pero Pavlović,
fra Ante Marić te u ime
nakladnika Ilija Matić. Ispred
organizacionog odbora Društva
hrvatskih književnika Herceg-
Bosne predsjednik društva
Zdravko Kordić ovogodišnjem
dubitniku uručio je plaketu s
likom A. B. Šimića i novčanu
nagradu od 2000 KM. Izabrane
stihove iz zbrike čitao je glumac
iz HNK Mostar Robert Pehar.

Zdravko Luburić

SCHWEIGEN

Das Schweigen aus Transparenz und Gesang
streift unbeweglich die Leiche, oder scheinbar
eine andere und doch dieselbe.
Wird es jetzt die Hand heben und ihr und ihr sagen:
„Wir sind namenlose Opfer all dessen was naht,
all dessen was pocht in unseren Herzen,
sind aus kläglichem Kiesel und starrem Stein,
der heimlich nach dem Zeichen sucht
und keinem angehört.“?
Wenn die Knochen über die Särge gehen,
wissen sie nicht, was du bist,
weißt du nicht, was sie sind,
das ahnen sie nicht, sie wissen nicht, was du bist,
das ahnst du nicht, was die Erde heimlich
irgendwo, irgendwann gesendet hat.
Die Erde birgt sich in ihr, gräbt mit Ketten gefesselt
und die weiße Hand entgegen gestreckt
und spürt sie zwischen versenkten Jasminen,
verdunkelten Lauten.
Sie sind nass und rau erstarrt von Gebet,
das ertastet ihre Nacht jenseits der menschlichen Augen.

Sie lauschen dem Umriss, in dem noch
unlängst ein Rumpf war.

DOK SJAJ BLIJEŠTI

Uzeo je njezino lice u ruke
i spustio svoj pogled u njezine velike žute oči
duboke kao neizmjerno žuto jezero.
Žute oči tog trenutka svjetlucaju,
blistavim pogledom se uspravljuju,
ne misleći na svoje osjećaje lagano se usprinju
k suzama nekog srca uz kojeg jedna velika šutnja
od potpuno suncu i ljiljana čeka i gleda
u svijet ubogih ljudi s usijanim očima.

Šutnjom svijeta raste da podigne njihovo kamenje
koje će neprestano gledati u ovaj svijet.
Braneći ga stupa između pepela i trajnih stvari
pa preko trajanja beskonačnog trenutka nepotpuna svijeta

Zdravko Luburić

ZDRAVKO LUBURIĆ, književnik, pjesnik i prevoditelj rođen je 1942. godine u Pakracu. Piše na njemačkom i hrvatskom jeziku. Godine 1946. s roditeljima se preselio u Ivankovo pokraj Vinkovaca. Školovao se u Ivankovu, Zagrebu, Varaždinu, Kölnu i Hagenu. Od 1966. živi u Remscheidu u Njemačkoj gdje radi kao službenik uprave. Potom je predvao njemački i hrvatski jezik na Visokom pučkom sveučilištu u Hückeswagen. Od 1982. do 1992. izabran je u Savjet za strance grada Reimscheida, potom je biran u Savjet za strance Sjeverne Rheine-Westfalije (dva mandata). Od 1992. - 1999 voditelj je i »Međunarodnih književnih večeri«, »Remscheider Internationaler Literatur-Abend« koje se održavaju svake godine u listopadu u gradu Remscheidu gdje se za svakog susreta objavljava antologija: »Wie das Lied des Windes« (»Kao pjesma vjetra«) u kojoj su zastupljeni autori koji su sudjelovali na književnoj večeri.

Sudjelovan je 1991., 2001. 2002. i 2008. na festivalu »Srpskih večeri poezije« u Makedoniji i 2005. na »Zagrebačkim književnim razgovorima«.

Luburić već od gimnazijalnih dana piše i objavljuje pjesme i prozi. Prvimi radovima javlja se u dvanaestoj godini u »Pioniru«. Pjesme su mu zastupljene u mnogim antologijama u Hrvatskoj, Njemačkoj i Belgiji na njemačkom, francuskom i hrvatskom jeziku »Sachste Lese« (»Šesta berba«), Remscheid, 1990., »Sonnenschrist und weisse Wege« (»Sunčeve pismo i bijele puti«), Frankfurt, 1991., »Feuer in der Nacht« (»Vatra u noći«), Frankfurt, 1991., »Siebte Lese« (»Sedma berba«), Remscheid, 1991., »Achte Lese« (»Osma berba«), Remscheid, 1992., »Neunte Lese« (»Deveta berba«), Remscheid, 1993., »Zehnte Lese« (»Deseta berba«), Remscheid, 1994., »Worte und Wege« (»Riječi i putovi«), Frankfurt, 1997.

Slavonijo plodna...

Slavonijo plodna, moja zemljo draga
ti si bila nekoć tu prepuna blaga.
Njive se orale, sjeme se sijalo
i zdravi plodovi tu se ubiralo.
Grah, blitva i repa, kukuruz,
pšenica
bez genskih pretvorbi, bez
otrovnih klica.
Puni marve bili torovi seljaka
praščića, ovaca, kokoši, patača,
i konja i krava, koza i gusaka,
puno selo djece, cura i momaka.
Sirotinja svi su oni tada bili
bez novaca mnogih, sretniji su bili.
Pjesma se orila, išlo se na sijelo
kada se završi, sve težačko djelo.
Ženilo se često, rijetko rastavljalо
obiteljsko ime tako nastavljalo.
Danas polje čeka i ta zemlja crna
da ju seljak ore, jer je željna
zrna.
Jadan seljak stoji pokraj brazde
gladne
ne zna što da sije, zbog države
jadne.
Svi agro-stručnjaci vode diskusiju
što je sad unosno i što sad da
siju.
Istražuju oni sve prioritete
kako bi postigli svoje prosperitete.
Jeftiniji kažu, uvoz je iz Kine
nego zdrava hrana naše domovine.
Valjda misle oni od ovog uvoza
da će biti i nas, puno ko Kineza.
Neznaju pak oni da je hrana ova
puna pesticida, otrovnog olova.
Iz tuđih zemalja hrani uvozimo
da zdravlje gubimo, da se
otrujemo.
Seljak sav u čudu pared ovih stoji
nema odgovora, samo zjake broji.
Ničemu ne vodi ova agro-tema,
jer od diskusije kruha ovde nema.
Kud nas ovi vode moj dragi narode
preveslat nas hoće žedne preko
vode.
Pašnjaci nam prazni, krava nema
više i čordaši svoje zvanje
izgubiše.
Ne ori se selom sad čordašev rog,
jer čordaš ne živi, primio ga Bog.

Selom svinja nema, tu je prazan
valov
u cijelome selu, samo krava i pol.
Na tavanu nekad, puno šunki,
špeka,
kobasicu ljutih i suhih plećaka.
Nema ništa više danas na tavanu
samo pauk plete mrežu si tananu.
Seljaci ne smiju imat svinjokolju
već samo pak malu za potrebu
svoju.
Prodati ne smiju nikom meso sada,
jer na svaku kilu sada porez pada.
Državne se kase ovim novcem pune
financi države, da se ne zabune.
Što će biti s nama narode moj
dragi
pomoći nam može samo naš Bog
blagi.
Kud nas ovi vode moj dragi narode
preveslat nas hoće žedne preko
vode.
Mjesto kruha, rada i poštene plaće
porezom, ovrhom skidaju nam gaće.
Siromaha gule koji kruha nema
teška se sudbina sad seljaku
sprema.
Čujte sada vođe i svi političari
nek se ovu svuda ori i gorovi.
Porez ubirite od svih bogataša,
jer je prevarena od njih zemlja
naša.
Milijune oni silne su skupili,
jer nisu pošteno poreze platili.
Polovicu svojeg bogatstva nek daju,
još im milijuni na kontu ostaju.
Zbog njih sad je kasa ta državna
prazna,
nek im bude ovo zaslужena kazna.
Kad država ima u kasama novac,
neće biti prazan mirovinski loran.
Bogu božje, a caru carevo,
tako se poštuje vassionsko pravo.
Svud okolo samo vlada magla gusta,
u riječima vođa, samo laža pusta.
Sa svijećom se sada poštenjaci
traže,
nepravdu, muljanje, ovo da ublaže.
Dosta je već bila svih karierista
lažnih rodoljuba, starih komunista.
Ultra-lijevih vođa, svakih
profitera,
gadnih sabotera i starih dilera.
Ultra-desnih vođa, lukavih
švercera
i svih koruptnih tehnico-menedžera.
U selima nema mlađeg naraštaja

napustiše oni sad ognjišta svoja.
Mnogi mladi sad su emigrirali
u tuđini kruh svaj oni potražili.
Sad mladih stručnjaka 30 tisuća
već se iselilo, nitko se ne vraća.
U selima nekim živi baka jedna
sama, samcata, jadna i bijedna.
I tako nas sada sve manje i manje
neće se popraviti ovo jadno
stanje.
Vi političari već jednom shvatite
za dobrobit naroda već jednom
radite.
U Hrvatskoj našoj zemlje ima
mnogo,
plod sa nje svjetove, hraniti bi
mogo.
Hranom zdravom našom budućnost
gradite,
a ne otrovanu pak ne uvozite.
Proizvodnju ovu unaprijedit treba
potporu imamo mi od Boga s neba.
Jer kršćanski narod mi smo uvijek
bili
od Boga smo lijepu zemlju baštinili.
Sve tvornice nove treba otvoriti,
plodovima našim njih sve opskrbiti.
Klaonice, mesnice, mljekare,
pekare,
šećerane, drvare, kožare, uljare.
Proizvodnju piva, sokova i vina,
proizvodnju sira, čvaraka, kulina.
Nek ciglane naše opet ciglu prave,
betonske blokove za nove stanove.
Tehno radione za sve kompjutere,
dobre mi imamo sad programirere.
Mladi će nam dati tad nove
smjernice
obnoviti, osvjetliti Hrvatske nam
lice.

Katica Kiš,
Mainz 2015.

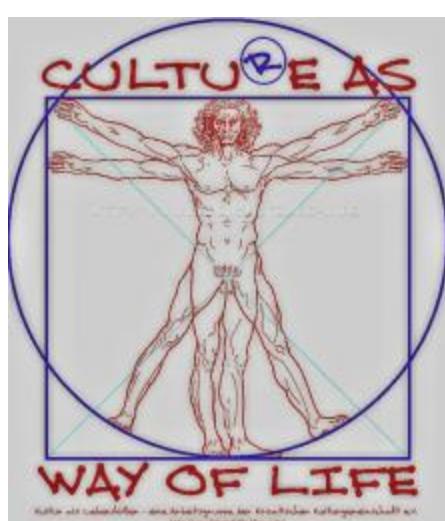
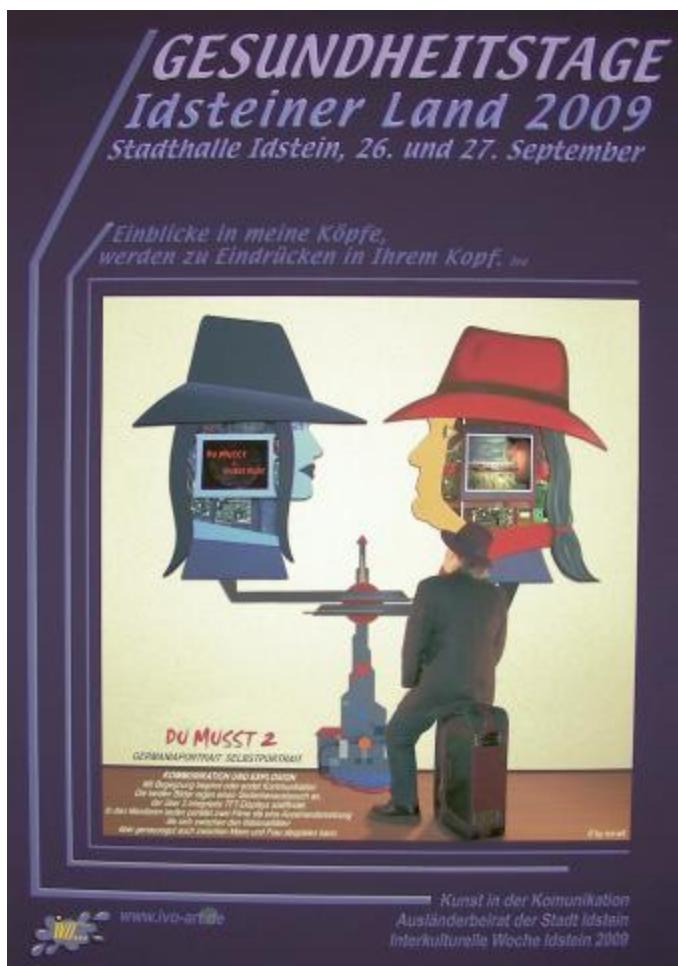
Kultura životne održivosti

Radna grupa *Hrvatske kulturne zajednice*
iz Wiesbadena

Wiesbaden, 28. siječnja 2016. godine radna grupa *Kultura za život* u organizaciji *Hrvatske kulturne zajednice* predstavila se u *Uredu za zdravstvo/Gesundheitsamt* Wiesbaden u glavnom gradu pokrajine Hessen. Janika Ernst, savjetnica za dijabetes iz prestižne Njemačke klinike za diagnostiku/Deutsche Klinik für Diagnostik(DKD) predstavila je projekt treninga za zdravi život oboljelih od šećerne bolesti. Iako to nije bio prvi nastup ove inicijative jedne hrvatske zajednice migranta u javnost, ipak on označava početak institucionaliziranog djelovanja. Naime, prošle 2015. godine provedena je registracija radne grupe u popisu institucija za poboljšanje i očuvanje zdravlja.

Vec na kongresu i izložbi Dani zdravlja - Gesundheitstage 2009. godine u Idstein predstavljene su mogućnosti kulturnog rada u prepoznavanju i ublažavanju tegoba kroz društvene aktivnosti. Performansa umjetnika Ive Cenkovčuna odigrala je ključnu ulogu na toj izložbi. u prenošenju poruke: kako se bolje, nego što bi to bilo ostvarivo govorom, komunikacijom u umjetnosti prenose poruke dubinskog sadržaja. Takvu razmjenu kulturnog djelovanja opisuje Cenkovčan kao:

Umjetničko djelo prenosi ideje iz moje u tvoju glavu. - Einblicke in meinem Kopfe, werden zu Eindrücken in Ihrem Kopf.

Članovi radne grupe sporazumno su dogovorili ljetovanje u Poreču, a kojim će se uz pratnju stručne savjetnice za dijabetes postići više nego korištenje turističke ponude (izvan sezonske!) s prilagođenom ishranom. Ideja o potencijalu povoljnih klimatskih uvjeta u sklopu turističkih aranžmana ima, naravno, bezbroj. A ovaj iskorak *Hrvatske kulturne zajednice* je značajan zbog toga što se prvi put u organizaciji jedne *neprofitabilne* grupe ostvaruje kako suradnja u gradanskom društvu tako i na području unapređenja psihofizičke kondicije - dakle zdravlja. Nadgledanje uspjeha i kondicije suradnika u grupi postojati će zahvaljujući stručnom angažmanu savjetnice za dijabetes, a što je garancija uspjeha u realiziranju životnih ciljeva.

Radna grupa kulturne zajednice predstavlja projekt

Susret radne grupe za samopomoć u Gradskom povjerenstvu za zdravlje grada Wiesbadena. **Janika Ernst, savjetnik za oboljele od šećerne bolesti**, predstavila je program preventive i njege ove opasne civilizacijske bolesti, a koja se nadprosječno često pojavljuje među migrantima. Foto: Arhiva

Da je gibanje osnovna tjelesna funkcija bez koje ne bi postojali, to je možda naizgled suvišna tvrdnja. Pa ipak, aktivna šetnja u prirodi je više od izleta s piknikom na kraju, a kako se to već više od dvadeset godina sastaje **Hrvatska kulturna zajednica** na proplanku Taunusgorja iznad Wiesbadena. Ova tradicija je često opisivana kao ugodno druženje članova i prijatelja hrvatske kulture, jednog dogadaja koje se godišnje rado posjećivalo. Ali da takav program ne iscrpljuje mogućnosti rada jedne udruge i to, s prizanjem opće korisnog djelovanja u društvu, postaje sve zornije, ako bacimo pogled na sadržaj rada brojnih hrvatskih društava u Njemačkoj. Zajednice, udruge koje su početkom devedesetih nicale kao gljive poslije kiše gotovo istom brzinom su se gasile ili prestaju s aktivnom radom. I upravo taj prestanak rada predstavlja zaustavljanje gibanja, a bez kojega sve funkcije društvene zajednice, pretvaraju u izložak za muzej. *Okrenut čevape i zapivat pismu* – nije to dosta za opstanak rada jednog kulturnog kruga. To je shvaćeno među udruženim Hrvaticama i Hrvatima u Wiesbadenu, a koji već tradicionalno svoja okupljanja obogaćuju kulturnim, društvenim, a od ove godine i ponudom sadržaja njege tjelesnog zdravlja provode jednu nedjelju početkom ljeta na izletištu *Platte* iznad Wiesbadena. Pored susreta svakog trećeg četvrtka u mjesecu u prostorijama Gradskog povjerenstva, u Wiesbadenu, Konradineralle 11, s početkom u 19:30 sati, HKZ-Wi poziva jednog godišnjicu na druženje u prirodi na izletištu **Jagdschloss - Grillplatz**.

Janika Ernst

Aktivnosti radne grupe dokumentiraju se i na portalu: <http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de>

Kultur als Lebenshilfe - Luisenforum 2015

Janika Ernst, Vesna Ljiljanic Photo: Archiv

Am 07.11.2015 stellten sich Wiesbadener Selbsthilfegruppen und ihre Arbeit auf der Brücke im 2. Obergeschoss vor. Auch Selbsthilfegruppe "Kultur als Lebenshilfe" zeigte Betroffenen und ihren Angehörigen den aktiven Weg, beim Umgang mit Krankheiten und deren Bewältigung. In Wiesbaden gibt es rund 160 Selbsthilfegruppen und Initiativen. DiabetesberaterInnen DDG) sowie verschiedene Freizeitangebote zur Vermeidung von Isolation.

Die Ausrichtung der projektorientierten Tätigkeit der Selbsthilfegruppe Kultur als Lebenshilfe hat u.a. den Aufbau von mehrsprachigen Beratungs- und Koordinierungsdiensten sowie von internationalen Pflegediensten zum Ziel. Dadurch soll eine bessere Versorgung älterer und von Pflegebedürftigkeit bedrohter bzw. Betroffener Migrantinnen und Migranten gewährleistet werden. Die Projekte umfassen gruppenspezifische Beratungsangebote (Ernährung, Bewegung, Diabetes) und Gesundheitstraining (Anleitung zu körperlicher und geistiger Bewegung), Fachtagungen für Diabetiker (unter der Anleitung und Begleitung von DiabetesberaterInnen DDG) sowie verschiedene Freizeitangebote zur Vermeidung von Isolation.

Vesna Ljiljanic, Jela Šare, Johanna Wagner, Janika Ernst, Ivica Košak

Vesna Ljiljanic

Die Selbsthilfegruppe "Kultur als Lebenshilfe" als selbständige Organisation ist durch die Kroatische Kulturgemeinschaft e.V. gefordert. Schwerpunkt der Gruppentätigkeit liegt dient zur Linde- rung von Stoffwechselerkrankungen.

Ostern 2016 - Diabetes-Schulungsurlaub in Istrien

Selbsthilfegruppe *Kultur als Lebenshilfe*

Urlaub und Schulung, passt das zusammen? Sind Diabetiker zu ihrer eigenen Krankheit überhaupt schulungswillig? Und geht das in einer Umgebung, die alles andere als eine disziplinierte, zuckerreduzierte Diätkost bietet, deren Speisezubereitung von der in Deutschland abweicht und einen Tageslauf aufweist, der völlig anders ist als der zu Hause?

Ja, das geht! Das erfuhr die kleine Gruppe von acht Diabetiker*innen, die sich über die Osterwoche nach Porec aufmachte um dort an der kroatischen Mittelmeerküste einen solchen Schulungsurlaub zu verbringen. Die erfahrene Diabetesberaterin Jana Ernst organisierte und leitete diesen Kursus. Sie erklärte in kleinen Schulungseinheiten im angenehmen Ambiente die wichtigsten Größen, die den Zuckerhaushalt des Menschen bestimmen und wie sich diese beeinflussen lassen, gab individuelle Ratschläge, wie die Insulineinstellung einem Tagesbewegungsablauf und einem Hotelessen, frei aus dem reichhaltigen Buffet zusammengestellt, anzupassen ist.

Wir Diabetiker*innen erhielten einen Sensor, der den aktuellen Blutzuckerwert und dessen Verlauf kontinuierlich erfasst und das auf einem kleinen Monitor anzeigt. Eine Voraussetzung, insulinpflichtige Diabetiker*innen einzustellen, da reichen vier bis fünf Einzelmessungen am Tag nicht aus!

Der Diabetes-Schulungsurlaub erweist sich als ideales Testfeld, die Diabeteseinstellung zu optimieren. Da gibt es keine festen Normwerte, welche Insulinart in welcher Menge wann zu spritzen ist. Das ist individuell für jeden Menschen anzupassen, hängt von dessen Essensgewohnheiten und Tagesablauf ab und natürlich, ob und in welchem Maß die Bauchspeicheldrüse noch Insulin bereitstellt. Das zu verstehen und umzusetzen, selbst auf veränderte Bedingungen zu reagieren, dafür ist ein Diabetes-Schulungsurlaub ideal.

Die kleine Gruppe fand sich über die Ostertage schnell zusammen und nutzte die Zeit als

„Urlaub“: Wir unternahmen kleine oder größere Spaziergänge an der grün-blauen Küste des Mittelmeeres, genossen die Restaurants mit ihren köstlichen Speisen in der Umgebung. Wir tranken Kaffee auf dem Platz des kleinen romantischen Städtchens Rovinj, stiegen hinauf auf den Hügel mit der Kirche der Heiligen Euphemia und ihrer Campanile, die die Euphemia-Statue krönt, deren rechte Hand immer in die Windrichtung zeigt weithin sichtbar über der Stadt. Und wir

genossen den wunderbaren Blick von hier oben über das Adriatische Meer mit den vorgelagerten Inseln. Wir setzten über auf die Brijuni-Inseln mit ihrem Nationalpark. Einst residierte Tito hier und empfing bedeutende Staatsgäste. Wir bestaunten den langsam vorbeifahrenden, offenen Cadillac, mit dem Tito auf der Insel rumkutscherte und schlenderten durch den wunderbaren Park und durch Ausstellungen. Kurz, ein Urlaub zum Genießen an einer herrlichen Küstenecke der Adria.

Jana Ernst begleitete uns überall hin, so dass wir diesen Urlaub auch als Diabetiker genießen konnten. Nicht nur, dass wir vieles über unsere Krankheit erfuhren, sondern auch, dass Jana tagesüber immer beratend und erläuternd uns zur Seite stand. Wir löcherten sie mit unseren Blutzuckerwerten und Fragen und lernten so, veränderten Ess- und Tagesabläufen nicht mit Verzicht zu begegnen, sondern angemessen darauf unsere Insulindosis anzupassen. So verstanden wir, die Krankheit zu beherrschen statt die Krankheit uns. Wir bekamen unseren Diabetes dank Jana in den Griff, obwohl wir gemeinsam in der Sonne Eis schleckten, ein Blätterteigdöner verspreisten, dessen Broteinheiten-Quantum bombastisch war, die Blutzuckerabsenkung der 12 km Wanderung nach Porec mit einem angebotenen Honigschnaps ausgleichen oder wir das reichhaltige Angebot des Hotel-Buffets uns schmecken ließen.

Jana und Kroatien sei Dank für die lehrreichen, wunderbaren Ostertage.

Hans Körner

Gruppendynamik fördert Gesundheit

Wie aus einem Kurzurlaub eine therapeutische Massnahme wurde

Wiesbaden, 19. Mai 2016. Après-Poreč: Unter diesem Motto wurde Neues & Nützliches aus dem Schulungsurwahl vom 24. 03. 2016 bis 31. 03.

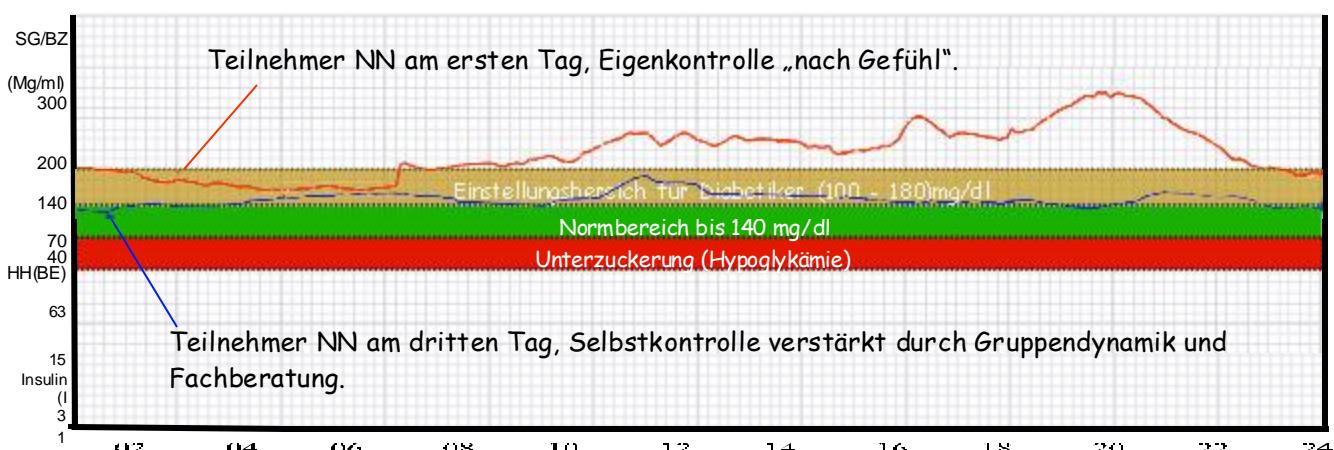
2016 in POREČ/Kroatien (Istrien) in der Selbsthilfegruppe besprochen, die sich an jedem dritten Donnerstag im Gesundheitsamt in Wiesbaden trifft¹.

Janika Ernst, Beraterin für Diabetes und Kursleiterin im Schulungsurwahl, stellte den Verlauf und die Ergebnisse des Erholungs- und Bildungsurwahls in einer Videopräsentation vor.

Der Schulungsurwahl für alle Menschen mit *Typ 1* und *Typ 2-Diabetes* war eine „Gruppenreise mal anders“ mit einer Diabetesberaterin. Das zu lösende Problem wurde „*Stoffwechselmanagement unterwegs*“ genannt. Die ungewohnten und schlecht einschätzbarer Nahrungsmittel und andersartige Aktivitätsmuster können auch für einen gut eingestellten Diabetiker eine echte Herausforderung bedeuten. Um diese Problematik wichtig und kontrollierbar zu beherrschen, wurde bei den Teilnehmern eine Langzeitmessung der Blutzuckerwerte vorgenommen.

Mit Hilfe dieses Kontrollmechanismus konnten aus dem Bewegungs- und Essens-Selbstmanagement in Zusammenhang mit der Blutzuckerwerte-Kurve verwertbare Rückschlüsse gezogen werden. Dazu ein Beispiel:

Gemessen mit Medtronic sensor Enlite mit Transmitter und Medtronic Monitor (Paradigm Pumpe Veo)
Eigene Auswertung.

Der oben dokumentierte Fall ist ein Beleg dafür, dass die Kontrolle der Probleme, die aus einer Stoffwechselerkrankung hervorgehen, auch in den angenehm-idealen Umständen eines Urlaubs leichter in einer Gruppe/Familie zu beherrschen sind. Natürlich ist die Begleitung durch eine Fachberatung hilfreich und in der *Anfangs-* oder *Lernphase* sogar unverzichtbar.

Janika Ernst

¹ <http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/jour-fixe.html>

Mediterrane Esskultur

[Neueintrag in UNESCO-Liste des immateriellen Kulturerbes \(2013\)](#)

Griechenland, Italien, Kroatien, Marokko, Portugal, Spanien, Zypern. Die mediterrane Esskultur wurde im Jahr 2013 von der UNESCO in die Liste des immateriellen Kulturerbes aufgenommen. Auf Antrag Spaniens, Griechenlands, Italiens und Marokkos wurde die Mittelmeerküche von der UNESCO im November 2010 in die Repräsentative Liste des immateriellen Kulturerbes der Menschheit aufgenommen. 2013 wurde der Eintrag um die Länder Kroatien, Portugal und Zypern erweitert.

Mit der Auflistung der Mediterrane Esskultur auf die Repräsentative Liste des immateriellen Kulturerbes, hat Kroatien 14 von insgesamt 130 immateriellen Kulturerbes auf der UNESCO-Liste, und sieben Lokalitäten unter dem Schutz der UNESCO.

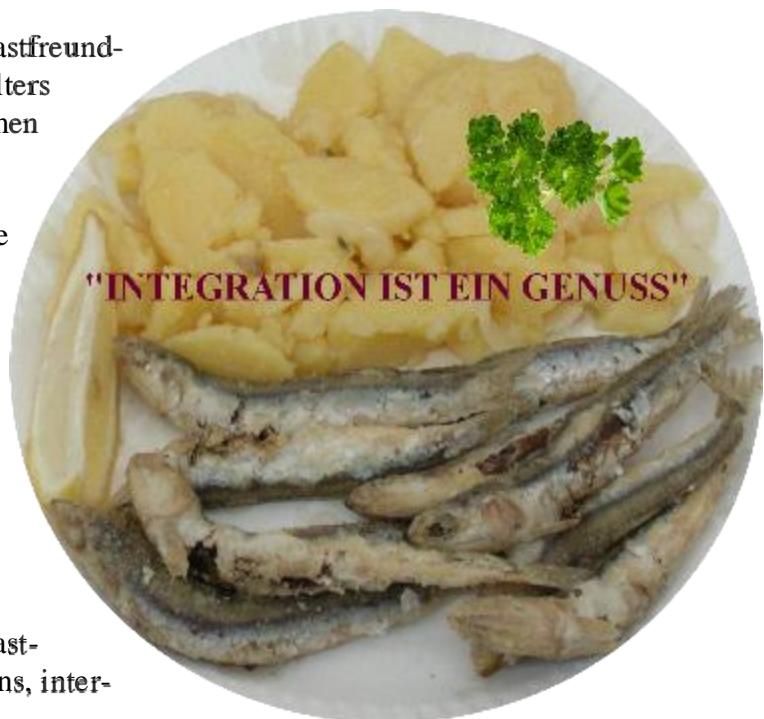
Die mediterrane Esskultur betont die Werte der Gastfreundschaft und das Miteinander der Menschen jedes Alters und unterschiedlicher sozialer Schichten. Im Rahmen des Projekts wird eine partizipative Forschung zu dieser Tradition durchgeführt. Die Ergebnisse der Studie werden mittels verschiedener Kunstprojekte der Öffentlichkeit zugänglich gemacht. Die mediterrane Esskultur steht in Verbindung mit einer Reihe von Fertigkeiten, Ritualen, Symbolen und Traditionen rund um Saat, Ernte, Fischerei, Tierhaltung, Konservierung, Verarbeitung, Zubereitung und insbesondere des Teilens von Essen. Gemeinsames Essen ist eine Grundlage der kulturellen Identität und der Kontinuität von Gesellschaften im gesamten Mittelmeerraum.

Die mediterrane Esskultur betont die Werte der Gastfreundschaft, des gutnachbarschaftlichen Verhaltens, interkulturellen Dialogs und Kreativität.

Sie spielt eine entscheidende Rolle bei Feiern und an Festtagen, indem sie Menschen jedes Alters und unterschiedlicher sozialer Schichten zusammenbringt.

Die Mediterrane Esskultur an der kroatischen Adria, seiner Küste, Inseln und ein Teil des Hinterlandes, steht in Verbindung mit Umwelt-, Klima-, historischen und kulturellen Faktoren des Mittelmeeres. Gegenseitige Verbindung natürlichen Ressourcen und Bedürfnisse der Menschen und damit menschlichen Fähigkeiten, spiegelt sich in der Ernährung der Bevölkerung, und das Leben in Harmonie mit natürlichen Wohltaten ist die Grundlage einer solchen Lebensweise und Ernährung. Ernährung variiert zwischen den verschiedenen Orten und sozialen Schichten und kann sich teilen in: Fischer Ernährung (mit Ausnahme des Hinterlandes) und der Landwirtschaft Ernährung, oder eine Kombination davon, die sehr häufig auf den Inseln ist.

Die Grundlage für diese Ernährung liegt auf der Verwendung bestimmter Lebensmittel, der Zubereitung dieser Lebensmittel und ihrer Herstellung und dem Verbrauch in den bestimmten Bedingungen (Alltags oder Feiertagen).

Warum gilt die kroatische Küche als gesundheitsfördernd?

Insgesamt ist die kroatische Küche reich an Kohlenhydraten und Ballaststoffen.

Die Gesamtfettzufuhr ist zwar mit 35 Energieprozent vergleichsweise hoch, doch es werden weniger gesättigte, dafür viele einfach (Ölsäure) und mehrfach ungesättigte Fettsäuren (Omega-3-Fettsäuren) aufgenommen. Weitere positive Kennzeichen sind der hohe Gehalt an Vitaminen, darunter Vitamin E, C, β-Carotin und Folsäure, an Mineralstoffen wie Kalium, Jod und Magnesium sowie an sekundären Pflanzenstoffen.

Hinzu kommt, dass die meisten Lebensmittel aus der Region stammen, entsprechend der Saison ausgewählt und zubereitet werden und nur wenig verarbeitet sind.

Wer sich also an den Empfehlungen der mediterranen Ernährungsweise orientiert, ernährt sich automatisch kalorien-, fett- und cholesterinbewusst bei gleichzeitig reicher Nährstoffzufuhr. Ihren gesundheitsfördernden Effekt belegen verschiedene Studien. Sie wirkt vorbeugend im Hinblick auf Stoffwechselkrankungen.

Kochen zwischen den Kulturen - mehr als ein Straßenfest

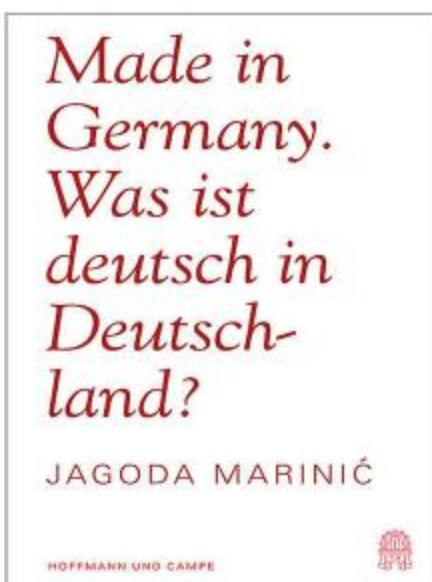
Auf den Internationalen Sommer in Wiesbaden begeben sich Menschen aus unterschiedlichen Kulturen auf die Suche nach internationalen Rezepten. Auf dieser Entdeckungsreise präsentieren auch die Mitglieder der kroatischen Kulturgemeinschaft ihre kulinarischen Geheimnisse und traditionellen Bräuche. Werfen Sie den Blick in die Kochtöpfe Ihrer Mitmenschen und erleben Sie den Geschmack und die Gewürze des interkulturellen Gastmahl. Kochen und der gemeinsame Genuss der zubereiteten Speisen machen Spaß und sind wichtige Bestandteile aller Kulturen.

Wir sind vielfältig – Essen mit Nachbarn aus aller Welt ist ein außergewöhnliches Ereignis. Wir möchten ein Essen aus Ihrer Heimat kennenlernen. Dies kann ein Essen aus einer Region in Deutschland oder aus Ihrem Heimatland sein. Lassen Sie sich inspirieren! Gemeinsam essen, Vielfalt erleben!

Red. []

Nova knjiga Jagode Marinić: *Made in Germany. Was ist deutsch in Deutschland?*

ŠTO JE NJEMAČKO U NJEMAČKOJ

Jagoda Marinić

Made in Germany. Was ist deutsch in Deutschland?

Hoffmann und Campe, Hamburg 2016.

tvrdi uvez, 174 str., 16 eura

ISBN 978-3-455-50402-6

Tu malu, lagano i bijelo ukoričenu knjižicu od nepunih 170 stranica i provokativnega naslova preporučam svakome od nas koji živi u Njemačkoj, došao on ovamo prije pedesetak godina, ili rođenom ovdje pa njemačkim barata kao da mu je to materinski jezik, a materinski, bio to hrvatski, španjolski ili kurdska, rado natuca.

I nakon što pročita *Made in Germany. Was ist deutsch in Deutschland?* (*Made in Germany. Što je u Njemačkoj njemačko?*), nek ju svako toliko uzme u ruke i začita se u jednom od šest poglavlja. Ova najnovija knjiga Jagode Marinić može mu biti priručni leksikon koji nudi definicije i pruža razne formule za bolji i uspješniji migrantski život.

Jagoda Marinić rođena je u šapskom Weiblingenu, a roditelji su joj iz Crivaca u Dalmatinskoj zagori, iz sela u općini Muć u kojoj nema kuće koja nije dala „gastarabajtere“. Sredinom sedamdesetih krenuli su trbuhom za kruhom u Njemačku i djeci su, dvojici sinova i jednoj kćeri, svojim vrijednim rukama stvorili bolje uvjete za život.

Jagoda Marinić danas je priznata vrsna njemačka književnica koja se u dobi od samo 23 godine pojavila na književnoj sceni s romanom *Eigentlich ein Heiratsantrag* (Zapravo, bračna ponuda). Ovaj prvijenac s 24 male priče o Hrvatskoj i Njemačkoj, što ga je objavila izdavačka kuća *Suhrkamp*, bio je veliki uspjeh. Za roman *Die Namenlose* (Bezimerni) Marinić je nominirana za nagradu Ingeborg Bachmann, a tjednik *Der Spiegel* proglašio ju je jednim od najboljih knjiga u 2007. godini. 2013. izlaze joj dvije knjige, turistički vodič *Gebrauchsanweisung für Kroatien* (Hrvatska - uputstva za upotrebu) i *Restaurant Dalmatia*.

O Miji, junakinji *Restauranta Dalmatia*, razmišljala sam idući nedavno na berlinsku promociju *Made in Germany. Was ist deutsch in Deutschland?*. Održala se u Galli Theateru u okviru malog ali vrijednog književnog festivala **READ!BERLIN** kojem su težište knjige s novim idejama i novim mislima.

U knjizi *Restaurant Dalmatia* Marinić svoju protagonistkinju Miju, još mladu, ali već i uspješnu ženu, vraća iz kanadskog Toronto u rodni Berlin, u restaurant tete Zore gdje joj je pomagala pri služenju gostiju i u sitnim kuhinjskim poslovima. I upravo u tom restaurantu Mija kreće u potragu za sjećanjima i osobnim identitetom koji je oblikovan u obitelji ispunjenoj ljubavlju

BB RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

prema domovini u koju se svi namjeravaju vratiti jednoga dana, ali koji su puni i osjećaja hoćemo li zahvalnosti prema zemlji koja ih je primila i u kojoj mogu raditi. Pitala sam se da li ćemo i u *Made in Germany*, bez obzira na to što se naslovom sugeriraju sociološke rasprave, susresti neku Miju, ili neki njen pandan.

Kazališna dvorana u *Heckmann-Höfe*, a uz *Hackesche Höfe* to je najpoznatije berlinsko dvorište, bilo je ispunjeno do posljednjeg mesta. Tko sve nije došao - i mlado i staro, i Nijemci i stranci. I mladi Sirijci, izbjeglice. Među njima i Mohammed Mattar koji iz ruku nije ispuštao fotoaparat.

Anna Mandelka, članica Organizacijskog odbora *READY BERLIN*, ispričala mi je da Mohammed ide u isti razred s njenim sinom i da ona u toj školi izbjeglice podučava njemački. Mohammedu je posudila fotoaparat jer joj je jednom ispričao da je nekad jako puna fotografirao. Pustila ga je da pravi fotke na školskim priredbama i dopustila mu je da snima i festivalske manifestacije. Stoga i Hrvatski glas Berlin objavljuje jednu Mohammedovu fotografiju.¹

Jagoda Marinić, s kojom je novinar Christian Stahl dobrano prevukao vrijeme koje im je stajalo na raspolaganju, čitanje je otvorila jednom finom samouronijom. Rekla je, a o tome piše i u knjizi, da nikada nije pomicala da će jednoga dana napisati članak u kojem će pozitivno govoriti o Angeli Merkel. Jer da se u ovom današnjem vremenu čovjek više ne može pouzdati ni u samoga sebe, a kamoli kad (pro)govori o integraciji.

Tvrdi da se o integraciji više ne može diskutirati, a da se ponajprije ne razglaba o izbjegličkoj krizi. I dok mnogi drugi vrišteći zahtijevaju pseudorješenja, njemačka je kancelarka jedina - tako Marinić - koja mudro, pronicljivo i hrabro pita: „Koja je izbjeglička politika dostažna Europe?”, onako hrabro kao što je prije godinu dana najavila: „Mi to možemo!”.

Marinić ističe Merkeličinu hrabrost i upornost jer je s tim značajkama pokazala još jedno svojstvo koje je tako rijetko u političara - pouzdanje. Njemačku i njenu demokraciju smatra dovoljno jakom da živi pouzdanje koje se krije iza Merkeličinog „Mi to možemo!” te nastavlja: „Pouzdanje nije znak naivnosti, a pogotovo njime nisu obdarene one umišljene veličine što vjeruju da mogu spasiti svijet. Pouzdanje se rađa iz povjerenja u vlastite mogućnosti i vlastite sposobnosti da se iz krize uvijek izlazi ojačan.”

Da me čitatelj ne bi krivo shvatio. Kad je riječ o *Made in Germany*, ne radi se ni o kakvom leksikonu, ma koliko god mi u toj knjizi pronašli i (nenamjernih) životnih uputa. Formalno gledano, Jagoda Marinić svom čitateljstvu podastire eseje, onu književnu vrstu koja je prema tematici bliska raspravi ili znanstvenom tekstu. No kako ih je „špikovala” sočnim migrantskim dogodovštinama, ponajprije iz vlastitog života, *Made in Germany* čita se kao roman. I nadodala bih, još jedan roman o prihvaćanju vlastite migrantske prošlosti.

Ova autorica već četiri godine vodi Interculturalni centar u Heilderbergu i sama je politički vrlo aktivna i angažirana. Vodi razne političke konferencije, objavljuje eseje na temu integracije, poznaje i poštuje strahove većinskog stanovništva od novog i nepoznatog, ali ne vidi ništa loše u kulturi dobrodošlice. Dapače.

No, pita se kako njemačka država koja se godinama borila protiv toga da postane useljeničkom zemljom gleda na pitanje integracije i što je s njemačkom integracijskom kulturom. U Njemačkoj danas živi 16 milijuna tzv. *Novih Nijemaca*, ali koja je razlika između njihove sudbine i sudbine ratnih izbjeglica i ekonomskih useljenika koji su došli u zadnje vrijeme? Čini li Njemačka i danas iste one greške koje je činila prije četrdeset, pedeset godina?

¹ RIJEĆ ju nažalost ne može objaviti iz prostornih razloga.

BB RIJEČ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

Marinić nemilosrdno propituje kulturu dobrodošlice prema izbjeglicama, ali istodobno slikovito i živopisno opisuje dosadašnje propuste koje su njemačka politika i njemačko društvo (po)činile prema „gastarabajterima, auslenderima, geduldetima“.

Iako govori o Nijemcima, u stvari priča o sebi, o svojim roditeljima, o nama, o našim osobnim nezadovoljstvima zbog raznoraznih prepreka i dvojbama koje nas često vode u čorsokak.

Iz migracijske ropotarnice izvlači stara pitanja, ali ih postavlja na novi način: Što je danas u Njemačkoj - njemačko? Zašto je neko mišljenje, ili neko ponašanje, rasističko?

Zgraža se nad dvjema kovanicama, nad riječju *Migrationshintergrund* (migrantsko podrijetlo) i *bildungsferner Haushalt* (u doslovnom prijevodu: kućanstvo u kojem se živi daleko od naobrazbe) pa prepričava iz svog života: „Nijemce kao što sam ja, na javnim se manifestacijama predstavlja kao *gastarabajtersko dijete*.“ Zgraža se nad tom etiketom ne zato što bi se stidjela socijalnog podrijetla svojih hrvatskih roditelja, nego zato što ju smatra neprimjerenom te kaže: „To je isto kao kad bi se za bilo koju njemačku spisateljicu u javnosti reklo da je dijete stručnih, kvalificiranih radnika.“ Smatra da se s tim novovjekim pojmovima zapravo baca ljaga umjesto da se trijezno opiše činjenično stanje.

Autorica se ne pita što to je to Njemačku stvorilo takvom kakva jest. Zanima ju kako su u tom razvoju useljenici našli svoje mjesto, ili nisu, pa stoga to i analizira. Podsjeća na mnoge važne šanse koje su njemački političari propuštali desetljećima, pa onda shodno tome i njemački zakonodavac.

Ne zaboravlja ni naše „auslenderske“ propuste koje smo mogli lako izbjjeći. Da smo samo znali kako. Veliku pozornost posvećuje komunalnom pravu glasa koje stranci nisu dobili pa je u razgovoru koji sam vodila nakon promocije, izjavila: „Vjerujem da je činjenica što nije uvedeno komunalno pravo dovela do toga da su mnogi odustali od društvenopolitičkog djelovanja.

Ponašaju se prema principu: Nas se ništa ne pita, pa onda ni mi ne moramo ništa napraviti. U međuvremenu su ukinuta mnoga vijeća stranaca. Manjine gotovo ne sudjeluju u političkom životu. Sad je to pitanje opet postalo aktualno. Izbjeglice dolaze i to znači da ti ljudi idućih 15 godina ne će moći birati. Budemo li imali tri milijuna izbjeglica, bit će to tri milijuna ljudi bez prava glasa i to komunalnog. A komunalno pravo glasa prvi je korak ka demokratskoj participaciji. Njemačka je zemlja koja ima najrestriktivnije komunalno pravo glasa i stoga je u zemaljskim parlamentima i u Bundestagu tako malo političara stranoga podrijetla.“

Publika je uživala u informativnom, ali istodobno i vrckastom Stahlovom razgovoru s Marinić koja nam je pokazala i svoje umijeće u čitanju. Pljeska nije nedostajalo, pa tako ni nakon ovog ulomka: „Štošta se moglo dogoditi u posljednjih deset godina. Njemačka je počela razmišljati o migraciji i o tome kakvu ulogu ona ima u društvu. Već je odavno trebalo pvesti tu diskusiju; i taj je diskurs već zastario. Već je i drugi i treći naroštaj ovdje stekao svoje obrazovanje, a mnogi od njih uzeli su njemačko državljanstvo. Uprkos tome u posljednjih deset godina njemački diskurs o integraciji i o migrantskom miljeu porodio je samo pojam migrantsko podrijetlo i utvrdio da postoji problem s roditeljima koji nisu stekli obrazovanje i koji imaju djecu s migrantskim podrijetlom. Umjesto da se najednom reklo pa time i pročulo da je moja generacija stekla novu samosvijest jer da smo zaorili: *Milsmolovdjl*, opet su nam pomršeni računi. Ja to pišem u pasivu jer su drugi za nas vodili čak i integracijski diskurs, najpopularniji su pri tom bili Nijemci s ne baš njemačkim prezimenima (*Sarrazin, Buschkowsky*).“

Aleksandra Brnetić

Objavljeno na portalu Hrvatski glas Berlin²

² <http://www.hrvatskiglas-berlin.com/?p=160648>

KULTURA STRANACA NIJE STRANA KULTURA

Susret Hrvatske kulturne zajednice i Vijeća stranaca grada Wiesbadena

Wiesbaden, 20. svibnja 2016. godine u restoranu *Mauritius*¹ s hrvatskom kuhinjom održan je susret *Hrvatske kulturne zajednice*² (HKZ-Wi) i Vijeća stranaca grada Wiesbadena³ (VS-Wi).

Kako je predsjedništvo i HKZ-Wi i VS-Wi ove godine otpočelo svoj rad u novoj legislaturi, ovaj susret je služio upoznavanju i ispitivanju mogućnosti uzajamne suradnje, potpore i organizacije. HKZ-Wi je po svom statutarnom određenju nacionalna zajednica, ali otvorena internacionalnoj suradnji i kulturnoj razmjeni. Ivica Košak, predsjednik HKZ-Wi predstavio je četiri razvojna pravca zajednice, koji po sebi nisu odvojeno centralne zadaće društva ali zračile ne samo interes nego i kompetenciju članova.

Središnja tema kulturnog rada predstavlja se kroz portal *Kultura dijaloga*⁴. Reprezentativni su nastupi u okviru obilježavanja *Svjetskog dana materinskog jezika*⁵, *Svjetskog dana knjige*⁶, *Europskoga tjedna*⁷, kao i nastupi u *Interkulturnom tjednu*⁸.

U drugom planu slijedi redakcija časopisa *RIJEĆ*⁹. Riječ izlazi već 25. godina, a u pripremi je 50.

Broj. Ovaj jedinstven časopis koji je predstavljen i na *Sajmu knjiga u Frankfurtu*¹⁰ ne zrcali samo rad kulturne zajednice – *Ogranka Matice hrvatske u Wiesbadenu* nego je primjer dobre prakse stvaranja i širenje nacionalne kulture u internacionalnoj zajednici. Posebni interes HKZ-Wi izražen je u radnoj grupi za samopomoć: *Kultur als Lebenshilfe*¹¹. Ova radna grupa izlazi u susret osnovnoj potrebi svih članova i prijatelja HKZ-Wi. Djelovanje ove radne grupe zasniva se na samoj na potrebi članova i prijatelja zajednice, nego i na stručnoj ponudi kvalificiranih suradnika, članova HKZ-Wi. *Studijsko putovanje dijabetičara u Poreč*¹² ove godine pokazalo je kako ta radna grupa može izvesti zahtjevne projekte na području čuvanja i održavanja kondicije i zdravlja.

A kao poseban iskorak na putu ostvarenja trajnog gospodarenja i zadovoljavanja temeljnih životnih potreba ističe se aktivnost zajednice kada je HKZ-Wi postala osnivačkim članom jedne *fairtrade* za-

¹ <http://www.restaurant-mauritius.de/>

² <http://de.hkz-wi.de/>

³ <http://www.wiesbaden.de/leben-in-wiesbaden/gesellschaft/auslaendische-buerger/content/auslaenderbeirat.php>

⁴ <http://www.hkz-wi.de/de.hkz/Literatur%20im%20Dialog/im-dialog.html>

⁵ <http://www.hkz-wi.de/naslovna/me%C4%91unarodni-dan-materinskoga-jezika.html>

⁶ <http://hkz-wi.de/naslovna/svjetski-dan-knjige-i-autorskih-prava.html>

⁷ <http://de.hkz-wi.de/home/europawoche.html>

⁸ <http://de.hkz-wi.de/chronik/interkulturnelle-woche.html>

⁹ <http://www.rijec.hkz-wi.de/>

¹⁰ <http://fenix-magazin.de/sajam-knjige-u-frankfurta-na-hrvatskom-standu-danas-u-12-sati-predstavljanje-casopisa-rijec-1/>

¹¹ <http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/>

¹² <http://www.lebenshilfe.hkz-wi.de/aktivitaeten/porec-2016.html>

druge - *Weltladen Idstein*¹³, dakle članom jedne zajednice koja poštenom trgovackom praksom želi unaprijediti robnu razmjenu i potrošnju zasnovanu na pravednim socijalnim i etičkim odnosima. Za hrvatsku se zajednicu tako otvorila mogućnost, da ovim iskorakom predstavi sebe i svoje članove u svijetu dobre poduzetničke prakse. *Dvadesetipetogodišnji rad Kulturne zajednice doživljava neprekidne promjene*, kazala je Ružica Matanić, članica predsjedništva HKZ-Wi, no trajni oslonac za društvo nalazi se upravo u radu i osobnom zalaganju vjernih članica i članova.

Murat Özdem, potpredsjednik predsjedništva Vijeća stranaca u Wiesbadenu pozdravio je – ne sumo zanimljiv nego i vrlo sadržajan rad HKZ-Wi. Sa 120 članova u HKZ-Wi okuplja tek manji broj od preko 1300 imigranata iz hrvatskog iseljeničkog kruga. Zadaća je Vijeća stranaca da unaprijedi ne samo suradnju u matičnim, nacionalnim zajednicama nego proširiti rad na društvenu zajednicu koja u Wiesbadenu ima snažan internacionalni karakter.

Wilfrid Wartman, član HKZ-Wi, predstavio je osnovnu problematiku udruženja, njemačkih jednako kroz onih u kojima većinu čine stranci, a gdje motivacija, interes i snage, ponekad već ostarelih članova, ne zadovoljavaju često niti osnovne zahtjeve za normalan rad, tj. ispunjavanje statutarnih obaveza.

Slaven Ljiljanic, potpredsjednik predsjedništva HKZ-Wi, izložio je kako u Wiesbadenu u okviru nastupa i obilježavanju međunarodnih spomen dana (Dan materinskoga jezika¹⁴, Medunarodni dan knjige i autorskih prava¹⁵...) HKZ-Wi uživa izravnu podršku i pokroviteljstvo UN institucija i pokroviteljstvo povjerenstva za UNESCO u SR Njemačkoj kao i u Republici Hrvatskoj. Ljiljanic je posebno naglasio ulogu Kulturne zajednice pored inicijative roditelja u zahtijevanju da se uspostavi Hrvatska dopunska nastava u njemačkoj pokrajini Hessen. Danas oko 500 djece pohađa nastavu na materinskom jeziku u Hessenu i Saarlandu, a brojnim aktivnostima želi se privući pažnja i još više hrvatskih mališana u Wiesbadenu i regiji. Hrvatska nastava u organizaciji Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske uvedena je početkom rujna 2011. u 15 škola u Hessenu. Nastava obuhvaća hrvatski jezik, kao osnovu, te kulturu u širem smislu (temeljne kulturne i povijesne činjenice, zemljopisna obilježja RH, likovnu i glazbenu kulturu, kao i obilježavanje hrvatskih blagdana). Hrvatska nastava ne smije biti samo njega materinskog jezika i zavičajne privrženosti, nego i probuditi interes za izgradnju društva u kojem živi. - To bi mogao ili trebao biti preduvjet za pozitivan pristup mlađeg naraštaja u zavičajnu društva, - kako se izjasnio Ljiljanic.

Demografski faktor nije jedina prepreka u razvoju civilnog društva, naglasio je Košak, jer kod institucionalne pomoći u visini od 75 € mjesečno, a koje udruge stranaca u Wiesbadenu dobivaju za svoj rad, nemoguće je stvoriti uvjete za razvoj dugoročnih i održivih programa.

Said Bakadır, član predsjedništva VS-Wi predstavio je u nastavku mogućnost financiranja projekata iz fonda koji stoji Vijeću stranaca na raspolažanju. Nacionalne su zajednice pozvane na suradnju u ostvarivanju zajedničkih ciljeva, a što će ne samo povećati vjerojatnost da se ta sredstva dobiju, nego i omogućiti Vijeću stranaca da u gradskom povjerenstvu prikažu potrebe i rješenja (projekte) za rad zajednica.

Prema iskustvu iz rada, a kojim se civilne hrvatske udruge bave u Njemačkoj, postoji potreba tijesne međunarodne suradnje na polju kulture - jer kultura nije samo područje ljudskog djelovanja koje ne može bez državnih poticaja nego da je ona itekako važan ekonomski faktor, ako se to zna prepoznati¹⁶ – naveo je Košak zaključak posjeta HKZ-Wi Njemačko-hrvatskoj parlamentarnoj grupi u Bundestagu u 2014. godini.

Jela Šare, tajnica HKZ-Wi, naglasila je kako stranci ne trebaju imati samo ulogu zabavljača, folkloraša s egzotičnom kulinjom, nego ravnopravno sudjelovati u kulturnom životu društva u kojem žive, rade i kao porezni obveznici ispunjavaju građanske dužnosti. U tom pogledu, složila se Selvinaz Gündogan iz predsjedništva VS-Wi, te istakala - kako je upravo politička zadaća Vijeća stranaca da uspostavi kontakt i dijalog na „istoj razini očiju“ s političkim predstavnicima u njemačkom društvu.

Ivica Košak

¹³ <http://www.hkz-wi.de/fairtrade.html>

¹⁴ <http://www.hkz-wi.de/naslovna/me%C4%91unarodni-dan-materinskoga-jezika/me%C4%91unarodni-dan-materinskoga-jezika-2016.html>

¹⁵ <http://www.hkz-wi.de/naslovna/me%C4%91unarodni-dan-materinskoga-jezika/me%C4%91unarodni-dan-materinskoga-jezika-2016.html>

¹⁶ <http://hkz-wi.de/naslovna/svjetski-dan-knjige-i-autorskih-prava.html>

Drugi hrvatski iseljenički kongres

Razgovori o politici suradnje Hrvatske i njenog iseljeništva

Šibenik/U Hrvatskom narodnom kazalištu u Šibeniku, jučer prije podne otvoren je Drugi hrvatski iseljenički kongres.

Na ovom trodnevnom međunarodnom znanstvenom i aktivističkom skupu okupilo se dvjestotinjak sudionika, što gospodarstvenika, povjesničara, demografa, književnika, pedagošta, katoličkih duhovnih dječatnika iz hrvatske dijaspore i Republike Hrvatske.

U izlaganjima i raspravama u 24 panela osmišljavaju i nastoje postaviti temelje politici suradnje domovinske Hrvatske i hrvatskog iseljeništva u trenutku ideološke razjedinjenosti i gospodarske posustalosti hrvatskoga društva.

Kongres se održava pod visokim pokroviteljstvom predsjednice Republike Hrvatske, Kolinde Grabar Kitarović, koju je zastupao **Zvonko Milas**, predstojnik Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske. Milas je u svom pozdravu istaknuo važnost međuljudskog povjerenja izraživši želju da hrvatski čovjek ostane uporan u postizanju zadatih ciljeva.

U ime predsjednika Hrvatskog sabora Željka Reinera nastupila je **Margerita Mađerić**, predsjednica Mandatno-imunitetnog povjerenstva i članica Hrvatske demokratske zajednice, i govorila kao da se nalazi na jednom od HDZ-ovim (prošlih ili budućih?) predizbornih skupova.

Drugi hrvatski iseljenički kongres

Foto: Arhiv

Davor Stier, zastupnik u Europskom parlamentu i glasnogovornik kandidata za predsjednika Hrvatske demokratske zajednice Andreja Plenkovića, naglasio je potrebu daljnje borbe protiv stereotipa koji na hrvatskoj političkoj sceni još uvejk vladaju o hrvatskim iseljenicima kao radikalnim. Stier smatra da je u trenutku, kad se Hrvatska našla na siromašnoj periferiji Europe i kad njome vlasta klijentelistički kapitalizam, više nego ikada potrebno otvaranje hrvatskih državnih i javnih institucija prema hrvatskoj dijaspori.

Skupu u Hrvatskom narodnom kazalištu obratili su se i **Željko Burić**, gradonačelnik Šibenika, grada koji ove godine slavi 950. obljetnicu postojanja i koji je materijalno i financijsko pomoćao kongresu i monsinjor **Ante Ivas**, biskup šibenski u miru.

Marin Sopta, idejni tvorac kongresne ideje i predsjednik Programsko-organizacijskog odbora, naznačio je se obratio na kraju svečanoga otvaranja.

Na svoj eloquentan i šarmantan način prepričao nam je najnoviju anegdotu iz obiteljskog života koju nam je - tko zna kojom rukom vođen i kojim vragovima tjeran - slavodobitno zapaprio zlim duhovima iz nimalo slavne Nezavisne države Hrvatske.

Kongres su organizirali Centar za istraživanje hrvatskog iseljeništva i Centar za kulturu i informacije Maksimir, Zagreb, a među mnogobrojnim suorganizatorima između ostalog su Ravnateljstvo dušobrižništva za Hrvate u inozemstvu, Hrvatska matica iseljenika, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Institut za migracije i narodnosti te Croatian Studies Centre - Macquarie University iz Sydney, Australija.

Aleksandra Brnetić

Objavljeno na portalu
Hrvatskog glasa Berlin¹

¹ <http://www.hrvatskiglas-berlin.com/?p=161639#more-161639>

GODINA SVETOGLA VLAHA U DUBROVNIKU

Nematerijalna kulturna baština

Sveti Vlaho,¹ u drugim hrvatskim krajevima znan kao Sveti Blaž, zaštitnik je Dubrovnika već više od tisuću godina. Sasvim konkretno, nakon što je jedne noći 972. godine svećenik znan kao Stojko primio viziju od Svetoga Vlaha kako će venecijanska mornarica napasti Dubrovnik, Dubrovčani su imali vremena pripremiti se i oduprijeti napadu pa je od te godine nadalje Sveti Vlaho u gradu čašćen kao svetac zaštitnik, odnosno „parac“. Svake godine na njegov blagdan 3. veljače, pridružuje se Festa svetog Vlaha – procesionalna povorka s relikvijama svetaca, nakon koje slijedi sveta misa, kojima pak prethodi čin puštanja bijelih golubica koje simboliziraju mir, a dan prije uvriježio se i običaj grličanja, odnosno kratke molitve koju svećenik izgovara nad vjernikom dok ispod njegovog grla drži par ukrštenih svijetla. Jedan od najčešćih likovnih prikaza svetoga Vlaha upravo je figura sveca u biskupskom ornatu koji u ruci drži ukrštene svijeće.

U dubrovačkoj komuni, a kasnije Dubrovačkoj Republici (1358. – 1808.) blagdan svetog Vlaha bio je najvažnija vjerska i državna svečanost. S ciljem da svi mogu sudjelovati na festu, uveden je običaj da se svakome tko se ogriješio o zakon i bio izgnan, dopusti ulazak u Grad sedam dana prije i sedam dana poslije blagdana, a za to ga vrijeme nitko nije smio uhititi ili pozvati na odgovornost. Za blagdan su svi stanovnici Republike od Konavala do Pelješca i otoka dolazili u Grad na fest. Iko nije mogao ići, slavio je kod kuće sa svojim vrkvenim barjacima i u narodnoj nošnji. Uz festu su vezani i drugi narodni običaji, od posebnih jela i pjesama, do korištenja tradicionalnog oružja (trombuna) kojim se puca u blagdansko jutro, kaš i čitav niz poseb-

nili običaja u mjestima Republike gdje se Sveti Vlaho slavio kao zaštitnik. Po završetku procesije odlaze barjatari sa svojim barjacima u svoja sela prenijeti blagoslov parca svima koji na taj dan nisu mogli u Grad.

Festa se tijekom stoljeća mijenjala pa ju je svaka generacija blago prilagodila kako bi unijela svoje ideje i učinila je suvremenom. Ovaj je tisućeljetni običaj 2009. godine uvršten na UNESCO-vu Listu nematerijalne kulturne baštine kao baština cijelog svijeta, a tri godine kasnije Hrvatska pošta je izdala poštansku marku sa slikom relikvije ruke svetoga Vlaha kako bi obilježila to važno priznanje za hrvatsku kulturu.²

Kult svetoga Vlaha započeo je u Maloj Aziji, na prostoru današnje središnje Turske. Nakon studija filozofije, Vlaho se bavio medicinom u svome rodnom gradu Sebasti, a osobitog je uspjeha imao pri liječenju bolesti grla. Budući da su ga njegovi sugradani cijenili, izabran je za biskupa nakon smrti dotadašnjeg biskupa, kako se radilo u vrijeme ranog kršćanstva. I dalje je

lijčio ljudi s posebnom predanošću, skromnošću i strpljenjem. Kada je u grad Sebastu došao Agricola, namjesnik rimske pokrajine Kapadokije, koji je prema naredbi cara Liciniјa progonio kršćane,³ utamničio je i biskupa. Vlahu se nije želio odreći svoje vjere pa je mučen na najgore moguće načine. Između ostalog su mu derali kožu željeznim češljevima za vunu. Nakon mučenja njegova se krv slijevala ulicama kojima je prolazio, a pobožne su žene svojim rupcima za njim skupljale krv te su i one bile prepoznate kao kršćanke. Zatvorene su u tamnice zajedno sa svojom djecom te su pred djecom i mučencima. Agricola je naložio da se biskupu veže kamen oko vrata i da ga se baci u jezero, ali on je zazvao Božje Ime i nije potonuo. Tada mu je odrubljena glava. Žene koje su to mučenje gledale iz svojih tamnica znale da ih čeka ista sudbina. Hinile su da će se odreći kršćanstva, a njihovi su im mučitelji dali svoja pugnalska božanstva da ih odnesu na jezero i tako ponovno predu na staru vjeru. One su, legenda nastavlja, te toteme

¹Dubrovački naziv Vlaho je nastao od grčke riječi *Vlasios*. Starom ilirskom prilagodbom grčkih i latinskih imena, gdje se nastavci -ios, odnosno -ius zamjenjuju s -o (tradicionalno ilirska, pa tako i dubrovačka matica imena završavaju na -o), te ponistiavanjem sibilizacije iz -s- u -h- dobije se ime **Vlaho**, koje nije vezano s nazivom Vlasi korištenim za označavanje jednog dijela balkanske populacije. U svijetovnom dijelu Hrvatske uobičajeno je naziv **Šv. Blaž** – prema latinskoj inačici imena (*Blasius*) (op. ur.)

²<http://www.unesco.org/culture/ich/en/RL/festivity-of-saint-blaise-the-patron-of-dubrovnik-00232>

³ Legenda o progonu kršćana u vrijeme Liciniјa nema povjesnu osnovu. U vrijeme njegove vladavine takvih progona nije bilo. (op. ur.)

pobacale u jezero i molile Boga da ih priuni u nebo kada ih njihovi mučitelji smaknu. Njima i njihovoj djeci odrubljene su glave, a tijela baćena u jezero. Zbog spomenutih ččsljeva s kojima se ponekad pokazuje u zapadnoj umjetnosti srednjeg vijeka, Sveti Vlaho je zaštitnik proizvođača vune, ali i drugih radnika, kamenara i rezbara te veterinara, djece i životinja te ga se zaziva kao pomoćnika u bolestima grla.

Njegov kult širo se Europom u ranom srednjem vijeku kao jednog od 14 svetih pomoćnika za koje su se podizali oltari u glavnim gradskim crkvama, osobito u hodočasničkim središtima.⁴ Nakon što je u 13. stoljeću objavljena do tada najopsežnija knjiga životopisa svetaca (hagiografija), *Legenda Aurea* nadbiskupa Genove Jacobusa de Voragine, njegovo se štovanje rapidno širi, a umnožava se i broj likovnih prikaza, najčešće oltarnih slika po europskim crkvama. Prikazuje ga se odjevenog u biskupsko ruho s mitrom na glavi i biskupskim pastirskim štapom u ruci.

⁴ Kult sv. Vlahe/Blaža nastao je u Rimu poslije zabrane nekršćanskih vjerskih obreda u Parthenonu, građevini iz 2. st. n.e. Parthenon je zakan po rimskom biskupu posta mjesto obožavanja 14. vrt. ce zagovornika (svetaca, među kojima se našao i Blasius iz Sebaste u Maloj Armeniji, današnjoj Turskoj). (op. ur.)

U drugoj ruci drži knjigu kao simbol učenog čovjeka, palminu granu koja simbolizira mučeništvo ili dvije ukrštene svijeće koje predstavljaju, kako smo prethodno spomenuli, njegovu sposobnost liječenja bolesti grla.

Na slikama, grafikama i skulpturama u Dubrovniku te na zastavama Dubrovačke Republike, prikazuje ga se kako u jednoj ruci drži štap, a u drugoj model grada. U istočnim crkvama koje ga također štuju prikazuje se frontalno, bez biskupskih insignija i samo s knjigom u ruci, dok je druga ruka ponekad uzdignuta na blagoslov.

Sveti Vlaho mučenički je ubijen 316. godine, a ove godine navršila se 1700. obljetnica toga događaja koja se u Dubrovniku osobito štuje pa je Gradsko vijeće Grada Dubrovnika 2016. godinu proglašilo Godinom svetoga Vlaha. Hrvatska matica iseljenika koja u Dubrovniku brine o vezama iseljenih Hrvata i njihovog rednog građa, uključila se u proslavu zajedno s Udrugom Festa Dubrovnik te organizirala ciklus od čak 11 likovnih izložbi kako bi pokazala suvremene poglede hrvatskih umjetnika na temu svetoga Vlaha. U povijesnonjemačkom smislu, taj je ciklus, jednako kao i velika izložba „Sveti Vlaho u suvremenoj umjetnosti“ iz 2014. godine, važan jer na jednom primjeru govori o poziciji suvremene sakralne umjetnosti u Hrvatskoj po načelu *paris pro toto*.

Možemo reći kako je nakon Domovinskog rata došlo do procvata sakralne umjetnosti, ali teme vezane za čašćenje svetog Vlaha u Dubrovniku ne možemo svrstati samo u kategoriju religijskih tema. Bitno je istaknuti kako Sveti Vlaho u Dubrovniku predstavlja snažan identifikacijski motiv umjetniku sa sredinom u kojoj žive i djeluju. Stoga on predstavlja tradicionalnu temu koja se u većoj mjeri može povezati s definiranjem vlastitog identiteta pojedinca kao stanovnika Dubrovnika, nego kao znak religijske pripadnosti. Suvremeno tematiziranje svetoga Vlaha često je ovisno o kontekstu u kojem je i za kojega je likovno djelo nastalo. To prvenstveno znači odustajanje od uvriježenih ikonografskih identifikacija pojednostavljinjem forme i kompozicije. Kod prikaza svećevog lika, gotovo da nema više preciznog oblikovanja biskupskog ruha, ukrižene svijeće i palmine grane uopće se ne pojavljuju, a izostavljanje biskupskog štapa još je jedan od elemenata redukcije. Po svemu bismo teško mogli reći čiji lik promatrano kada ne bismo bili u Dubrovniku, kada autor ne bi bio iz Dubrovnika ili kada naziv djela ne bi bio „Sveti Vlaho“. Od forme je ostala ovalna kontura koja je ravno zaključena na dnu, sa šiljastim vrhom koji predstavlja vrh mitre, a od ikonografije spomenuta mitra i grad u svećevim rukama.

Bilo kako bilo, Sveti Vlaho je za Dubrovčane u domovini i inozemstvu prvenstveno duhovna okrjepa, svetac za kojeg vjetujemo da nas čuva na životnom putu, kojega povezujemo s Gradom i vlastitim identitetom. Kada se utišaju trombuni, pospreme relikviјe, odlože nošnje i misnice, kada se više ne čuje Hlimna svetoga Vlaha i Grad ostane daleko za nama, uvijek nam ostaje vjera da je Svetac koji je dao život za svoju vjeru, uvijek uz nas ako smo u vjeri s Bogom.⁵

Marija Ivanović

⁵ "Časina duhovnog znakinja Festa na ovštito oblikuje društvene odnose i pravila kao i kvalitetu vlasti. Festa kao izraz štovanja sveca obilježila je čitav kulturni, a dijelom i prirodnji prostor Grada i okoline, te kroz sudjelovanje pojedinača i grupa iz drugih mjeseta u zemlji kao i onih iz okolnih zemalja putice mestakulurni dialog. (op. ur.)

„RIJEČ“ U DUBROVNIKU

Predstavljanje časopisa *Riječ* u Hrvatskoj matici iseljenika Dubrovnik

U srijedu, 3. 8. 2016. godine u suradnji s *Hrvatskom Maticom iseljenika i Ogrankom Matice hrvatske – Dubrovnik*, predstavljen je časopis *Riječ* koji izdaje Hrvatska kulturna zajednica – Ogranak Matice hrvatske iz Wiesbadena. *Riječ* je predstavila Vesna Ljiljanic, suradnica redakcije, a koja je istaknula kako u Wiesbadenu, glavnom gradu njemačke pokrajine Hessen živi preko 160 nacija, ali i preko 1300 Hrvata. U svom 26-godišnjem djelovanju, Hrvatska kulturna zajednica Ogranak Matice hrvatske - Wiesbadena objavila je 49 izdanja časopisa *Riječ*.

Kad smo osnovali zajednicu, imali smo ideju pokrenuti novine u kojima bismo pratili sve naše aktivnosti i susrete. Nastojimo biti prisutni u Njemačkoj s našom kulturom i rječnikom te održati i ojačati naš identitet. Za časopis ne pišu samo školovani ljudi, već i naša djeca daju svoj doprinos. Kazala je

Vesna Ljiljanic, urednica *Riječi*, Suzana Petrović, predsjednica HKD-Koblenz, Senad Ajzović, kantautor, Slaven Ljiljanic, potpredsjednik HKZ-Wiesbaden, Maja Mozara, Hrvatska matica iseljenika Dubrovnik

gospoda Ljiljanic, urednica *Riječi* broj 44.

Naravno, jedan lokalni list nema ni domet niti sadržajnu moć stvaranja nekog „novog“ tipa čovjeka. *Riječ* je pokazatelj, slikovito rečeno, prometni znak koji si ne uzima za pravo da se predstavi kao put, a još

manje kao cilj. Dakle kažiprst na putu traženja smisla i nužnosti. *Riječ* je ponuda jednog viđenja koje nosi svoju utemeljenost, premda često subjektivnu, ali sve u vidu vjerodostojnosti koja nudi dijalog, jednako kao i analizu te propitivanje. *Riječ* ne izbjegava ni sučljavanje niti polemiku kod koje utemeljenost i argumentiranost moraju biti načela intelektualnog poštenja. *Riječ* želi stvoriti ponudu u kojoj se tradicija i vizija ne isključuju, nego se nadopunjaju. *Riječ* je produkt u čiji sadržaj, kako to donosi *Riječ - Izbor 2015*, tradicionalno predstavlja pisaru riječ, pisec i njihova djela mudi čitalačkoj publici kao poticaj za vlastito istraživanje i traženje smisla i nužnosti. Redakcija se *Riječi* nalazi u okruženju koje nema uvjek niti dovoljno razumijevanja za stvaranje kulturnog sadržaja i za jedan interkulturalni dijalog u Njemačkoj.

Riječ kao jedan od malobrojnih časopisa za migrante hrvatskog porijekla u Njemačkoj privremeno je prestala izlaziti 2006. godine. Novi lećaj *Riječi*, pet godina kasnije (2011), treba(lo bi) se shvatiti kao

Nada Žec Ivanović - Sveti Vlaho, 2016.

RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice, broj 50, 2016.

iskorak unapređenja čitalačke kulture. Časopis je nastao iz želje za suradnjom na stvaranju i njezi kulturnih vrijednosti. Osim kulturnog značaja *Riječ* naročito oblikuje društvene odnose i pravila kao i kvalitetu zajednice hrvatskih iseljenika. *Riječ* kao izraz doprinasa hrvatske kulture, iako u izdanju lokalne udruge, doprinos je za čitav kulturni, a dijelom i društveni prostor interkulturalnog razvoja hrvatske migracije u Njemačkoj. Kroz sudjelovanje pojedinaca i grupa iz drugih mjesta *Riječ* potiče međukulturni dijalog iako njegova radača leži prvenstveno u njegovovanju čitalačkih osobina.

Suzana Petrović iz **Hrvatskog kulturnog društva** grada Koblenza, koje se kao i HKZ Wiesbaden proslavilo 25. godinu osnutka, istaknula je kako je to društvo do sad raznim dogadanjima proslavilo desetu i dvadesetu godišnjicu postojanja, a specifično je jer u članstvo prima i Nijemce. - Nažalost moram reći kako polako naše aktivnosti posustaju, jer su naša društva nastala s jednom generacijom. Taj biološki moment zahvaća našu generaciju, a druga ili treća generacija nema toliko interesa za ono što mi radimo. Naša djeca su se potpuno integrirala i iluzija je očekivati da će oni voditi naša kulturna društva dalje. Opstanak hrvatskog identiteta u Njemačkoj je upitan, što je na neki

način i normalno. Jedina prilika nam je privući novu generaciju, a to je nova imigracija iz Hrvatske – rekla je Petrović, dok je Ljiljanie dodala kako ih se može privući kroz druge segmente, ponajprije sport, rekreaciju i na ne nevažno: -suradnju s Hrvatskom nastavom u Hessenu. Kao primjer navodimo proslavu obljetnice rođenja Ruđera Boškovića, kad je hrvatska škola prema slikovnici **Ogranka Matice hrvatske u Dubrovniku** osmisila prigodan dječji igračak – dodala je Ljiljanie te poхvalila suradnju s Katoličkom misijom. Posebno je naglasila kako Nijemci Hrvate smatraju uzoritim građanima Njemačke, jer su odlični daci, a kasnije i sjajni radnici.

Časopis *Riječ* izlazi tri puta (uključujući i dvobrojeve te posebna izdanja) godišnje, besplatan je te dostupan na Internetu, a 2015. godine predstavljen je i na Sajmu knjige u Frankfurtu. U pripremi je jubilarni 50. broj, koji će biti posvećen obilježavanju 1700. godini legendarne smrti svetog Vlaha. Iako je jedna od manjih stranih zajednica u Wiesbadenu, glavnom gradu nješačke savezne države Hessen, Hrvatska kulturna zajednica značajno pridonosi raznolikosti iseljeničke kulture, istakla je Maja Mozara ispred organizatora ovog dogadjaja.

Tekst: Vesna Ljiljanie
Fotograf: Željko Tutnjević

IMPRESSUM

RIJEĆ - glasnik Hrvatske kulturne zajednice

- Ogranka Matice hrvatske - Wiesbaden
DAS WORT - MITTEILUNGSBLATT
DER KROATISCHEN
KULTURGEMEINSCHAFT

Vol. XXVI, Nr. 50, Wiesbaden, MMXVI

Adresa / Adresse:

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
c/o Ivica Košak, Ernst Töpfer-Str. 4,
65510 Idstein
Tel: +49(0)6126-8145,
E-Mail: info@hkz-wi.de
<http://www.rijec.hkz-wi.de>

Nakladnik / Verleger:

Hrvatska kulturna zajednica e.V.
Wiesbaden

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
V.I.S.d.P.: Ivica Košak, Ernst Töpfer-Str.
4, D-65510 Idstein

E-Mail: ivica.kosak@online.de

Glavna urednica / Redaktionsleitung
Ana Kramarić

Članovi redakcije / Redaktionsmitglieder
Ružica Matanić, Jela Šare, Nada Višak,
Vesna Ljiljanie, Slaven Ljiljanie, Janika
Ernst, Jakov Rimac, Nina Wartmann
Suradnici / Mitarbeiter

Aleksandra Brnetić, Marijana Đokoza,
Marijana Erstić, Jadranka Gradač,
Katica Kiš, Rajko Radilić

Graphik Design / Layout
Ivica Košak

Tisk / Druck

Klicks GmbH, Ziegelhüttenweg 4, 98693
Ilmenau

Rukopisi se ne vraćaju. Za sadržaj napisa odgovaraju autori. Uredništvo se kao i izdavač ne mogu označiti slagati s misljenjem autora.

Für unterlagt eingesandte Manuskripte übernehmen wir keine Haftung und senden diese aus Zeit- und Kostengründen nicht zurück. Für den Inhalt der Beiträge zeichnen die Autoren verantwortlich, auch spiegelt dieser nicht immer unbedingt die Meinung der Redaktion wider.

Vertrieb:
Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.

Oglasni / Anzeigen:

1/1S: 100 € 1/2 S: 50 € 1/4 S: 25 € 1/8 S:
13 €

Oglas u boji – dvostruka cijena. Farbdruck
- das Doppelte des Preises für S/W Druck
Banka / Bankverbindung:
Wiesbadener Volksbank e.G. Wiesbaden

Kroatische Kulturgemeinschaft e.V.
IBAN: DE30510900000021280500
BIC: WIBADE5WXXX

RIJEĆ ISSN 2196-6109

Kultur als Lebenshilfe

Selbsthilfegruppe für Stoffwechselerkrankungen

Info:

Vesna Ljiljanic, Tel.: 0611 4509645

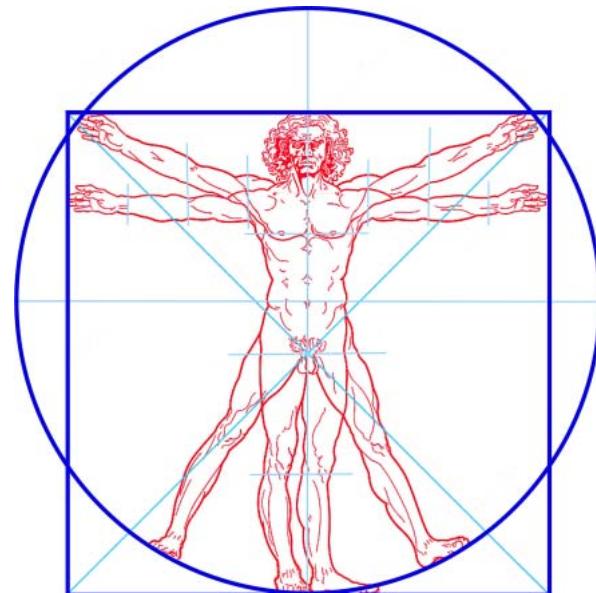
Email: vesna.du@web.de

Janika Ernst, Tel.: 06127 79822

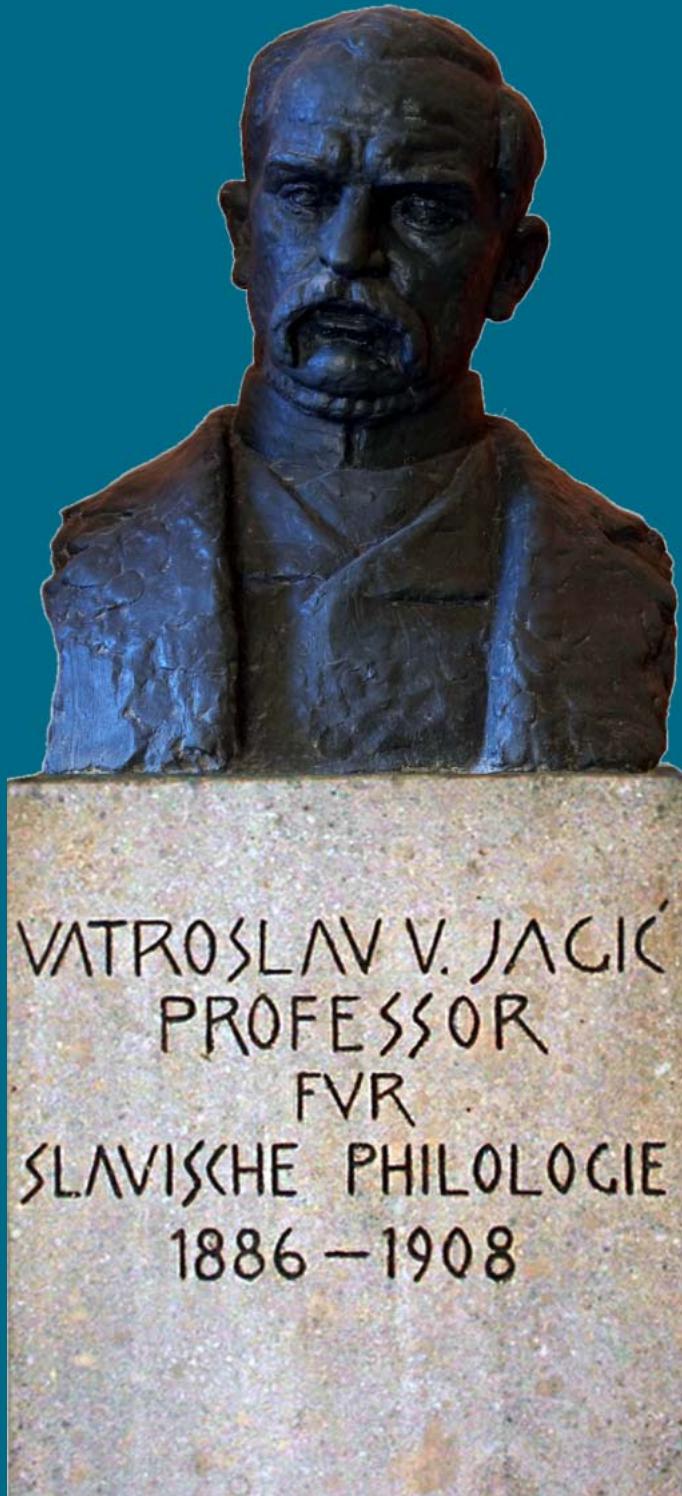
Email: janika.ernst.1@gmx.de

www.lebenshilfe.hkz-wi.de

CULTURE AS

WAY OF LIFE

Vatroslav Jagić

(Varaždin, 6. srpnja 1838. - Beč, 5. kolovoza 1923..)

Jedan je od najvećih filologa u povijesti slavistike i jedan od najznačajnijih i najutjecajnijih hrvatskih ličnosti 19. stoljeća.

Poprsje je rad Ivana Meštrovića.
Fotografirano u arkadi Sveučilišta u Beču (arhiva redakcije).

EBR
Rijec

Vol. XXV, Nr. 50, Wiesbaden MMXVI

ISSN 2196-6109